

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Pars Prior De Maleficio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

MARTINI DEL
RIO DISQUISITIONVM
MAGICARVM.
LIBER TERTIVS.

QVI EST
DE MALEFICIO, ET DE VANA
OBSERVATIONE.

Adiungo posterius istud, quoniam pauca & minus difficilia de illo nobis
occurrunt dicenda.

PARS PRIOR DE MALEFICIO.

QVÆSTIO I.

Quid & quotuplex maleficium?

Non disputo, an sit id sup-
pono. qui negant: eos
Sacrae litterae, Iuris v-
triusque sanctiones, Hi-
storici, poetae, commu-
nis consensus, & saeculorum omnium
memoria damnat. Nullum Magiae ge-
nus amplius caecodæmonem oblectat.
quia (vt ait Synesius) calamitates mor-
talium conuiuia sunt malorum damo-
num. Sumimus autem maleficij nomen
non pro damno, seu peccato quouis:
sed pro signo effectiue magico atque
superstitioso, quo, qui vititur, malefi-

A *eus a.* qui vero leditur, *maleficiatus*
appellatur *b* Describi sic potest, *Male-*
ficiu est *magia species*, qua quis *ope*
damonis alteri *dammum* parat. Dixi
speciem magiae, vt ad huiusmodi da-
mna vocis latitudinem coërceam. Ad-
didi, *ope damonis*: si enim pactum &
fædus cum dæmone desit, nihil res ad
hanc tractationem pertinet: non ma-
gis, quam homicidium ferro patra-
tum, vel raptus virginis, vel furtum,
B aut latrocinium, *Diuidi maleficiu*
potest *aspectu finis*, vel *aspectu ef-*
ficientis. *Efficientem causam* hic non

a Rubr.
Cod. de
malefic.
& mathe.
b extra de
frigid. &
maleficiis.

voco Deum permittentem, neque dæmonem perficientem, neque prauam malefici consentientis & cooperantis liberam voluntatem. hæc enim tria semper in omni maleficio concurrunt. nec enim capillus de capite cadere potest, sine Dei permisso: nec dæmon plus damni potest inferre, quam Deus permittit, nec vult, id quod permittitur, patrare, nisi maleficus in maleficio consentiat. Quod manifestum est facere sacrilega imitatione Dei. Opt. Max. qui sacramentorum ministerio salutem vt conferat, ministri voluntatem requirit. Requirit hæc malefici intentionem docet, quod contactum vel pulueres strigum videamus tantum nocere illis, quibus nocere voluerunt, quod multis exemplis Nicol. Remigius confirmauit: & vero certum est de maleficijs, quæ composita non sunt naturalibus venenis. Sed voco efficientes causas, instrumenta materiamque nocendi, quæ ad nocuummentum immediatè concurrunt. Huiusmodi efficiencia sunt varia.

Primo nocent pulueribus quibusdam minutis, in cibum, potumue infusis, vel nudo corpori affricatis, vel in vestes diffusis: horum, qui necant atri: qui morbum tantum adferunt, cinericei, vel interdum rufficoloris sunt. cōtra, quo puluere malum tollunt, & medicinam faciunt, is plurimum albus est. Vis tamen ista, non ex pulueris colore, vel alijs qualitibus manat: sed tota pendet à pacto cum dæmone inito. colores tantum deseruiunt declarandæ conuentorum fidei, & ne sagæ decipiantur, quid (vt dici solet) pro quo præbendo. Hoc inde colligitur, quia nonnunquam qui calor albus vni medicinam facit, is in alterius strigis potestate lethalis est, & cinericeus penes vnam morbos, penes aliam lethum

c lib. 2. de
inonol. c.
3. et 1. 2. c.
8. 9.

A adducit: quinetiam vni & eidem sagæ aliquando necem infert, aliquando sanat à morbo, prout dæmoni signū lubet commutare. Putaram huiusmodi pulueribus cibos infectos à Simone Mago, apud Anastat. *quæst. in SS. 23.*

2. Maleficio patrant herbis, festucis, alijsq; id genus friuolis in humum proiectis, quæ supergradientibus (quibus tamen malefica voluerit) ægritudinis vel necis certissima causa sunt.

B 3. Vtuntur vnguentis albis, vel sub ruffis, instar bituminis, in quibus interlucent permixtæ metalli micæ, & mul luteæ candicantesque guttæ: si vnguentum hoc igni iniicias, fulgorem, strepitum, nidoremque edit. cui similem res alia nulla. hoc nonnullæ semper habent manus illitas, ne qua nocendū relabatur occasio lethale, si demulcendo vel summas vestes attingerint.

C 4. Solo halitu afflatuue inficiunt, sic solent esse causa puerperis abortiendi summo cum vitæ periculo, vt exemplis comprobant Nicol. Remi. Sprengerus, & Loyherius sc. & hoc dæmones posse Petellus olim docuerat *lib. de dæmon.*

5. Grauisima damna inferunt solis verbis vnde Lucanus.

Mens hausti nulla sanie polluta veneni

Excantata perit. Virgilius:

Miscueruntq; herbas & non innoxia verba.

Nempe quæ docuit dæmon, vnde Ouidius vocat Hecateia:

Protinus horrendis infamia pabula succis

Conterit, & tritis Hecateia carmina miscet.

Sene-

d horum
exempla
pete à
Nicol. Remi
li. 1. c. 1. de
1. 2. c. 7. de
8.

vide de
nigrom.
d. cap. 1.

b vide de
mid. 1. 4. c.

c l. 2. c. 7.
Sprengerus
malleo.
Loyherius
de spr.
cap. 1.

Seneca, multis venenis enumeratis, de Medea:

Addit venenis verba non istis minus

Metuenda. Quodque mirum, interdum nocent solis minis, vel increpatione, immo & laude creditum id non gentilibus modo, qui Baccare frontem cingebant, ut huic malo obuiarent, sed & ætati nostræ probatum experientia est, quod & ego fateor, sed addo, hæc omnia non virtute verborum, sed opera diaboli ad signum concurrentis perfici.

6. Nec rebus sacris parcunt, ut quæ aspergillum pulueribus contigerat, & sic aspergens aliam aqua benedicta, miseram confecit, apud Remigium li. 1. c. 2.

Denique quedam grassantur apertius, quæ per dæmonem strangulari vel præcipitari alium curant, vel puerulos noctu iniecta culcita præfocant, vel acu post aurem infixâ necant, ut apud Sprengerum illa obstetrix Heluetia: vel è cunis rapiunt, & lancinant, aut in usum vnguentorum, ut alias docui, vel in cibum sibi gratissimum, vnde Glossarium vetus *Strigæ λαισφόρον*: ducta voce à *Læstrygonibus* Homeri *Odyss. x. anthropophagis*: sic etiam legimus Eucherias & Gnoiticos qui magia utebantur, infames fuisse infanticidiorum: à quibus, in Catholicos hanc Nationes calumniam deriuarunt. Interdum puerulis virulenti quidpiam instillant, unde moriantur vel statim, vel tabe paulatim: interdum & sanguinem exsugunt. hinc orta vetus opinio de *Fresia* vel *Strige* auicula, de qua *Q. Serenus*:

Præterea si forte premit Strix atra pueros

A *Virosa immulgens exortis vbera ...*
bris.

Et alia opinio ab Ouidio comprobata his versibus:

Nocte volant, puerosq; petunt nutricia e-
gentes.

Et vitiant cunis corpora apta suis:

Carpere dicuntur lætentis corpora ro-
stris.

Et plenum potu sanguine guttur ha-
bent.

B Meminit & Festus Pompeius. Talis illa Gelo, si præstigiosa non fuit, quæ incassum Mauritio in crepundijs mortem molita, ut narrauit græcus scriptor, *Nicephorus lib. 28. Hist. cap. 9.* In Panama Peruuia multas striges inuentas, quæ sanguinem infantulorum exsugabant, refert. *Pet. Chieza descript. India. p. 2. cap. 196.* Hoc genus Hebræis & veteribus Latinis: illis sub nomine *Lilith*, his sub nomine *Lamia*, quoque, non ignotum, præter ea quæ dixi, probant alia allata à *Seb. Michaeli in Pneumalog.* quod obseruarint has ut plurimum esse *Nashim* (h. feminas) ut ait *Helias in Turbi.* quod *Lilith*, deducitur à voce *Lail*, quæ noctem significat, eo quod nocte cum illo dæmone grafari solitæ: item quia tales mulieres ab Hebræis vocantur *matres dæmonum*, eo quod dæmones, colunt, fouent, & obsequentes habent. Interrogati quodam seniores Synagoga vnde fieret, quod plerique pueri nondum occidui (*nota, ante, circumfisionem*) reperirentur necati, responderunt eos interimi à *Lilith*, hoc est *Lamijs*: hodie potissimum nondum baptizatis infantulis insidiantur. Testatur idem *Helias*, quod mulieres Hebrææ, ut sunt valde superstitiosæ & deditæ fortilegijs, contra hanc pestem vtuntur superstitione quadam: quam se ab ipsa *Lilith* hoc est *primaria quadam strige*:

C

D

E

didicisse gloriantur, vt certos characteres & nomina in angulis cubiculorum describant. Neque has Græci ignorarunt. Nam Duris *libra 2. rerum Libyæ*. testatur Lamiarum nomen deductum, à quadam fæmina, cui nomen Lamia, quæ zelotypia furès, quod maritus in mala deditus adultera foret, prolem etiam adulterinam sustulisset, & magna prosequeretur cura, hunc infantulum ipsa necauit, & quotquot alios deinceps adipisci potuit. Videntur solitæ Lamia veteres infantulis mammas ostentare, quasi eos lactaturæ, & sic fletum compescere. nam hoc est, quo S.S. alludit dicens *Nudauerunt Lamiamammas suas.* & quod Serenus dixit, *virosa vbera lactantibus inserere,* & quod Ouidius aggredi infantulos *nutricis egentes.* Sic ergo solitæ simulare alimoniam, & interea vere miseros infantulos exsugere. Hodie non tam simulant se nutricis, quam ferarum specie inuadunt incustoditos, & dormientium cum sanguine vitam exsugunt, vel tabifico veneno interimunt. Altera restat diuisio, à fine petita. Secundum quam omne maleficium, vel est *somnificum*, vel *amatoriu*, vel *hostile.*

QVÆSTIO II.

De maleficio *somnifico.*

Sic voco quando aliquem potione, malo carmine, & certis ritibus soporant, vt interea ei venenum infundant, vel infantulos rapiant, aut necent, vel furto quid subtrahant, vel stupro adulteriove contaminent, faciunt hoc interdum magi, & fieri potest naturalibus venenis soporiferis, recentia exempla congerunt Pet. Binsfeld. & Nicolaus Remigius, & patet exemplo

A quo narratur in vita D. Bernardi, nam, ibi tot annis adiacentem maritum incubus vxoris fefellit, quod eo dormiente factum oportuit. Pleraque magie secreta sparsim Virgil. attigit, in his & istud *Aeneid. 6.* de Cerbero & Cumea:

Cui vates horrere videns iam colla colubru,

Melle soporatum, & medicatis frugibus ossam

B *Obicit: ille fame rabida tria guttura pandens*

Corripit obiectam, atq; immania terga resoluit.

Eufus humi totosq; ingens extenditur antro.

Occupat Aeneas aditum custode sepulto.

Sic & Ouid. 7. *Metamorph.* de Medæa? *Peruigilem super est herbus sopire draconem,*

C *Qui cristalinguisq; tribus præsignis, & vncis*

Dentibus horrendus, custos erat arboris aureæ:

Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos:

Somnus in ignotos oculos vbi venit, & auro:

D *Heros Aesonijs petitur,*

Sed Maro tantum meminit physici effectus, Ouidius etiam magici per carmina, quare sic intelligenda eiusdem Medæa in *Epist.*

Elammea subduxit medicato lumina somno:

Et tibi, quæ raperes vellers, tuta dedit.

E & apud Senecam:

Tu quoque relicto peruigil tolhis ades

Sopite primum cantibus serpens meus.

Apollonius etiam *lib. 4.* Argonaut. tradit incantamentis Soporatum: idque

magno

Threo. 4.
Hai. 34.

Binsfeld
de cofid.
malef.
6. cluf.
Remigius. 1.
4. vita D.
Bern. li. 2.
cap. 6.

* not.
cora
pro
na
G
hor.
* hoc
tior
profu

magno molimine effectum, multis ver-
sibus. Valerius Flaccus l. 8. Argon. offen-
dit.

*Iamq; manus Colchis crinemq;
intenderat astris*

*Carmina Barbarico fundens pede,
teque ciebat;*

*Somme pater, somme Omnipotens,
te Colchis ab omni*

*Orbe voco, inque unum iubeo nunc
ire draconem.*

*Que frata sepe tuo domui, que
nubila & cornu,*

*Fulminaq; & toto quicquid mi-
cat at there: sed nunc,*

*Nunc ager maior ades, fratrique
simillime letho.*

*Te quoque Phryxæ pecudis fidis
sime custos*

*Tempus ab hac oculos tandem de-
flectere cura,*

*Quem metuis me stante dolum?
seruabo parumper*

*Ipsa nemus: longum interea tu po-
ne laborem.*

*Ille haud Aeolio discedere fessus
ab auro*

*Nec dare permissa, quamuis inbet
ora quieti*

*Sustinet, ac primi percussus nube
soporis*

*Horrui, & dulces excessit ab ar-
bore somnos.*

*Contra Tartareis Colchis spuma-
re venenis,*

*Cunctaq; Lethæi quassare silentia
rami*

*Perstat, & aduerso lactantia la-
mina cantu*

*Obruit, atque omnem linguaque
manuque fatigat*

*Vim Stygiam, ardentis donec so-
por occupat iras.*

*Iamq; alta cecidere iube, mutatq;
coactum*

*Iam caput, atq; ingens extra sua
velleræ cervix, &c.*

Apuleius ille Madaurensis Platoni-
cus, Magicarum (teste D. Augustino)
artium peritissimus, non abs re vel fin-
xit, vel narrauit, de Thessalis; solitos
Larissæos cadaueribus custodes adde-
re grandi pecunia stipendiatos; quibus
perpetem noctem eximie vigilandum erat,
exertis & in communi oculis semper in cada-
uer intentis, nec acies vsquam deuertenda,
imo ne obliquanda quidem. Quippe cum ter-
rissima vespelles in quoduis animal ore
conuerso, latent obrepant; vt ipsos etiam
oculos Solis & iustitia facile frustrerentur.

Nam & aues & vsu sum, canes, & mures, imo
vero etiam muscas induunt. Tunc diris can-
taminibus somno custodes obruunt.] Erat
Larissæ mortuus primatis ciuitatis fili-
us, mille nummis custoditurum se ca-
daver vna nocte paciscitur Telephron;
ratus se hominem ferreum, & infom-
nem, certe perspicaciorum ipso Lyn-
ceo vel Argo, & oculum totum. Quid
plura? cubiculo inclusus, desolatus ad
cadaueris solatium, perfrictis oculis &
obarmatis ad vigilias, animum suum
permulcebat cantationibus. Cum ecce
crepusculum (inquit ipse) & nox prouecta,
& nox altior, & demde concubia altiora,
& iam nox intempesta, mihi que oppido for-
mido cumulatior quidem: cum repente in-
troropens mustela contra me consistit, obru-
tumque acerimum, in me destituit: vt tan-
tillulum animalis præmnia sui fiducia mihi
turbauerit animum. Denique sic ad illam;
quin abis, inquam, impurata bestia, teq; ad
tui simile musculos recondis, antequam no-
stri vim presentariam experiaris? quin abis?
Terga vortit, & cubiculo protinus extermi-

natur. Nec mora, cum me somnus, in imum barathrum repente demergit; ut ne Deus quidem ipse Delphicus facile discerneret, duobus nobis iacentibus, quibus esset in agis mortuus. Sic inanimis & indigens alio custode ibi non eram.] Hæc ille de se ignarus interea naribus & auribus demorsis, vicariam subijt lanienam. Idem alius ille Telephron mortuus, à Zachà Necromante ab inferis reducto spiritu, sic narrat, Nam cum corporis mei custos hic sagacissimus exercitum mihi teneret vigiliam, cantrices annu exuuij meis imminentes, atque ob id reformatæ frustra sapius, cum in dustriam eius fallere nequiuissent: postremo intellecti somni nebula, eoque in profundam quietem sepulto, me nomine ciere non prius deserunt, quam dum hebetes artus & membra frigidæ pigris conatibus ad artus Magicam intantur obsequia.

Hic ut pote vnus quidem, sed tantum sopore mortuus, quod eodem mecum vocabulo nuncupem, ad suum nomen ignarus exsurgit. & in exanimis vmbra modum vltro-nus gradiens, quanquam foribus cubiculi diligenter oclusis, per quoddam foramen, præscitis naso prius ac max auribus, vicariam pro me lanienam suscitauit.] Subdit experimentum, & veræ debilitationis indicia certissima. Quibus in verbis vides cadauerum mutilatrices excetras, vides anum in mustelæ effigie soporantem, vides & nebulam somni, sed non addit quo iniecta modo. Vt plurimum solent sagæ ad hoc certis luminibus vti, quorum fumum ab Apuleio arbitror nebulam soni vocari. interdum accendunt pedes, aut manus mortuorum inunctas prius oleo quodam à dæmone accepto, vel ad singulos digitos candelulis affixis; interdum facibus exantatis, de certi generis lychno, & nota illis pinguedine, & vtuntur vel accensis sibi prælucentes, vel eas domi certo

A loco defigentes accensas, & sopor durat, quam diu lumen illud ferale. Nonnunquam iam partes aliquas cadueris certis locis suspendunt: nonnunquam alia adhibent æque omnia scelestâ; quæ tamen ex pacto tantum efficacitatem sortiuntur.

Maleficij huius per solam appensionem membrorum exemplum narrat Cælarus Cisterciensis lib. 6. miraculorum, cap. 10. hunc in modum: Homo quidam simplex Engilbertus nomine, de provincia Fulperinatus, ante paucos annos defunctus est.

Iste cum esset cæcus natus, propter varia dona, quibus hominem eius interiorellum illuminauerat gratia diuina, in diuersis provincijs noscebatur, & à multis magnisque personis sexus vtriusque venerabatur. In cappâ simplici & tunica lanæ nudisque pedibus tam æstate, quam hyeme incedebat, & puero se regente sic limina Sanctorum situ remota sæpius visitauit, carnibus nunquam vesceretur, non lectisterijs, sed modico tantum straminis vel feni noctibus utebatur. Ego multâ bona de eo vidi, & ipse multos tam verbo quam exemplo edificauit.

Hic tempore adolescentiæ, cum nocte quadam in domo mater terra sua matrona diuitis, inter alios eius seruos se cubitum locasset, in ipso conuincio duo fures parietem suffodientes ingressi sunt, qui igne disco aperto, lumine inenso, cistis apertis, intrepide colloquebantur.

Quos ut prædictus Engilbertus audiuit, & fures eos esse non dubitauit, cum seruos ex vitroque latere dormientes excitare non passeret, subfelleo cultello suo perforato collo iniecit, & clauam manum armauit: & quia illos quasi cæcus videre non potuit, duce auditu ad illos tendens, & clauam vtraque manu vibrans, ex omni parte quicquid tangere potuit, quasi furiosus ferrens, de domo illos eiecit. Quos vsque ad

for-men

foramen securus dum aditum scabala obstrueret, & illi stantes extra domum neminem præter ipsum solum vigilare sensissent: de tali expulsionē confusi, habito consilio denū, nisi sunt intrare. Quod ut ille ex motu scabala sensit, vnam partem scabala arca magna, in qua continebantur grana & erat foramini continua, supposita, alteramque utraque manu seruauit. Illos intrantes vsque ad vmbilicum, Engilbertus dorsa eorum, quia proni iacebant, per scabalam fortiter presit, & in tantum depressit, vt non solum eis progressum, imo etiam regressum prorsus adimeret. Qui quasi sub torculari positi, dum mane capi timerent, veniam postulauerunt, datis vero terribilibus iuramentis, quod nunquam personam eius laderent, vel domum illam intrarent, dimissi sunt.

Mane cum prodente Engilberto, à vicinis nulla arte dormientes possent excitari, & quaererentur circa domum maleficia, quorum virtute hac mouerant fieri, supra foramen de tecto pendentem, quasi spinam humanam cadaueris repperunt, qua amota mox omnes excitati sunt. Post multis annis elapsis yfitem fures fama & virtutibus iam dicti Engilberti excitati, eiusque vt opinor precibus compuncti, eum adierunt, & quia ipsi essent confisi, deinceps duxerunt vitam religiosam. Hoc factum mirabile, & alia quaedam, de quibus in sequentibus dicitur, ab alijs mihi relata, & vtrum nam vera essent à me interrogatus, ita gesta fuisse simpliciter testatus est. hęc Cæsarius frequenter sane fures magica vtuntur, vt lateant. In Flandria occidentali, haud procul Balliolo, superioribus annis fur vnus prehensus fuit, & apud eum repetitus truncus pes patibulati, quoad huiusmodi soporiferum lumen abutebatur articulis in censis. In Leodiensis ditionis oppido Huyo (vt quidam) vel Dinanto (vt alij) noctu ad diuersori-

A um venere duo, qui se à via admodum scissos simulabant, cœna sumpta negant se cubitum aliò ituros, sed importune admodum perucaci instantia tandem abs caupone impetrant, vt liceat ad ignem in culina somnum capere.

B Interea ancilla domus, cui non satis peregrini isti placebant, clanculum per foramen quoddam peruigil conspicit, quid acturi. Noctē intempesta, videt è marsupio manum abscessam mortui depromere, & digitos inuigere, tum ad motos igni incendere. omnes lumen recipere, vno excepto. id vero magi mirari insolitum. sapientius ergo tentant & flammæ admovent: frustra semper. Tum eorum vnus, quid tum (ait) si vnus duntaxat in domo vigilat? & affixa ad caminum manu, quatuor digitis velut candelis obscura flamma colluctantibus, domo egressi, noto sibilo socios aduocant ad prædam. Puella subsequitur, egredientes, & domo, ianua reuoluta, excludit. inde irrupit in herilem thalamum. inuenit omnes altum adeo stertere, vt nulla vi (nam in medium cubiculi de lecto detraxerat & protraxerat) potuerint euigilare. Interea fures per fenestram quandam se dirigebant in domum, occurrit illa, & scallis deturbat. Instant tamen & alia molliuntur ingressum. hęc luminis memor, & suspitione hanc esse soporis domesticorum causam, omnes digitos extulisset, vt lux e mortua, dormientes experrecti, ad clauisorem accurrunt, & denique protelant manifestarios. Post aliquot dies capti, facinus confessi fuere. Quid mirum ergo, si sagæ noctu irrepant ad cunas infantulorum, & aliorum, quos sunt perditum? Petr. Binsfeld. cent. in tit.

C

D

E

(de malefic. & mathemat. ad lib. 4. in fin. sic scribit, Reulit idem Ioannes Cuno de Rouer, cum Anna mater eius & alia dua saga conuenissent, vt de nocte virum quendam zelosum persecutorem maleficorum maleficio conficerent. Magisterulus pracedens fenestras & ianuas aperuit. Ipse autem Ioannes Cuno pro comite à matre & alijs adductus fuit, vt candelam ardentem, qua non naturali, sed arte diabolica confecta erat (ipso Ioann. Cuno pro proprijs scriptis sic distinguente) teneret. Venientibus autem eius in cameram maleficiandi in ciuitatem Treuirensis, cum maleficiandus pro more bonorum Christianorum se signo crucis & pijs exercitijs, antequam se quieti traderet, munuisset, nihil efficere potuerunt, sed re infecta reclusis ianuis reuolare debuerunt. Vir autem bonus cui nocere voluerunt, adhuc viuit Deigratia, & tam diu viuet, quamdiu Deo placuerit.

Mater dicti Cunonis, cum & ipsa examinaretur super articulo propositis, eodem modo confessa est, sicut filius in hoc puncto. Qui superioris ordinis sunt Necromantici maleficiarij, nihil habent necesse hanc candelam sibi preluere, sufficit in remoto aliquo loco accensam defixerint.

Manifestum hoc in sequenti narratione, accepta à viris fide dignis, digna quæ sciatur, nam diuinæ quoque vltionis addit exemplum. Abstinebo loci, & ordinis, & personarum nominibus, ne quis saga nare in Hispania, vbi res vere gesta, in cubile veritatis & personarum notitiam peruadat. Ibi quadam in vrbe magni nominis concionator, qui cum alijs predicaret, ipse reprobus vel factus vel permanit, familiaris erat cuidam viro nobili, cui formosula vxor, sed casta matrona, hanc cepit hircus ille efflicim deperire: nec diu ignem sinu fouit occultum, ape-

A rit animum, & mulieri flagitium nititur suadere.

B Illa certa tuendæ castitatis, sedulo conatur ad sanio rem mentem reuocare à dementia. Sed erat oleum camino addere. vt Naphtam accensam vehementius aqua iniecta exasperat, vt glificat incendium: sic admonitiones hunc vltro inflammabant. Nec desijt vr gere, donec pertæsa molestiam, statuit vlcifici nebulonem, rem totam pandit marito, quem non minus, quam Atridas talis dolor vrebat, eius iussu vxor tempus addidit; venit nox optata male amanti.

C Maritus cum aliquot famulis egregie armatus erat in propinquo conclauis, familiarem hunc haud familiariter excepturus. operiebatur ad ventum matrona. Tandem en tibi sæculari habitu, accinctum gladio & pugione, deducentem illam, audacter sublequitur, & postquam confedisset veterem cantilenam iterat. mulier refutat, & negat, vt solita, fecerant, audaciorem tenebræ nocturnæ mœchū, & vim parat, vis vi repellitur: tandem verita mulier, exclamat, & conditum marito signum contenta voce tollit. Surdo (quod aiunt) fabulam, nec maritus, nec quisquam accurrit. Quid ageret? fugeret? tenebatur brachijs fortioribus consentiret? mors probro & peccato potior honestati. vngues ergo & dentes, arma stringit muliebria, & faciem deformat: sed præ furore hæc ille vix sentiebat. Gladium deposuerat, dorso pugiunculus hærebat: vt aduertit matrona, inter luctandum manu eum eripit à tergo, & stricto mucrone perforat aduersarium, & vita priuat. collabitur cadauer. victrix, vix sui cõpos, accurrit in cõclauis, vbi maritū abdiderat: inuenit illū & famulos omnes mortuis,

tuis, quam viuis similiores, clamat, vellicat, trahat, nihil non agit, vt expergefaciat. at illi, consopiti manebant. suspicata (quod erat) maleficio id fieri, & videns sibi in seip[s]a spes omnes locatas, cadauer domo effert, & in plateam abijcit cum gladio, & cruento pugione.

Interea dum ibi iacet, circitores nocturni in cadauer incidunt, ferunt in carcerem, facie lota, etsi non facile, tamen agnoscitur concionator. Prætor seu (vt vocant *Corregidor*) prudentia pollet: silentio imperato præsentibus, summo mane adit, cænobium, euocat Priorem, ait se de re maximi momenti cum ipso coram tota familia agere optare: iubeat omnes ad vnum in Capituli locum conuenire. facit Prior. cōuenere viui omnes, nam mortuus ille solus deerat. Prætor (ait) videri sibi aliquem deesse, re animaduersa Prior, vere (inquam) omnes ad sunt, excepto tali: & nominabat) qui fors nunc se ad proximam parat concionē. Ipse quoque subdit ille, vocetur: mora haud longa futura. currunt nonnulli, vt vocent: cubiculo clauso, pultant ostium, nemo respondet. It ergo cum Priore ipse Prætor, & ianuam vi referant. nemo erat in cella, dum taxat fax ardens & obscurum lucens, defixa erat in camino. Mirari omnes, & stupere. Tum Prætor Priori & conuentui narrat. vbi & quale, inuentum cadauer: Et dum illud auferunt è carcere, vt prophana sepultura (quam S.S. *asini sepulturam* vocat) merito tradatur: ecce tibi nobilis ille cum vxore, & rem omnem narrant, conferuntur momenta temporis: reperiuntur euigilasse, quo fax exstincta. Sic & perfidia hypocrite detestatione omnium, & mulieris castitas atque fortitudo laudibus totius vicinæ celebrata: non fa-

A cile ex illic habitantium memoria delebitur.

Ex Remigio, nunc addam quædam, quibus hæc explicentur confirmenturque: Scribit ad Soporiferum fascinum friges vsurpare cadauer ab oratione egestum, resecto inde vna cum humero, costisque continentibus dextro brachio, in vsum luminis: & ardere eius membri extremos digitos flamma

B sulphurea ac violacea, tantisper dum perficiant quod cœpere: & hac flamma exstincta tam integros & illibatos manere digitos, quam si lumini fomittem nullum præbuisent, idque confesos maleficos Gueringæ 14 Kal. Ianua. 1589. Sic Remig. libro secundo. capite tertio & idem confirmat capite quarto. cum docet, solere prius ex cadaueris illius abortiui vnguinæ, de

C membris elixis parato, quam personam consopire volunt, probe inungere, Vergauilla X. Kal. Febr. Margareta Luodman, in iudicio agnouit inter scelera hæc quoque: *Se nocte quadam N. ades fuisse ingressam eo animo, vt somno sopiti faucibus venenum infunderet. idque incaptum quin persiceretur parum abfuisse: ita in procliu videbantur esse omnia. Sed (malum) contra quam putabant excitatum illum fuisse à somno: adeo vt, re infecta, cum facinoris socijs ipsa se in fugam dare cogeretur: consecrante interim illo, manu armata, ac tandem cum assequi non posset, minas ferocius intrent. Ea igitur de re ad ampliorē cognitionem interrogatus ipse, N. testis omnem, vt illam saga prænarrauerat, certis discretisque verbis recensuit: videlicet appetitum se, sicuti dictum est, veneno: hocque vnum illis, ne præberent fuisse impedimento, quod forte experrectus (nondum enim illarum vnguinæ delibutus fuerat) se crucis simbolo atque oratione Domini*

D *contra tantum discrimen atque pe-*

E

riculam minuisse; verumque illud omnino esse, quod illas cum telo multum via esset prosecurus, nec tamen assecutus. Et postea: Fere omnes criminis rei deprehensi, in Germania qua est ditioris Lotharingica, asseuerant concorditer, eam sibi à demonibus (modo ipsi per aliquot annos fuerint operati) penetrandarum aditum facultatem esse tributam: ut scilicet per quasvis angustias nullo negotio viam sibi faciant, in mures, feles, locustas, & alia huiusmodi pusilla animalia, prout vsus postulat, contracti atque imminuti: intromissoque denuo priori forma restitui, si velint: ac tum commodum incipium peragere, quale superius est declaratum, scilicet illimendo eo primum per artus omnes, cui moliantur interitum, ne euigilet: tum firmiter ac valide os ei diducendo. ne potionem agitatione excludat: tandem venenum fatu illi: ingerendo admota lucerna, qua sulphurea flamma euomat.]

QVÆSTIO III.

De amatorio maleficio.

Hήλα, receptissimum nomen, rarius άγώγικα, apud Epiphanium, & Charitesia, apud Irenæum Latine, ita vocant quicquid dicitur, fit, daturve eo fine ut in amorem quis, Venerisque furias pertrahatur. plurima huiusmodi philtra veteres nobis commemorarunt, ut in veteribus Glossis regularia, quod super regulis adolerent philtra Ioui stygiali, hoc est Plutoni, qui Numen illicium ad amorem putabatur, & hæc sacra stygialia, & Cocytia dicta, Virgilius in 4. Æneid. de Didone:

Sacra Ioui stygio, qua rite incepta parant. Cocytiorum mentio apud Ho-

ratium in Epod. vbi Porphyrio dicit Cupidinis sacrum, non quod eo veneris filius inuocaretur, subdit enim dicta quod inferis Dijs à veneficis fierent, sed quia sacrum amatorium. Multa simul complexus, apud Apuleium. Apol. 1. Lenius poeta,

*Philtra omnia vndiq; eruant,
Antipathes illud quaritur,
Trochili, iunges, tæniæ,
Radix, herba, surculi,
Ipsiplices, bitortile,
Himnientium dulcedines.*

vbi Ipsiplices, ut est in Glossarijs, άρρηλα φάλα, in Festo dicitur Ipsulices bractea in virilem & muliebrem speciem efficit, quæ & Subfilles eidem dictæ. Agnouerunt has & alij poeta, nam de his simulacris amatorum est illud in 4. Virgilij, Effigiemque (Æneæ) toro locat. Theocr. & Virgil. Pharmaceut: Iung. m. quam Langius ait à Germanis vocari. VVindals. VVasserths, Kuerdrommel: Latini Frutillam vocant: Hippomanes, laudant idem Theoc. Virg. Propertius: Remoram, & Sappen, Aristoteles, rana quoddam oscillum, Plinius. b Astiriten lapidem ex Æsopo, Hefichius Illustrius: sagittas ex hostili corpore Archelaus: Thallum seu termitem oliuæ valerius in Cyri, alia multa Lucianus in Dial. Bacchid. & Melitta. & ex recentioribus Martil. Ficin. l. 13. Theol. Platonica, Pomponatius de Incant. c. 8. & Cælius Calcagninus integro opere, de Amatoria Magia. Veteribus his videtur communis error, etiam nolentes huiusmodi philtris in amorem pellici posse: quem errorem mox discutiemus. Prius videamus maleficia hoc in genere nostri æui: quæ nobis, omnium optime & exactissime, Grill

scriptor

criptor prodidit c. Amatoria (inquit) sortilegia, vel fiunt intra corpus, vel extra corpus (scilicet maleficiati.) In corpore communiter fieri solent per cibum, vel potum d. Et in his frequenter admiscunt (quod vix solent in hostili vel somnifero maleficio) Sacramenta Catholica Ecclesia, vt hostiam consecratam f, vel nondum consecratam, sed circumscriptam notis & litteris sanguineis: super qua dicitur, quandoque vnam, duas, tres, quinque vel plures missas, quibus celebratis, tradunt hostiam ipsam, non integram prout est, sed in puluerem redactam valde subtiliter, persona maleficianda, quam assumere faciunt in cibo sicut in menestra, vel in potu: eodem modo faciunt cum calaminta immixta alijs speciebus, & tradita, vt supra in cibo vel potu, ex quo dicunt illam esse naturam attractiuam & quod poterit cor & voluntatem absorbentis trahere ad amorem persona tradentis.

Sed omnes sunt nuga & demonis fallacia, &c.] & poltea, Bis aut ter habui in facto Sortilegos, qui, huic Sortilegio siue maleficio in umbentes, hostiam immiscuerant. vnum videlicet clericum religiosum, qui hostiam ipsam sacratissimam accipiebat, cuius partem ipse sceleratissimus, qui cupiebat amari, assumpserat, dicendo quadam verba satis turpia atque nefanda, qua hic referre non expedit: reliquam vero partem hostiæ, miserat ad ipsam mulierem, non in forma hostiæ, sed minutatim contritam & in puluerem redactam, sumendam in cibo aut potu. Iterum habui alium, qui hostiam nondum cōsacratam acceperat, & super illam circūcirca, cum sanguine annularis digiti, nonnulla verba satis turpia descripterat, deinde ipsam hostiam super altari deposuerat, hoc est super nudo lapide consecrato, sub linteamine tamen altari abscondita, & a quodam sacerdote rotunda conscientia super illa quandoque

A missas celebrari fecerat, certis orationibus ad eius propositum superadditis: deinde hostiam ipsam sumpserat, qua tamen non erat expresse consecrata, cuius partem alteram pro se assumpserat, alteram vero partem persona maleficianda tradiderat, redactam in puluerem, vt proxime dixi asserentes, vterque ipsorum, qui hostiam ipsam assumpserant, indissolubili amoris vinculo ad inuicem se colligandos, nihilominus nullum effectum apparentem vidi, nec percepi.

B Nec sunt adhuc duo anni elapsi, quod alium similem casum audiui, Roma accidisse, de quadam impudica muliere, in cuius copinis reperta fuere duæ hostiæ, super quibus ambabus erant descripta quadam verba sanguinea, &c. quas ipsa tenebat, vt asseruit, ad effectum tradendi cuidam alteri mulieri, ad instantiam viri, qui eiusdem mulieris amorem concupiscebat. Alius quoque nondum est annus elapsus, quod duæ impudicæ mulieres Romæ, quas vidi, & audiui, quas acceperant oleum baptismati, quo inunxerant sibi labia, dicentes hac verba (fides abrenuncio tibi, &c. & cum labijs illis sic inunctis osculata fuerant viros quosdam, causa captandi amorem ab ipsis, vt ipsa asserunt. Nihilominus demum omne experimentum fallax fuit, & suorum excessum condignas vidi luere pœnas. Aliud exemplum à triennio & citra in eadem Vrbe contigerat: quod quadam turpissima mulier acceperat, particulam cutis illius, qua infans indutus egreditur de vtero matris, quamprimum venit in lucem, illamque similiter super lapide nudo sacro absconderat, & super illa plures missas, numero quinque celebrari fecerat, eamque predictam postea assumpserat, & baptizauerat sub nomine persona maleficiandæ, cum aqua baptismatis & cœremonijs consuetis, deinde eandem in puluerem redegit, ad effectum tradendi persona maleficiandæ: tamen in

terim capta fuit, nec perficere potuit sortilegium, sed congruas sceleris sui luit penas.] Hæc ille, qui addere potuit, adeo nefarios etiam esse huiusmodi sortilegos, ut fæminæ viris sua menstrua, & viri (quorum utrumque vix pudicæ aures tolerant) semen in cibum potumque alijs permixta, & certis verbis condita, præbeant, ut multorum constat confessionibus, stercore quoque & alia huiusmodi excrementa, ut Sprengerus tradidit. Prosequitur deinde Grillandus dicta sua, inquiens, Extra corpus autem siue extra intestina sunt maleficia amatoria per aliquas mixturas compositas ex herbarum folijs vel radicibus, metallis, reptilibus terra: plumis intestinis membrisve, avium, piscium, vel animalium, aliarumve similitum rerum naturalium.] Adde, maxime expetere a, vel capillos vel vnguium præfegmina, vel fasciam, vel quid aliud vestimenti quod solitum tangere corpus maleficiandi: aut, si nihil huiusmodi queant nancisci, vel epistola, vel quid aliud de illius domo.] & tunc adhibent certas ligaturas, quibus hac involuta consuunt in clamyde vel tunica maleficiandi, vel abscondunt sub capite lecti, vel inter plumas, vel materatiam, super qua ipse dormit, aut sub limine ostij, vel alterius loci, super quo ipse maleficiandus vir transiturus, aut mulier transitura sit.] Hæc ille partim d. q. 3. a. num. 15. partim q. 5. n. 3. ubi etiam addit sacrilegia quædam istorum.

Ipsi (inquit) sortilegi admiscunt sæpius in istis aquam benedictam. scilicet Fontis Baptismatis, aut communis amphora existens in Ecclesia, aut oleum sanctum Baptismatis, Chrismatibus aut Extrema unctio- nis, ramos oliuarum benedictarum, ramos palmarum, candelas benedictas, sacros Agnos dei, thurabenedicta, cereos paschales & his similia. Quandoque autem capiunt aliqua ex reliquijs Sanctorum Martyrum, si ha-

A bere possunt, scilicet particulas osium, capillorum, vel vestium. Alij autem capiunt frustula quadam indumentorum sacerdotalium, aliorumque panniculorum benedictorum, quibus sacra mysteria venerantur, celebranturque, sicut camisia purificatorij, corporalis, tunicella, manipuli, amictus, stola candida, lapidus sacrari, mappa altari, patina, sudarij, calicis, & similia, & ista omnia, vel istorum partem admiscere solent in sortilegijs amatorijs, adhibitis eorum nefandissimis precibus & Diabolicis verbis, ad turpes libidinis actus, tot Sacramentorum, & aliorum sacrorum perpetrantes abusum.] Mox tubdit tertium quoddam genus sortilegij amatoriij, his verbis: Quidam ex his qui sunt expresso professione: deferunt quandoque imagines quasdam ad loca sacrificiorum, terra, vel cera, aut gemmarum, seu alia quavis mixtura confectas, illasque baptizant prius nomine persona maleficianda, sub deuotione & inuocatione diaboli, cum eiusdem caremonijs, quibus uti solent nostri sacerdotes in vero baptisate: & adijciunt quadam verba turpia & nefanda: quibus imaginibus quandoque aperiunt pectora, & ipsarum corda ingenti calore ignita reddunt: aut tantum detinent, quoad liquefiant, putantes quod eodem modo cor hominis maleficiandi similiter aduratur, seu mollescit, & obediens reddatur ad votum sortilegi, vel amantis.] Io. Salisb. li. I. c. II. Vulturicoli sunt, qui, ad effectus hominum immutandos, in molliori materia, cera, vel forte limo, eorum quos pervertere nituntur, effigies expriment, cuius illusionis in Pharmaceutria Virgilius meminit:

Limus ut hic dure scit, & hac ut
cera liquefcit

Vno eodemque igni, sic nostro
Daphnis amore.

a Grillan.
q. 3. n. 23

Nato quoque in libro Heroidum.

*Deuouet absentes, simulacra, ce-
rea fingit,*

*Et miserum tenues iniecur vr-
get acus.*

Qui locus etiam ad hostile malefi-
cium referri posset, de quo postea. Du-
plex enim magica deuotio fuit, vna
nostilis, qua mortem intendebant, al-
tera (de qua nunc sermo) erotica ab v-
traque, Papinio teste, Circe dicta *simu-
latrix*, & *μορφοπλα* à Lycophrone in Sa-
lisberienfi lubenter corrigere. *Vultri-
coli*, sunt & de hac *defixione* (sic deuo-
tionem vocabant) haud dubiè est illud
poëtæ veteris in Ciri,

*Inde Ioui generat magno frigidu-
la sacra,*

*Sacra nec Idæis senibus nec cog-
nita sacris,*

*Pergit Amycleo spargens altaria
thallo*

*Regis Iolchiacis animum defigere
vobis.*

Vt opinor Minois in amorem suæ
alumnae. Nam vt deuotio, sic *defixio*
duplex, & hoc puto velle auctorem
Glossarij his verbis: *Defixiones* *νυχο-
μα* *ντράικα* *κατά* *θεο* *μοι*. primum ad diras
referendum, posterius ad vincula &
nexus amatorios, & corrigo *defixiones*,
qui à defigendo non defingendo. pa-
ter ex Plinio lib. 28. Histor. cap. 2. &
Cicerone lib. 2. de legibus. Vt pluri-
mum vtuntur hodie in amatoria defi-
xione pergameni virginea: quam cō-
ficiunt ex cute pueri recens nati, & an-
te baptismum mortui, vel abortiui, in-
scripta characteribus & verbis magicis:
cuius miram potentiam atque efficien-
tiam nugatur magi recentiores, a & e-
xemplum suggerit Leloyher. b Vte-

A bantur & olim funibus quibusdam &
ligaminibus, de quibus nos postea.
Grillan. præterea rationem inuestigat,
cur ad amatoria dumtaxat abutantur rebus
sacratissimis & multis responder, qui vult
eum legat. Hodierno tempore, etiam
ad hostile veneficium, buffones, bapti-
zant, & eis (quod horresco cogitans)
venerabilem Eucharistiam exhibent
deglutendam. Sic nimirum quotidie
deterior fit mundus, & homines in
grauiora hoc sæculi sine scelera præci-
pitantur. de amatorio philtro miracu-
lum narrat, publica fide & multorum
sæculorum continua attestazione con-
firmatissimum, Thom. Bosius, Ora-
torij presbyter; cuius opera, quam
hæreticis odiosa, tam Catholicis utilis
fuit: is ergo de notis Ecclesiæ, c Nonum

B miraculum (inquit) contigit Ausidi in Pi-
ceno. Siquidem anno 1273. quadam mulier,
cum sumpsisset ore Eucharistiam, non deglu-
tijt, sed seruatam secum detulit, vt illa vte-
retur ad amorem mariti: conciliandum sibi
per veneficia. Quamobrem, sic malis artibus
edocta, super prunas in regula repositam pro-
iecit: quo facto (mirabile dictu) cepit Eu-
charistia aperissime in carnem conuersa
sanguinem latè emittere, ita vt prunas ex-
stinxerit, neque cohiberi potuit cruorū e-
ruptio, donec canduerunt carbones, quamuis
mulier nihil non egerit iniiciendo cinerem,
puluerem, ceramque apponendo. Tum nouo
euentu attonita, linteoregulam cum carne
diuina & sanguine inuoluens, stabuli pro-
pinqui Hercore infodit. Latuit res annos
septem, quamuis aliquot mirabilia euene-
rint, quæ videntur nasci, alios qui-
dem latebat, mulierem non ita, facti ac sce-
leris sui consciam. Is exaltis, illa tandem a-
peruit rem gestam. Sacerdoti, qui cum se-
co contulisset, reperit intactam carnem san-
guinemque recentem, linteumque illa sum-
miraculum patefactum, cunctisque diuulga-
tum, ex omnibus locis innumeros ad sui spe-

lib. 1. de
spectris
capit. 5.
C

cl. 14. c. 7.

C

D

E

Et aculm...

Et aculum commouit, & commouet adhuc post annos tercentum & sexdecim. Vistur enim caro, vistur sanguis vitreis ampullis inclusus, ad tantam rei memoriam sempiternam, neque post tantam temporum spacia quicquam ex ijs est correptum aut tabefactum.] En quo pacto Deus tam manifesto miraculo nefarium muliercule sortilegium inhibuerit. Sed nunc videamus, quæ vis huius sortilegij amatorij,

SECTIO II.

d Legist. in d. s. ad ic. & d. s. qui abortionis. Azon. tit. C. de ma. fic. & mathe. Oldra. cō. sil. 210. Godefr. & Ange] in l. corū. C. de ma. fic. Alberic. rub. C. de hæ. et. Vita. ca. 8. de ma. l. Gril. d. q. 3. 21. p. 15. Triaq. d. l. 13. & tract. de pæn. mi. auē. petr. loyer. d. c. s. Ant. Guibert. Menoch. Clari. Fa. rinac. & aliorum. Canonist. vero vt Hostien. in sum. de

Dico primo; hisce philtris volunt as nullius cogi potest, ad quæ non vult amandum; sed bene potest imaginatio perturbari, humores concitari, & totum corpus interius quasi accendi, adeo vt quis, damone varijs tentationum illecebris interius certante, astro quodam libidinis vexetur, & sic vehementer trahatur ad desiderium carnalis copula cum aliquo in genere, quod si tum temporis maleficius amator accedat, & artibus, quibus solent muliercula capi, eam instanter urgeat, vel demon de illo vno tam assidue memoriam & phantasmam moueat, exhibendo speciem circumstantiarum, propter quas amore dignus videatur, & subtrahendo eas, qua indignum redderent: facile fit, vt in nassam pradacadat.] Atque hæc est ratio & modus, quo per ista diabolus solet decipere: vulgus autem nequit distinguere inter actiones voluntatis, & motus concupiscentiæ, imperusque portionis inferioris. Vnde non oportet credere ijs, qui quæue causantur coactionem voluntatis, verè enim nolendo volunt, & vellent abstinerere, sed volunt peccatum committere.

Hæc sententia communis est Iurifconsultorum & Theologorum, e probatur primum, Leorum. C. de malef. & Mathemat. vbi Constantin. Imperat. ait, aut pudicos annos ad libidinem de-

A flexisse intelliguntur: non (ait) coegisse, sed ait, deflexisse: ideo, si lex Rhemia vigeret, VVierus hic non effugeret frontis inuisionem, nimis quam manifestò imperatoriam sanctionem calumniatus.

B Secundo probatur ratione, quia multa sunt pharmaca, quæ vim habent naturalem turbandi humores, irritandi semen, excalefaciendi totum corpus; & si nullæ res tales inuenirentur, posset dæmon rebus, quibus vellet, vt, tanquàm signis conuentis, & deinde iuxta pactum ipse per se, & turbationem, & flatulentiam, & prurimum, & calorem in corpus inducere, simulque personæ certæ importunam suggestionem imaginationi, quasi valde dignæ amari, objicere; & sic in huius amorem inlectere posset; sed volentem tantum. Nam in voluntatem, propter arbitrij humani libertatem, nulla dæmoni iurisdicctio, nulla coactio competit: quæ omnia superiori libro probauimus, q. 24.

C Tertio probatur exemplis, vt Marci Antonij Triumviri apud Plutarch. & alterius, de quo Cleodemus apud Lucianum; vt Marci hæretici & Magi, apud D. Irenæum: puellæ adductæ ad S. Hilarionem, apud D. Hieron. Iosaphat Regis & Thedæ magi, apud Damascenum, in vita balsam. Iustinae & Cypriani magi, apud Nazianzenum & Nicephorum, (de quo consule Pamel. in vita D. Cypriani) vt etiam hæretici cuiusdam apud D. Epiphani. qui, quod paulo antè exempli narrationem, dixerat à Mago coactas mulierculas; id intelligendum, de vehementi persuasione & forti inclinatione, non de necessitatis absolutæ coactione. Valentianiani quoque Imp. apud Procopiū lib. 3. de bello Vand. Marcellinæ apud Gregoram lib. 3. stratidis cuiusdam apud Calchondylam lib. 2. Item probatur Hi-

D **E**

mag. s. quæ sciatiam Antiaz rubi, de soril. Ancaran. in c. ex arum, & Abb. c. in tabulis e. od. ut id. Ancar. in c. accusat. s. sane de hæret. in 6. Squilla. cent. deo. de Can. c. 8. T. in c. 6. p. fortianus 33. q. 1. D. d. Tho. & S. Bone & Palud. in 4. d. 34. Spreng. Malle. par. 1. q. 7. Caltri. de iust. hære. p. c. 5. Mich. Med. l. 2. de recta in Deum. fid. Ange. silu. Ro. sel. Fun. Caer. Graffus. & alii S. mistæ. Bins. in d. leorum. q. 1. Ang. & alii omnes quod scit & ex medicis in reg. libell. de Phil. tris Ican. storia Bekellus.

Plutarc
in vita Ma
Ant. Lu
cia. in Phi
lofede.
Irenz. l. i.
c. 9. D. Hi
er. in vita
S. Hila.
Greg. Na
ziãz. orat.
29. in lau
Cyprã. &
Niceph.
l. 1. c. 27. E
piph. l. 1.
to. 2. con
tra hæref.
Ebionita
D. Greg. l.
1. Dial. c.
4. Nicet. l.
4. histor.
fl. 3. in E
pist. ad E
phef. c. 6.
g. Super. c.
3. Nahum
4. Calsian
coll. 7. ca.
32. Ofez
4. v. 12.
Baruch.
3. v. 42.

floria Basilij Pseudomonachi & iuuen
culæ monialis, de qua D. Greg. Magn.
egit; item Sceleri Sethi, de quo Nicetas
flegite illa accuratè, & inuenietis inie
ctam propensionem, sed defuisse neces
sitate parendi.

Quartò probatur auctoritate SS. Pa
trum, vt omittam Epiphan. Irenæ. &
duos Grego. iam citatos: probatur au
thoritate Arnobij lib. i. contrã Gentes
D. Hierony. dum docet quosdam dæ
mones amoribus & amatorijs canticis
deseruire; & alibi maleficia contendit
vim habere, vt amemus quæ odisse de
beremus; & detestemur, quæ nos ama
re decuisset. h. Calsianus quoque, *Incento
res, ait, libidinum atque luxuria quosdam
spiritus esse propheta commemorat, Spi
ritus, inquit, fornicationis decepit eos, &
fornicati sunt à Deo suo.*]i non quæro,
an rectè explicet dictum Olee; sed
quid senserit ipse, id aperte testatum
alfero.

Denique probatur S.S. locis esse ali
qua huiusmodi maleficia. Nahum. 3.
v. 4. *Propter multitudinem fornicationum
meretricis speciosa, & grata, & habentis
maleficia: quod de his rectè noster
Fran. Ribera fuit interpretatus. Apud
Baruch. in epist. Ierem. nisi fallor,
mentio habetur malefij amato
rij concremationis, verba sunt ista;
αὶ δὲ γυναῖκες περιδέσονται σχοινία ἐν ταῖς
ὀδοῖς ἐκ ἀδύτων, δουλεύσασαι τὰ πτόρα. ὁ
ταὺν δὲ τῆς ἀδύτων ἐπαλξομένησα ὑπόσιν ὁ
τῶν πτόρα πορευομένην νομιμὴν, ταῖν πλοσίων
ὀνειδίσει, ὅτι οὐκ ἤξεῖται, ὡς περὶ χυ αὐτῆν, οὐτὶς
τὸ σχοινίον αὐτῆς διεσπῆ γῆ.* Qua vulgatus sic
vertit: *Mulieres autem circumdata funibus
in vijs sedent, succedentes ossa oliuarum.
cum autem aliqua ex ipsis, attracta ab ali
quo transeunte, dormierit cum eo, proxima
qua exprobrat, quod ea non sit digna habita,*

A sicut ipsa, neque funis eius diruptus
sit.]

Qui locus insignis, adhuc densis ob
fidetur tenebris, ignorantia antiquita
tis. Vnam eius partem, quæ de funicu
lis est, nobis Herodotus clarissime ex
ponit. libro primo, vt habet versio Lati
na (Græco nunc exemplari careo) in
hæc verba: *vna iisdem Babylonis lex est, o
mnibus modis execranda. Nempe omnibus
mulieribus indigenis commune est, semel in
vita ad Veneris templum desideribus, cum
externis viris consuetudinem habere. Cate
rum cum pleræq; sint diuitiis tumentes, quo
suis copiam facere reculent, hæc vehiculis ca
meratis subuectæ, pro templo consistunt, re
lictæ interim à tergo magna famulitii tur
ba. Pleraque etiam hunc in modum faciunt,
ad templum Veneris sedent, nodis, corollisq;
tempora reuinctæ, è quibus dum alia seorsum
abeunt, alia regrediuntur. Nam diuerticula
vndecunque sic funiculis distincta aditum
præbent externis ad mulieres illas, quam
cuique libuerit diligendam. Porro cum semel
illic confederint, non prius domum regre
diuntur, quam hospitum aliquis, pecuniam
mulieri in sinum iniecerit, & cum eadem à
fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem
autem illum, qui pecuniam obtulit, dicere o
portet: anti ego tibi Deam Mylittam implo
ro. Mylittam enim Assyrii Venerem appellat.
At vero pecuniam illam, quantum acunque sit,
non est fas reuicere, siquidem in sacrum con
uertitur vsus. Neque mulieri etiam per
mittitur hospitem aliquem repudiare, sed
quicumque is est, qui pecuniam obiecerit pri
mum, hunc illa sequitur citra delectum. Po
stremo vbi iam congressa fuerit cum exter
no mulier, Dea expiata, domum reuertitur.
Iam, qua forma sunt elegantiore, citius (vt
par est) expediuntur: qua vero deformes,
diutius coguntur desiderere pro templo, ante
quam legi faciant satis.*

C
D
E
Fit que interdum, vt vno atque altero an
no, aut etiam triennio, atque diutius expe
ctare

Fit que interdum, vt vno atque altero an
no, aut etiam triennio, atque diutius expe
ctare

stare oporteat miseris. Alicubi, nempe in Cypro, similis quadam lex est.] Haecenus Herodotus, ex cuius narratione facile intelligas, quibus funiculis circumdatae dicantur; & quis funis disruptus: nempe is qui semitam ad illam faciebat; nā discedens hunc disrūpebat, vel hospes, vel ipsa foemina: sed & illud intelligitur: ultimo loco, cum obijcit funem non disruptum, deformitatem exprobrari, quod eas mortalium nullus cubili dignetur. Quare retracto, quæ olim hac de re publice Louanij dictaui, ea referens ad nodos, & ligamina amatoria, de quibus egere veteres poetæ.

Virgil. Eclog. 8.

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore.

Licia circumdo, terq; hæc altaria circum

Effigiem duco.

Nempe amati simulachrum. ligabant conceptis verbis, vt apud eundem:

Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,

Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, vincula necto.

Valerius, in Cyri, addit & aliud, in sinum dispuere ter:

Terque nouena ligat triplici distincta colore

Fila, ter in gremium mecum, inquit, despue virgo,

Despue ter virgo, numero Deus impare gaudet.

Memefianus, Eclog. 4.

Hæc eadem nobis, quæ versicoloria fila,

Et mille ignotas Micalæ circumtulit artes.

A Erant hæc fila, vt plurimum, lanea, & rhombo torquebantur, vel deuoluebantur ab orbe, vel glomo: Propertius, lib. 3.

Improbæ non vicit me moribus illa, sed herbis:

Staminea rhombi ducitur ille rota

Illum turgentis rana portenta rubetæ,

B *Et lecta è sectis anguibus ossa trahunt,*

Est strigis inuenta per busta iacentia plume.

Cinctaque funesto lanea vitta viro.

Hoc est vitta lanea suspensiofi: quod & ipsum magicum. Et lib. 2.

Deficiunt magico torti sub carmine rhombi.

C De trina disputatione Tibullus, Eclog. 2.

Hæc mihi composuit cantus, quis fallere possis,

Ter cane, ter dictis despue carminibus.

Sed ad rem, magicum mysterium, cuius meminit Ieremias, & à quo populum Dei dehortatur, est adoletio, τριτόρον, de cuius vocis significatione non omnino res certa, nam ceteri vertunt, *furfures*, noster verò, *ossa oliuarum*, inter quæ quid melius & fidelius versum, certius defini posset: si Hebræa illa epistola exstaret, nunc de Græcæ vocis significatione decisio pēdet. Puto non vnam esse significationem huius vocis. Hesychius, τριτόρα τῶν σιτωῶν κριτῶν φλοῖα: sane huiusmodi tritici vel hordei furfures, siue pelliculas, quæ molendo secernuntur (sic etiam Dioscorides & Theophrastus usurpant) succendi solitos in veneficio

E

neficio

oliuarum carnes, siue cutim (nam in his oliuis cutis potius quam caro) sed solidas oliuas cum nucleis offeis adolebant: nimirum duritiam illam sibi inuisam hoc pacto mollituræ, & corda ferrea amore liquaturæ. Si *surfures*, vertas, perit elegans ista mysterij magici analogia. Verisimile est cum ista vrerent addidisse, quod solemne reperio: sic se ossa hospitem vrere, vel in hospite suo hæc se adolere: vel precari, vt sic hospites earum amore torrentur: quæ omnia Virgilius & Theocritus poluere. Demum sic adusta & in cineres redacta spargebant in ventum iacta trans caput. Theocritus:

ἀλλ' ὄψιν τῶν ἀγῶτων ἀνέχ' ἰάνου, ἀκ' ἰνὶ πύρῳ

Farina primum, igne liquefcunt, sed disperge.

Virgilius:

Fer cineres Amarylli foras, riuoque fluenti

Transque caput iace.

Sed hæc satis vel nimis, de loci Baruchi explicatione, quæ si probetur, bene erit: sin, meliora expecto. Et oportune post annum quartum quintumve postquam hæc à me primum edita, vt in Hispaniam redij, ostensus mihi liber singularium hominis è nostris eruditi, & industria singularis Martini de Roa, qui lib. 3. cap. 9. & 10. fufe in hunc Baruchi locum disquirat, dissentit in nonnullis. nam c. 9. funes hos putat esse, *Zonas iunceas*, meretricum vilium insignæ. hoc nõ conuenit cum Herodoti verbis, qui (vt ego) exponit de funib. quibus lectulũ suum cingebant, & quod addo de illis autæa vel centones suspendebant, ita cellam suam à cæteris quasi domunculam diuidentes. Deinde funiculi ruptionem putat esse idẽ quod apud

A veteres zonæ solutionem. Verum hoc in meretriculis locum nõ habet. nam virginum hoc proprium erat in primo congressu, iuxta illud quod zonam posset soluere virgineam. res nota, non pertinere ad quemuis coitum. Bene quod idem cap. 10. illud de iunco & zona quoque retractat, & funiculos capit, vt dictum debere. Recte autem docteq; probat funiculorum ruptionem intelligi de tẽtorij seu tabernaculi ablatione, sicut Iere. 10. 20. Nam post coitum redibat domum mulier, iam lege soluta. Quæ interpretatio cum sit & simplicissima & accommodatiss. miror cur mos quasi deserens, tertiam delicijs amatorijs, & sectorum nodis florumq; corollis addiderit, quæ mea sententia nec Herodoto, nec Barucho consentanea est. Attigerant hunc locum Gueuara in Habac. & Perer. in Daniel. sed attigerant, vel potius insinuarant, quam interpretati. Roæ liber mihi non visus, nisi diu post primã editionem meam: post quam etiã plus anno editus. Potuere eosdem scriptores legentibus, eadem in mẽtem venire. Hinc patet, vel iuxta hanc primã concl. nostram intelligendum Burchardum: vel errorem subesse eius sententiæ, lib. 10. cap. de arte magica cap. vii.

E Sit secunda conclusio quæstionis, hæc philtre & menti & corpori vt plurimum valde noxia sunt.] Nota minus esse noxia, quæ non dantur intus sumenda, quia si per nudas incantationes facta, vt plurimum solum nocent menti: si per illigationes aut contactum extrinsecum, etiam corpori solent nocere, si habeant venena mala admixta, quod in his non frequens: si vero dentur in potum & cibum, solent vt plurimum valetudinem vehementer

menter

menter debilitare, & de statu mentis deijcere. quia eorum ingredientia solent esse admodum periculosa: ut fluores menstrui, sperma (ut patet ex vetustis libris Pœnitentialibus) cerebrum felis, vel asinini pulli, vterus hyene, virga lupi, remora, ossa rubete, scinci, & præ cæteris (quod vocant) Hippomanes: quod est triplex, ne quis fallatur: vnum cuius mentio apud Theocritum, in Pharmaceut. tradit esse plantulam quandam Arcadię: alterum, quod vt canit Tibull.

Virus cupida stillat ab inguine equa.
& Propertius.

Hippomanes fœta semina legit equa,

Qualis est suum apria: tertium, pellicula quæ reuellit a fronte pulli equini recens editi, cuius odor equas in furorem redigit, de quo Aristoteles a. Plinius, Columella, & Virgil. & alij. Quam hoc noxium sit docet interitus Caligulæ, qui mortuus, cum ei Cefonia hoc potadum porrexisset, vt narrat Ioseph. b. & Suet. & Iuuen. eo respexit: *Vt auunculus ille Neronis:*

*Cui totam tremuli frontem Cefonia
pulli*

Infudit: & mox vt est in 4. M. S. libris,

Tanti partus, equæ quantum vna venefica constat.

De cunctis autem philtis Ouidius prudentissime:

*Nec data profuerit pallentia philtira
puellis,*

*Philtira nocent animis, vimque furoris
habent.*

Euseb. testatur his Lucretium poetam primo demetatum, deinde furoris impatientia seipsum interemisse. de Lucullo prodidit Plutarchus, his eum primo actum in furorem, mox etiam interemptum e. de quodā similia nar-

A rat Aristot. *Virgo illa incantata à Basilio* (vt ait D. Greg.) *febricitare incepit, & vehementer anxari, magisque vocibus cum stridore clamare. Modo moritura sum, nisi Basilius monachus veniat, & ipse mihi per sua curationis studium salutem reddat.* En verba mente captæ, & corpore languentis. Illa vero, de qua D. Hier. scribit, postquam amator, magicis artibus instructus, ac Aesculapij sacerdotibus, redijt,

B & subter limen domus puella tormenta quædam verborum & portentosas figuras sculptas in aris Cyprij lamia defodit: & ilico amore insanire virgo, & amictu capitis abiecto rotare crimen, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis: in ignitudo quippe amoris eam in furorem verterat. De tribus ordine Abbatibus, successiue ab eadem fortitaria toxico amatorio necatis, lego apud Spreng. de Frid. duce Austriæ, electo rege Romanorum quem Lud; Bauarus vicit, auctor est Cuspianus: de Stephano quodam equite Neapolitano, Anton. Panhormita: de puella, cui amator membranulam inscriptam in sinum iccerat, & narrationem, & iudicium nobis proponit Pet. Leloyherius: quare cum tam noxia soleant esse philtira merito

C Athenienses Temniam sagam morte mulctarunt d. & nimis laxi fuere Areopagitæ, cum alteri, mortuo eo qui acceperat e. ignouerunt: prudentissimeq; iura ciuilia: quibus seqq. pœnæ receptæ: de quibus, quo ad praxim acturi sumus fusius, lib. 5. Sct. 16. nunc breuiter. Si præbes amatorium quid, non adhibuit magicam superstitionem, nec mors secuta fuit: pœna relegationis & damnationis in metallum olim puniebatur f. hodie iudicis arbitrio extraordinarie punitur g.

D Quod si mors fuerit secuta, quam vt plurimum sequi tradidit Hippolytus

care. in Lucul. Arist. in Magn. Moral. D. Greg. d. c. 4. Hier. in vita D. Hier. Spræg. part. 1. q. 7. Caspini. in Ludo. Bauaro. Ant. Panhorm. lib. 4. de reb. Alfon. i. Per. Leloyher. lib. 1. spe. 1. 5.

d Demost. contra Aristogitonē. c. Arist. l. x. Mag. Moral. c. 17.

f d. s. qui abortionis. g Menoch. de arb. iud. ca. 358.

Binsfeld.
in d. l. eo-
rum. q. 3.
b. in l. eius-
leg. Corin-
de scar.
dem. D. ad
c. libr. 5. re-
cept. ser. i.
tit. ad leg.
Corn. de
scar.
d. libr. 1. q.
iur. ca. 16.
num. 1.
c. l. nemo
aruspicem.
Et ibi Dd.
C. de ma-
lef. Et ma-
the. Et sic
intell. Me-
noeb. de
arbit. cas.
388 nu. 5.
farg. l. 1. §
ex Sena-
ruse. D. a.
leg. Corn.
de scar. Et
ibi Bar. Et
Maroch.
d. cas. 3. §.
num. 7.

de Marfil. Insignis Criminalium iudi-
ciorum tractator b. tum, si ob malum
finem præbuit philtum (utpote cau-
sa abortus, vel illiciti amoris) siue tum
adhibita sint artes magicæ siue non,
mortis reus censetur, ex communi
sententia iuris interpp. *argum. d. §. qui
abortionis*, quod & olim prudentum
opinione receptum Iul. Paulus tradi-
dit c. neque id acerbum debuit videri
Antonio Guiberto d. dignum enim
plane supplicio malus adeo animus,
sini improbissimò, per summum peric-
ulum & pessimum exemplum stu-
dens. Quod si non dedit ob malum fi-
nem, sed bonum (ut puta ad arcendam
fœminæ sterilitatem, ad cõciliandum
mariti animum à se immerito aliena-
tum,) tunc si accessit ars magica, ad-
huc punienda est audacia lethali sup-
plicio capitale est enim his uti artibus
est vero non adhibuit quicquam ma-
gicam, sed naturalibus vta fuit, quæ
putabat non nocitura, extra ordinem
nitius punienda est, citra mortem.
Hæc verò, si desit hærelis suspicio: hæc
accedente, quid dicendum, videbi-
tur. d. feci. 16.

Hum. nam vindictam præuenit a-
liquando diuina ultio. Siffridus pres-
byter, in Chron. suo narrat ann. 1260.
accidisse, ut adolescens quidam in Mis-
nia, ut suis potiretur amoribus, à Mago in
locum adiuam desertum deduceretur: cui
cum spectum, puella illius quam amabat
imagine, per malefici incantationes se ob-
tulisset: amator ille perditus, manum ei
porrigens, à malo demone parietibus allidi-
tur, & miserabilem in modum necatur:
qui eius quoque cadaver tanto in Magum
impetu proiecit, ut semianimis longo tem-
pore iacuerit.]

Inunc & animam committe igni-
bus doloso hoc pulueris magici man-

A telio conte&is. Nonne potius audi-
endus Phocylides: qui cecinit, omni-
no fugiendas amatorias incantatio-
nes & philtura: idque verum, etiam
quoad coniuges, quia etiam si concili-
arent amorem (quod nunquam vel
raro contigit) tamen semper, ut mini-
mum, reddunt debilem, attonitum,
& mentis emoræ: quemadmodum
B piscibus (acuta & apta est Plutarehi g
similitudo) accidit, qui nõ retibus vel
hamis, sed medicamentis capiuntur.

SECTIO III.

R Estat de remedijs videamus. &
constat, ex dictis, inutilia esse an-
tidota contra philtura, & remedia illa
Gentilium: quæ per incantationes aut
lustrationes quasdam fiebant: quæ
Christianis etiã profus illicita sunt.
C Virgil. 4. Æneid.

*Hæc se carminibus promittit soluere
mentes*

*Quas velis, astutis diras immittere en-
ras.*

vere dicit. *promittere*, nec enim præsta-
bat. Tibullus lib. 1.

*Quid credam? nempe hæc eadem se dixi
amores*

*Cantibus aut herbis soluere posse
meos.*

*Et me lustravit redis, & nocte sere-
na*

*Concidit ad magicos hostia pulla
Deos,*

E *Non ut totus abesset amor, sed mutus
esset,*

*Orabam: nec te posse carere ve-
lim.*

Putabant enim his lustrationibus
alterutrum euenire, vel ut amore libe-
rarentur, vel votis potirentur. Neme-
sianus, inducit pastorem quærentem
hæc omnia sibi in casum cecidisse:

Quid

Quid prodest quod me peregrini mater
Amynta

Ter vitis, ter fronde sacra, ter thure
vapore.

Lustrare, cineresque auersa effudit in
annem,

Incedens viuo crepitantes sulphure lau-
ros,

Cū sic in Meroen toris miser ignib. arsit:

Virtas intellige funesti viri, vt di-
ctum superius. Omisit & aquæ asper-
sionem, de qua Propert. lib. 3. loquens
de amore:

Quod mihi non Patrij poterant auerre-
re amici,

Eluere aut vasto Thessala saga ma-
ri.

Putauit vir doctus etiā ebris & la-
minis vlos pro periaptis contra magi-
cas deuotiones (quod nō negandum)
& probat his Arnobij verbis, *Aduersus*
ictus noxios & venenatos colubrarū mor-
us remedia saepe conquirimus, & protegi-
mus nos laminis, Psyllis, Maris ventibus,
aliisque institoribus, atque planis] sed
fortassis illic pro laminis, corrigendū,
lamidū (vt olim Franc. Bentius noster
censuit) qui autem, *Lamida*, docuit Pe-
trus Victorius lib. 13. variar. lect. c. 15.
nempe aruspices nugacissimi.

Hanc secuti opinionem gentilium
videntur, non Eunapius modo, in *vita*
Edesi, de illa quam magus Philome-
tor. in amorem pellexerat, magus ye-
ro Maximus amore soluit; & Plin. sed
& Pōponat. homo male Christianus.
Opus est antidotis distinctione, si na-
turalia tantum sunt medicamēta, ma-
niam purgantia & ardorem libidinis
temperantia (vt agnus castus & hu-
iusmodi) dummodo noxia non sint E
valetudini, licebit eis vt. 2. si vero du-
bitetur num insit illis vis naturalis, an
vero sint mere superstitiosa remedia;

A tunc iis abstinendū. tale quod de Scy-
thica seu Promethæa herba refert Pro-
pertius; quod de insperso corpori pul-
uere, in quo se mula volutauerit, vel
hirci vrina bibita, vel rubeta in corio
pecoris recentis alligata, & de virga
lupi Plinius & Pōponat. h tradidere.

3. si moraliter improba sunt remedia,
plane vitāda & vetita sunt, tale reme-
dium Crateris apud Laertium, scil. sui
suspendium; talia Rasis ac Pauli Ægy-
netæ licentiosa balnea, tripudia, com-
messationes, & quæ se qui solent dete-
riora: tale etiam illud Faustine, quo v-
sus M. Antonin. Philosophus; qui gla-
diatorem eius adulterū occidi iussit,
& illam incedere inter caput & col-
lum. Quarto si sit admixta superstitio

B tunc pertinent ad vanam obseruan-
tiam, de qua 2. p. huius libri agendum, si
vero dæmonis pactū interuenit, per-
tinent ad dæmoniacam Magiam, de
qua dictum, lib. 2. Quinto optima
sunt remedia Christiana, tum illa quæ
contra cuncta maleficia vim habent,
Ecclesiastica; de quibus agendum, lib.
17. tum etiam quædam moralia, qui-
bus caro maceratur & concupiscētia
domatur; vt opera pœnitentiæ, humi-
cubationes, cilicia, flagella, ieiunia:
his interdum etiā sub mortali, si ma-
gna necessitas, homines vt tenentur,
vt & aliis quæ partim in omittendo,
partim in committendo posita. In om-
mittendo, vt vitare conspectum rei a-
mata; & ocium, & alia libidinis irrita-
menta, de quibus optime Helinādus
differuit. k Vis extinguere libidinē:
(ait) amone ligna de igne si stridet in-
cendium ligna innumerabilia sunt,
potissima autem,

C Ocia, segnities, somnus, caro, scēmina, vi-
num,
Prosperitas, ludus, carmina, forma, puer.

D h Capitoi
Suidas.

k habes a-
pud D An-
ton lib. 6.
histo Sum.
tit 13. c. 6.
§ 4.

De pri-

De primo est illud SS. in desideris est
omnis ociosus. & Ouidii.

Ocia sitollas, perire cupidinis arcus,
Despectaque iacent. & sine luce fa-
ces.

De 2. dicit Martialis.

Queritur, Aegyptius quare sic factus a-
dulter?

In promptu causa est, desidiosus erat.

De 3. canit Dionysius Cato, in distych.
Moral.

Plus vigila semper, nec somno deditus
esto.

Nam diuturna quies vitiiis alimenta mi-
nistrat,

De 4. ait Apostolus: Bonum est non
manducare carnes,

De 5. ait Helinand. mulier dicitur à
molliendo, vt & malleus, quia sicut faber
per malleum mollit ferrum: sic diabolus per
mulierem, mollit & malleat vniuersam ter-
ram, D. Hieron. Ferreas mentes libido do-
mar. Claudian.

Ferrea laesciuis mollescunt corda sagit-
tis.

De 6. Apostol. Nolite inebriari vino,
in quo est luxuria. Virgil.

Et Venus in vmis, ignis in igne furit.

De 7. Ovidius.

Luxuriant animi rebus plerumque se-
cundis.

Salomon in Proverbiis. Prosperitas
stultorum eos perdet. Diu. Augustinus:
Secunda res Sapientum animos fatigant:
plus obsuerunt Salomoni, quam profuerit
ipsa sapientia, contra aduersitas aliquan-
do retrahit à peccatis. Ideo ait Domi-
nus Osee 2. Sepiui aures tuas spinis,
vt semitas tuas non inuenires, & post ama-
tores tuos non curreres, Spinæ sunt ad-
uerfa.

De 8. Iudi, nomine iocum intelligit
omnem, mœstitia enim libidini repu-
gnat, teste poeta.

Non solet in mœstos illa venire tho-
ros.

De 9. carminis, nomine, omne me-
los musicum comprehenditur, siue
voce, siue instrumentis fiat. Elai. Cy-
thara, & lyra, & tympanum, & tibia,
& vinum, in conuiuiis vestris: hinc, &
opus Dei non respicitis. addit Helinand.
Difficile inuenitur aliquis lenis vocis &
grauis vita: quippe cum vocis lenitas
cantum desideret, vita grauitas plan-
ctum.

De 10. est illud.

Rara est concordia forma atque pudici-
tia.

& illud,

Lis est cum forma magna pudici-
tia.

De 11. ait Helinandus: Quantum
enim periculi sexus adfert in muliere,
tantum atas in puero, periculosa est a-
tas pueri, periculosior societas, pericu-
losissima vero familiaritas. Vnde legi-
tur in vitis patrum: Non habendam
familiaritatem, cum foemina, puero, vel
heretico. Haec tenus ex Helinando An-
toninus.

In faciendo consistunt; occupatio
mētis in curis grauioribus; cogitatio
mortis & inferni, lectio bonorum li-
brorum, preces ad Deum fusæ, im-
plorata auxilia Beatorum, & Angelo-
rum, & maxime Beatissimæ Deipa-
ræ Mariæ: quæ, vt castitatis amantif-
sima, summopere desiderat homines
hac spurci amoris lue liberare. Vtile
quoque frequenter meditari, non ex-
ternam illam, & perituram cito spe-
ciem, quæ fragilis, caduca, sæpe
mendosa & fucata, & falsis tantum
lenociniis adumbrata: sed rimari co-
gitatione internam & profundiore
corporis constitutionem, quid illa
fuit, antequam nasceretur? stilla se-

minis

minis spurci & olidi, quid nunc est? A
 faccus stercoreum. aufer cuticulâ pel-
 liculam, quid illa tetrius aut horri-
 bilius: quid cadaueri propius? ster-
 quilinium niue contextum albet. sol-
 uantur niues: *pax; pax naribus & ocu-
 lis;* clamabunt omnes, & diffugient;
 Niue fugacior est forma. non liqua-
 tur, sed vanescit. illam aqua excipit;
 hæc quid nisi deformitas & formido,
 qualis mormolycii? cum anima diffu-
 gerit, quid futura hæc siue Lais, siue
 Helena? esca vermium, cadauer pu-
 tridum, fœtens, tabe dissoluendum,
 ex cuius spinæ medulla serpens terri-
 bilis enascetur. Hoc amem, hoc de-
 peream! Narrat Suidas de Hypatiâ
 Alexandrinâ: eam cum consilio ne-
 quiret auditoris adamantis, importu-
 nam sollicitationem abrumpere: pâ-
 niculos ei suos, fluore menstruo ma-
 culatos, obiecit: *Hoc (inquiens) est
 adolescens, quod amas: nihil autem pul-
 chrum.* Appa & Gela Foroiulienfis du-
 cis Gisulfi filie, carnis putridæ sub ma-
 millis positæ odore, suam defendere
 castitatem. Barbari enim natura ita
 fœtere Longobardorû mulieres opi-
 nati intactas reliquere. (*Annal. Boior.
 lib. 3. & Anton. Bonfin. lib. 8. Rerum Hun-
 garicar. Decad. I. Sed & Thom. Cantip-
 ratens. piium quendam virum, cum
 cogitationes importunas, cuiusdam
 mulierculæ, formosæ dum viueret,
 animo abigere non posset: sepulchrû
 narrat eius aperuisse, & amplexum
 cadauer tabidum, faciem faciei eius
 contaminatæ tabe, vermibusque im-
 posuisse, & in hoc fœtore volutarum
 ore: donec fœtor & horror, omnem
 libidinis memoriam superassent.*)

E
 Quâto efficacius hoc, illo ridiculo,
 & quod nisi præfata lectoris venia,
 nequit referri, quod Hieronymus

Cardanus præscribit: *eum, qui (sic ait)
 stercorea recentia amica in suo ponat cal-
 ceo, & calcem statim induat, amore libe-
 randum.* vtatur ille suo remedio. apa-
 ge has sordes. equidem tetro odore
 amorem cum fastidio commutandum
 crediderim, quamdiu fœtor durabit:
 post, nescio: nisi quis mentem simili-
 bus (quas dixi) cogitationib. muniat,
 armetque. His remediis cõtinentur,
 quæ ex Auicenna Niderius posuit b
 excepto sexto, quod ipsemet fatetur
 sepe non proficere.

a lib. 2. de
 varietat.

b li olim
 Formica-
 rii.

QVÆSTIO IV.

De maleficio hostili.

H
 Hostile, vocatur, quicquid in bo-
 nis animi, corporis aut fortunæ
 damnum infert, aut aptum est infer-
 re, aut idcirco adhibitum fuit à male-
 ficio vt inferret: primum actu, secun-
 dum potestate, tertium intentione
 huiusmodi est, quæ in his interueni-
 unt, vt plurimum sunt frigida, amara,
 noxia, & naturæ humanæ hominum-
 que salutis contraria: ideo, *venena ma-
 la,* vocari vult e Grillan. contra quam
 in amatorio, in quo censet, vt pluri-
 mum interuenire, res calidas, dulces,
 amœnas homini, & coadiuantes na-
 turalem calorem & potentiam luxu-
 riandi, & ideo à lege hæc vocari, *bona,*
 vel, *non mala venena,* quia non sunt
 instituta hominis neci causa: d hæc
 perpetuo vera non esse, facile credet,
 qui præcedentem quæstionem accu-
 rate legerint. De præcipuis ergo hosti-
 lis maleficii generib. nunc agamus, &
 quia proluxa atque varia disputatio
 est, in suas sectiones eam
 partiamur.

A

C

D

E

c q 3 n. 25

d l. 3 s hæc
 aditæ D.
 ad l. Corn.
 de sicar.

SECTIO I.

De fascinatione.

A **V**T res commodius intelligatur, nota differētia iplicis fascinationis: nam puro vocabulum large sumptum de proprie & improprie dicitur fascinatione, diuidi posse, in poeticā, seu, vulgarem, in Philosophicam, & in magicam.

Vulgaris, seu, *poetica*, est, de qua potissimum disputatur; secundum quam dicitur homines fascinari, ipsa visione seu aspectu actiuo fascinatis, veltiam inuido aliquo laudante, eo solo, quod maligne aut malitiose adspicit, vel laudat alium, a quo est auerso animo. Et hæc opinio multa peperit alia opinamēta. primo hoc periculum imminere potius pulchris quā deformibus, pueris quam maioribus etate. Secundo hoc periculum remoueri quibusdam ephymis: nempe si bene precantur ijs, quos cum laude & admiratione intuentur: vel si quid turpiculum pueri gestent appēsum collo, vnde fascino nomen inditum virili membro, eo quod contra fascinationem talia gestarent oscilla: & mutato in paulo honestiorem modum more, digitos duos eū pollice sic inserto, vt tale quid expriment, de gagate, vel ebore, vel argento: vt fit hodie in Hispania (*Higa vocāt*) immo si summo mane surgenti quis ita digitos intendat, id ipsum quoque amuleti esse loco censent, quod malo exemplo Regine euidam fieri aiunt. si baccare frontem cingas, si ter in sinum despuas. deniq; si cum auide lautum edulium sumas, & te intentius aspicienti partem cibi porrigas, *præsificini*, hæc omnia fore, ne fascineris. De turpiculis illis mentio apud Lucillum, teste Glossario: Mu-

A ronium, *απο το αραπτον, α λικιδιαιε*, forte loco isto, quem ex lib. 4. citat Nonius, Nam quid mirum subrectog, huic opus signo, vt lurcaretur lardum, & carnaria furum Patrum conficeret? q. d. præsificeret infantulum fascinatum emori, quam in furem adolere. Tertio censent ad bruta quoque hanc fascinationem pertinere gallinas, agnos, equos, & ferunt fascinatos aliquando cecidisse. Huc pertinent illa poetarum, Virgilii,

B *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.*

item ..... *baccare frontem*

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

& Theocritus docet contra hanc fascinationem solitos in sinum sibi despuere:

C *αε μη βουκευωδω, τσις ες εμων επιστοι κηλπιου*

Vt non fasciner, ter in meum expui sinum.

Solēt quidam huc referre illud Albiy Tibulli, lib. 1. eleg. 2.

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstretit arcta,

Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Verum prior illos versus refutat: qui docet, eum, de quo agit, vt insanum ac lymphatum, cinctum fuisse corona puerorum, & cæterorum: qui tamē, ne quid eis detrimenti ab aspectu, tactuue infani hominis cōtingeret, despuendo se sibi consulere arbitrabantur, cuius superstitiosæ auersionis, vt consuetæ, testis est Theophrastus, lib. de characteris in descriptione superstitiosi. Sed quoniam à Tibullo amans inducitur vtens magicis artibus: si dicas eundem amantem amantemque describi, nō aberrabis à vero. nam Plato, in *Symposio*, amoris furorē

fascinatorium esse docuit: eo quod mutuo aspectu & intensione oculorum, amor hauriatur, augeaturque.

Hanc fascinationem cum suis remediis esse superstitiosam nemo negaverit opinor, quam damnant Dd. Basili. Chrylost. Hieronyma. & alii citadi: & profert Richardus, quodl. 3. q. 12. duos articulos, quibus non obscure anathema dicitur iis qui illam tenent. Sine maleficiis vero, opinionem de solo morbo per laudationem inferendo, nemo Catholicus Theologiae peritus, aut vere philosophiae sectator admiserit. Nam quae de vi verborum diximus, & de vi imaginationis, libr. 1. illa conuincunt, nec verbis hanc vim inesse, nec imaginationi quo ad corpus distans, ut vere quidam apud Algazlem, li. 5. *physicor. ca. 9.* asserunt. Ad naturale fascinantis astrum confugere, ridiculum est: omnes enim illa hora nati, fascinatores forent. Vim animae vnus in corpus alterius effectiuam tribuere, est damnatum delirium Auicennae. Nec fatisciant, qui ad temperie & substantiae dissimilitudinem confugiunt, quia inter res eiusdem speciei nequit esse tanta substantiae pugna ac dissimilitudo. non enim basiliscus basilisco, non vipera viperae, sed homini & aliis animalibus nocent. Et ut vnum animal alteri tam sit noxium, id est, vehemeter naturae antipathia nasci necesse est: hanc vero ex differentia specifica, quam sequitur differentia temperamenti. Quid: quod fascini huius defensores contendunt, etiam fascinari quem solere a beneuolis & carissimis. verba Plutarchi, & Heliodori suggestit mihi, & communis patriae, & religionis coniunctione amicissimus, Andr. Scottus noster. Graeci co-dices mihi nunc non suppetunt: qua-

A re ponam ex versione eiusdem: *Haud sane ignoras, (ait Plutarch.) quod & amicis, & familiaribus & parentibus nonnulli oculum fascinantem esse existimant: vsque adeo ut mulieres non ostendant illis pueros, nec diutius ab huiusmodi hominibus inspectari sinant. quo modo ergo id mali videbitur ab inuidia effici: quid porro per Ionem dices de iis, qui dicuntur se ipsos fascinare: nam hoc quoque audisti: sin minus illa certe prorsus legisti.*

Eutelidae fuerant pulchri per colla capilli:

Sed tibi dirus homo conspecto in fluminis vndis

Inuidit, turpisque inuasit protinus illum

Morbus, & inuidia corrupta est gratia forma.

C *Narrant enim Eutelidem cum sibi pulcher visus esset, propria specie captum, in morbum incidisse: atque habitum bonum vna cum pulchritudine perdidisse.*

D *Vides fabulam Narcissi fabulae similem: si quid tale accidit: arbitror vtrique contagiosam aliquam fontis exhalationem fuisse exitio. Sed audi quid Plutarchus hac de re censi erit putat enim in his ex vera inuidia id oriri, quod etiam Heliodoro visum: Plutarchus:*

Audacter dico vniuersas quidem animae affectiones, quibus diu insint, in iis malos habitus ingenerare: hi cum naturae vim coeperint, qualibet ex causa moti, sepe etiam inuitos homines in iam proprias ac consuetas perturbationes deserunt. Sic autem considera, timidi etiam ipsa auxilia formidant, iracundi in charissimos quoque sunt morosi. Amatores & intemperantes postremo nec sanctissimis quidem corporibus quamuis morti vicinis queunt abstinere. Mira est enim consuetudinis vis ad attribuendum affe-

ctum in id quod sibi est proprium. Et qui in lapsus est propensus, ubique necesse est impingat. Nulla est itaque admiratione dignum, si, qui inuidendi & fascinandi habitum sibi induxerunt, etiam aduersus familiares ex morbi proprietate mouentur: aut ubi mori fuerint, quod natura solent, efficiunt, non quod volunt. Quemadmodum enim spheram spherice moueri, & cylindrum in modum cylindri necesse est, pro forme differentia: ita & hominem sic inuidum affectio inuidenter aduersus omnia mouet. Quam etiam verisimile est, illos familiaribus & charis peius nocere.]

Immo vero id mihi minus fit verisimile, cur iam quod frequentius illos respiciant: aliquid id foret, si habitibus non uteremur quando volumus: & habitus à primis illis moribus animi non differrent: quos confundit Plutarchus: non obscure etiam voluntatis humanæ libertati his verbis, ut ex geometrica comparatione patet, frenum iniiciens. A cæteris etiam philosophis recedit, qui perspicue maliuolam inuidiam requirunt amoris repugnantem. Solus Heliodorus Plutarcho consentit, & si de facto dubitet. Porro, inquit, si qui sunt, qui etiam charissimos, & quibus bene volunt fascino: id quidem non est mirandum, si cum sint natura inuidi, non quod volunt faciunt, sed quod naturaliter solent. Præsupponit uterque naturalem vim maleficam illis inesse: quæro qualis? physica an moralis? Si moralis tantum, hæc illis nolentibus nõ elicitor. Si physica, præexistens, aut tunc nata, si præexistens, cur non nocet prius subiecto cui inest. Si tunc nata: qua noua efficiente, causa? nam erga hanc personam bene afficiuntur. Cæteri arbitrii libertatè hac in re cõcedunt,

A & aiunt innoxium intuitum esse, si animo aspiciant non malo, ut aduertit Tostar. in Num. Sed magis philosophice procedit Plutarchus hac in re. Nec tamen felicius philosophatur, de sui ipsius fascinatione. Plutarchi sunt ista: Bonus vir Euclidas, & quicumque seipso dicuntur fascinare, non sine ratione id mihi videntur pati. Periculosus est enim
B (ut ait Hippocrates) summe bonus habitus, & corpora simulatque ad summum vigorem processerint, non stant, sed cadunt, & in contrarium vergunt. Quando igitur y integrum cõperint incrementum: seque spe melius affectos vident, adeo ut sese demirentur ac circumspiciant, eorum corpus prope mutationem est (esset Plutarche licet seipso nec demirarentur, nec circumspicerent, iuxta Hippocratem) & per habitus vitium in deterius tracti seipso fascino. (Quomodo per habitus vitium id maliuolentiam dicebas, ergone credendum quæquam sibi ipsi male velle solitum, aut suis bonis inuidere? esto aliis inuiderint, numquam huc se porrigit vis inuidentiæ, ut philautiam animo expellat.) Sed hæc ipsa ratio Plutarchi, quam subdit, ostendit quid fascino nis nomine cõprehenderit, nam subdit: Hoc autem magis fit ex fluxibus, qui vel circa aquas, vel alia quadam specula subsistunt. Exhalat enim spiritus in obiecta: eoque fit, ut quo alii nocebant, seipso male habeant. Quod cum pueris fortasse contingat, falso causa obruentibus adscribitur.] vult ergo Plutarchus in aquam ex oculis spiritus diffusio, & in Euthelidæ, corrupta iam aqua, vapores cum illis spiritus reflexos, cuiusmodi spiritus ex bene habito & sano corpore, ut erat Euthelidæ, emanasse non est credibile. ægrorum & venenatorum illa affectio est, & non
E
nisi

nisi ex virosis aut corruptis humoribus profectus. Pueros autem affici hoc pacto & fascinari, quia ex se ipsis spiritus quoddam seu qualitates nescio quas effundant, quæ aere corrupto in eos redeant unde exiure: nullus crediderim. Vere tamen Plutarchus, falso causam obtinentibus, scilicet quatenus obtuentur, adscribi pronunciauit: nec enim negare voluit, quod ante asseruerat visu aliquos esse contagiosos.

B *Corr. 1.*
 Si ergo loquamur de hac fascinatione proprie dicta, quam poeticam seu vulgi vocauit, quam ipsa visione cum imaginatione maluola fieri volunt, quod satis ipsum nomen Græcum indicat, dico, illam esse aliquid non naturale, sed fabulosum, superstitiosumque. Hanc conclusionem optime docent quidam egregii medici, vt Iul. Scaliger, de subtilitate exercitat. 349. & Franc. Valelius, Sacre philosophiæ cap. 68. & Theologi vt Richard. quodl. 3. qu. 12. Abulens. locis mox citandis, & Haliacensis Card. in perspectiua, Ciruelus, part. 3. de superstitione capit. 5. Leonard. Vairus, toto ferme libr. 2. & 3. de fascino, & Laurent. Ananias, libr. 4. de natur. dem. Andr. Laurentius libr. 11. histor. anatom. q. 1. probatur auctoritate D. Basilii, homil. de inuid. qui hoc spernit, vt muliebrem nugacitatem. Secundo, quia, cum visio sit actio immanens, & fiat per introsuptionem siue per passionem, non vero per actionem transeuntem, nec per radiorum emissionem, non potest idonea huius fasc. causa naturalis assignari. deniq; quia nec Hippocrates, nec Galenus, nec vllus veterum medicorum (si Valefio, multæ lectionis, & probatæ experientia medico, credimus) huius fascinationis, cum fusissime tamen egerint

A de cunctis morborum generibus & causis meminerunt. Vt satis mirari nequeam doctos quosdam Theologos scriptis mandasse: hanc comprobari à medicis & philosophis, nec negari posse experientia conuincente. Vnum tamen medicum solum laudant: si medicus ille bonus & peritus: Marsilium Ficinum, in opere de anime immortalitate, quod non ex Æsculapidarum, sed Academicorum scitis conflatum est. Sed nimirum isti vulgarem fascinationem à philosophica, propriam ab impropria non distinxerunt.

B **C** Secunda conclusio. philosophica seu physica fascinatio, non nisi improprie dici potest fascinatio, proprie vero, est contagio seu infectio. Sciendum, pro intelligentia conclusionis, fieri posse vt aliquis alterius aspectu lædatur. nam verum est illud poetæ.

Dum spectant oculi laesos, laduntur & ipsi:

Multaque corporibus transicione nocent.

D **E** Quod de Iippis, lib. 1. doctum est: Et quidem huiusmodi læsio contingit, maxime quando mutuus est intuitus: etsi possit etiam, quando tantum intuetur oculus læso rem, per modum passionis (de quo nunc non agitur) vel quando solus lædens aspiciat lædendum: qua de re nunc agimus. De hac ita Plutarchus disserit: Nouimus homines, qui visu pueris maxime nocent, quippe habitum, vt pote humidum ac debilem, vertunt & in deterius mouent: quod quidem minus accidit iis qui induruerint & iam compacti sunt. Tametsi qui circa Pontum habitant, quos olim Thybes appellabant, Philarchus scribit non tantum pueris, sed etiam viris permicrosos esse. tabescere enim &

agrotare, qui aspectum eorum, & habitum, ac sermonem exciperent. Perspecta est autem res, vt videtur, ab iis, qui cum illis commercia exercebant & seruos illinc educabant venales. Verum hac istorum malitia haud proinde fortassis est mirabilis. Nā & attractus & affricatio manifesto quoddam habent patiendi principium, & quemadmodum aliarum auium penna aquilinis coniuncta, decrescunt ac pereunt occulta quadam vi plumarum caulibus putrescentibus: sic nihil est absurdi: hominis etiam tactum partim quidem esse vtilem, partim vero grauem ac noxium. Iam vero ex aspectibus quibusdam noceri, id quidem (vt dixi) sed quoniam causa eius perdifficilis est, pro falso reicitur. Atqui (inquam ego) quodammodo ipsius causa vestigium quoddam ac semitam inuenisti: vt qui ad defluxus corporis peruenieris. Nam & odor, & vox, & respirationis fluxus, euaporationes quaedam sunt animantium, & partes quae sensus mouent, atque illapsa afficiunt, huiusmodi autem longe verisimilius est ex animalibus emanare, vt quorum spiritus, propter calorem & motum, veluti pulsus quendam & concussionem habet: quo spiritu concussum corpus defluxus quosdam assidue emittit, id quod per oculos imprimis fieri par est. Nam cum visus multiplicem habeat motum, cum spiritu ipsius igneam eiaculante, mirificam quandam vim disseminat. Qua ex re multa, tum pati, tum facere per visum, homini accidit: quippe quem res vise vertunt ac modicis tum voluptatibus, tum incunditatibus afficiunt, quin & amoribus (qui vel maximi aut vehementissimi sunt anima affectus) principium dat visus. Hinc diffluit ac colliquescit amator, vbi pulchritas intuetur, ceu ad ipsas adeat. Vnde haud immerito mirari quis possit, esse,

A qui existiment hominem per visum pati ac vexari, non autem facere ac nocere. Pulchrorum etenim ex aduerso aspectus, quodque ex ipsorum oculis exit (sive id lumen sit, sive fluxus) amantes liquefacit, & consumit, cum voluptate dolori coniuncta. (id quod ipsi, *γλυκύπικρος*, hoc est, dulce amarum vocant) neque enim vel ex contactu, vel ex auditu contingit hominem adeo sauciari atque affici, vt si quos vel ipse afficiat, vel ab iis afficiatur talis enim ex visu diffusi sit, & inflammatio, vt plane amoris imperitos existimem eos, qui mirum putant Medorum naphtham ex interuallo ab igne inflammarum. Pulchri enim etsi per longe distantes intueantur, ignem intra amantium animas incendunt. Sape etiam hominum auguriosorum auxilium videmus, curantur enim hiaticulam intuentes: cui talis inesse vis & temperatio videtur, vt morbum attrahat & excipiat per visum, veluti fluxum exeuntem. Vnde hiaticula ne sustinere quidem sustinent hominem auguriosum: sed à se auertunt, & oculos clausos tenent: non quod illi (vt quidam putant) curationem inuideant, sed quod velut ictu feriantur. Ex omnibus autem morbis maxime ac celerrime contrahitur conuictu lippitudo. Vsq̄ adeo celere vim habet visus inferendi atque affricandi aliis morbi principium.] Ex his Plutarchi verbis nota, primo, illi hanc fascinationem esse similem detrimentis, quae contactu & affricatione inferuntur: hoc est nihil esse aliud, quam naturalem quandam contagionem: vt appareat eum non admittere vulgarem illam, docent id comparationes eius de rupicula, de lippitudine, de amore: etiam rationes hae mihi non probentur, & alias, libr. 1. veriores in medium protulerim.

Subdit deinde cur noxius magis sit intuitus inuidorum, quam aliorum. *Affecta* (inquit) *anima corpus afficitur*. Nam cogitatio de rebus venereis excitat pudenda, & canibus, praeferoia, in certaminibus aduersus feras, sepe visus exstinguitur, atque excacatur. Mærores autem, & auaritia, ac zelotypia colores vertunt, atque habitus lancinant: quibus affectibus haud minus inuidia in animum penetrare solita, corpus malitia implet, quam pictores eleganter exprimere conantur inuidia faciem depingentes. Quando igitur cumque homines, sic ex inuidia affecti oculos insigunt: hi vero proxime animam ordine locati ipsius malitiam attraxerint, veluti veneno imicta tela impetant, nihil (opinor) praeter rationem aut fidem obringit, si conspectis nocent. Nam & canum morsus periculosiores sunt, si ira perciti mordent: & hominum semina efficaciora esse aiunt, si amore cocant. At prorsus anima affectiones confirmant, & vehementiores efficiunt corporis vires. Propterea id genus amuleta, quae a prohibenda fascinatione, *magica* uocantur, sunt qui putent aduersus inuidiam conferendo, quod scilicet (sic) trahatur visus per absurditatem, quominus imitatur affectus. Aliquid est hoc vltimum in Plutarchi doctrinâ; qui non attingit punctum praecipuum difficultatis, nec enim ostendit, quo pacto ille maliuolus vel calidus affectus queat noxiale qualitatem suam in alium effundere. Mutuatus reliqua à Plutarcho hoc praecclare & luculenter satis explicat Heliodorus, *Aethiopicæ Histor. libr. 1.* interprete Scoto: Sic seres habet. Hic aer nobis circumfusis per oculos, nares, hauritum, aliosque meatus ad profunda penetrans, & ex qualitatibus exterioribus eo secum inferens, qua-

A *lis influxerit, talem etiam ipsa, qua excipitur habitum ingerit. Itaque ubi aliquis liuore percitus res pulchras intuetur, circumstantem aerem qualitate malefica replet ac proprium spiritum acerbatis plenum in proximum quemque contorquet: spiritus autem utpote subtilis, ad spiritum usque medullas ipsas peruadit, ac plerisque morbus fit inuidia, & proprium accipit nomen fascinationis. Iam vero illa etiam considera; Charicles, quam multos sane oculorum agritudo, quam multos etiam pestes tabes corripit: cum tamen nunquam tangant eos, qui ipsi morbis laborant, nec aut lecto aut mensa eadem participant: sed cum eundem tantum hauserint aerem.] Vides ut à contagione pestis probet hanc inuidia fascinationem: quia utraque ab exhalationibus seu vaporationibus prauis vitio aere proueniat? Prosequitur: Sit autem tibi huius rationis indicium, si quod aliud, etiam amorum ortus: quibus res vise dant originem, & veluti subuenticas affectiones per oculos in animas ejaculantur. Idque iusta admodum ratione. Nam cum ex nostris meatibus ac sensibus, maxime assiduam visus habeat motionem, & calidissimus sit, paratior existit ad capiendum eas, quae circumcirca sunt desluxiones, sicque amorum transitus inito spiritu attrahit.] mox subdit de rupicula & basilisco, de quibus nos, libro 1. egimus.*

B Habetis ad Philosophorum mentem explicatam fascinationem, quam tuentur Philosophi & Theologi recentiores: quorum breuiter vna & consentiens opinio est; Auicennæ, Algazelis, & gentilium, illa superstitiosa, quæ reieciimus, nihili esse, nec ab ipsa visione, qua visio est, fieri alterationem ullam in alio; sed alterationem effici per venenatam aliquam

qualitatem manentem in putridis humoribus aut vitiosa complexione ipsius intuentis; hanc qualitatem communicari spiritibus vitalibus, qui imaginatione aciore & attentione intentiore animi concitantur, & excitiam quaerentes ad oculos perueniunt. His spiritibus effluentibus ex oculis non quidem ipsa visione, sed spiritibus simul cum visione excitatis & erumpentibus, aerem proximum malo suo vitum inficere, & ab hac aeris parte aliam infici, & sic perueniri ad partem aeris proximam illi, qui est inficiendus; (puta pueri) & hunc aerem proximum insinuare se in oculos laedendi, & ex oculis eius, quae pars tennerrima citius inficitur, se penetrare in corporis partes interiores. Hanc est sententia Alexandr. Aphrodisaei, in problematib. & Aristot. problema 20. sect. (nisi dicas hunc ex vulgi sententia locutum) aperte est D. Thom. 1. part. question. 117. articulo 3. ad 5. 2. & 3. cont. gent. cap. 103. quem Ferrar. ibi & Aegydy. columna, contr. error. Philosophor. & alij sequuntur. Et probant non male exemplis Richard. d. questione 13. & Abulen. parad. 4. questione 16. & alijs locis, Richardi sunt ista; videmus enim hominem patientem in oculis quandoque a spectu suo ledere hominem, qui illum aspiciat, quod contingit ex hoc, quod oculi mala qualitate infecti, aerem medium inficiunt, & aer infectus oculos directos ad oculos infixos inficit, eo quod secundum rectam lineam & directius illa infectio deriuatur ad oculos adspicientium, quam non adspicientium multum, ad hoc cooperante imaginatione illius, qui aspiciens oculos infirmos imaginatur se laedi, & ego expertus sum in me ipso, me quandoque non potuisse renere aciem visus, nisi cum difficultate directe contra oculos illius, qui infirmitatem

A patentem in oculis pariebatur.] Vide hanc fascinationem, quam Richardus admittit, non aliam esse, quam (vt dixi) infectionem quandam: & praeterea illum addere vnam circumstantiam imaginationis eius qui laeditur; quae valde probabilis est, & propria pestis atque omnium morborum contagiosorum, qui facillime hauriuntur ab ijs, qui timent corripri, vel correptos se autumant. Addit Richardus; Ad hoc est etiam alia experientia, quae habetur per Philosophum, primo libro de somno & vigil. vbi dicit sic, quoniam sicut visus patitur sic & facit aliquid. In speculis enim valde puris cum menstruis superuenientibus mulieres inspiciunt, in speculo, sit superficies speculi, velut nubes sanguinea, & siquidem sit nouum speculum, non facile est abstrahere huiusmodi maculam, si vero sit speculum vetus, facile est causa vero, sicut diximus, quoniam non solum patitur visus aliquid a visibili, sed etiam facit aliquid, & mouet aera, quemadmodum & splendida. nam visus est splendorum habentium colorem. Quod ait visum facere aliquid; non sit accipiendum, quasi velit ipsa visione aliquid emitti, qua visio est; sed simul seu concomitanter quosdam exire spiritus seu vapores, qui noxam illam speculis inferant. dubitari autem potest, vtrum hi spiritus virulenti emittantur per ipsum oculi globum, vt volunt Richardus & Abulen. an vero duntaxat per cauitates orbium seu angulos, vnde solet lippitudo exire: Mihi nullo modo verisimile videtur, per solum globum exire, fieri potest, vt aliqui, sed rari admodum & pauci. putem longe plures exire per cauitates illas, & simul per os, & nares plurimos, & efficaciores, cum expiratione inhalari obiecto, cui da-

mnum

num infertur, sed quod contagio afflatur. Nonne putridi vaporis longepius, & citius expeditiusque, calidius etiam & inflammatus, ab ore in cor per asperam arteriam, quam per oculos solet iramitti? Fortassis etiam veritati prorsus consentaneum est, quod Valefius contendit, ab oculis nec suffusiones, nec nubes, nec albugines, sed opthalmias duntaxat seu lippitudines tantum in alios mitti; minus ergo mittant affectiones non suas, sed aliorum, certe scabiem non oculus, sed manus & contactus membrorum affricabit, Pestilens nunquam aspectu, sed halitu oris solo propagari consuevit: quare agrorum non aspectum, sed contactum, & propiorem accessum fugimus. De menstruatis illa, quoad speculi suffusionem; vera puto: sed quæ de morbis hominum aut alijs admirandis Plinius narrauit, lib. 7. cap. 15. & lib. 28. cap. 7. ea quotidiano usu & experimentis coniugatorum refutari Valefius conuincit. Tertio probat Richardus, eo quod passionibus quibusdam animi, oculi quasi transmutentur, & ignescant ad eo, vt nec ipsi alios nouerint, nec agnosci fere queant? & præterea etiam solo aspectu alios ad amorem aut lasciuiam possint pellicere. Putant enim ex solo aspectu, mediante imagine, passionem primum interius concitari, & eam oculis se insinuare, & qualitatem aliquam oculis, illicem ad lasciuum amorem, inferere. Atque adeo esse mulieres seu viros, quibus illicitem illud seu qualitas attractiua ad amorem inquit in oculis, per modum qualitatis perpetuæ & immanentis; alijs vero inesse illa duntaxat durante passione amoris, hoc est quamdiu illi ipsi concupiscunt seu amant. Qua de

A re prorsus de re dubito, & pace Richardi dixerim, hæc non sunt admodum verisimilia: nam qualitatem talem inesse aliam, quæ fit ipsa pulchritudo oculorum, vel decentia, & gratia aliqua moralis, quæ venustate, alacritate, decore aut alijs amari dignis conditionibus, animum vulneret hac Cupidinis sagitta; nihil necesse est, cum hæc sufficiant, nos imaginari. Nec vrget probatio Richardi, quam B his verbis subiungit, *Quandoque enim videbis mulieres turpes, & oculos turpes habentes, & tamen quandoque magis aspicientes ad suum amorem alliciunt ex aspectu suo, quam longe pulchriores mulieres, & quandam habent nociuam efficaciam transeuntem: hoc est cum passione transeuntem, quod videtur persuadere experientia, unde viris periculosum est tales mulieres respicere.* C Fateor periculosum, sed quia hæc mulieres sunt illecebrosæ, vel conuersatione vel aspectus gratia aliqua, vel ipsa lasciuia; quæ ex oculis elucens prouocat homines ad id, quod natura deprauata eos inuitat. Nec forma sola capiuntur, qui amant: nam fat cuique formosum, quod amat, videtur.

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

D Quod vero efficacior ad malum fit aspectus harum cum passione amoris seu aromania ipsa percitæ; fit, quia tum acrius oculos intédunt, & ignea illa lux splendidior, addit aliquid decori, sicut & vox eorum, qui ex animo loquuntur, magis solet auditorum animos percellere. Si vis me flere, ait ille, flendum est primum ipsi tibi: si vis amari, ama. nam magnes amoris amor. Et hæc est causa, cur dicat Eccles. cap. 9. versic. 3. *Ne respicias mulierem multivolam ne forte incidat in laqueum illius.* E

illius.

illus.] Minime his verbis probare voluit commentitiam illam qualitatem Richardi; qui certe proflus improprie hanc vocat, *fascinationem*, nam & amantes non nisi improprie fascinari dicantur. Quis vnquam Helenam, vel Penelopem vel similes, tor ambitus prociit, *fascinatrices*, vocauit?

Ad Abulensem veniamus, qui stat pro nobis, & accurate rem discussit locis tribus. Primo scribens in *Genes. cap. 21. col. 6. noue editionis*, distinguit, vt nos distinguimus, & vulgarem illam *fascinationem*, quam motibus animi irati attribuunt, refellit; quia tales motus pertinent ad *passiones animales*, & non ad *naturales*: *infirmas autem fundatur super aliqua naturalia, vel harmoniam, vel non harmoniam humorum & aliorum in corpore.*] *physicam* vero istam probat, si fiat in corpore propinquo; nam in longe distans iure optimo negat fieri posse. quia spiritus isti expelluntur virtute naturali, qui sunt aliquantulum graues, vt pote, *humidi humiditate aquea*, & ideo non possunt in longum tendere, nisi per magnam virtutem potentie expulsivae, qualis nec inest oculo; nec, si inestet, sufficeret; quia vis illa noxia resistentia medij facillime commutaretur.

Hæc eadem omnia docet, in *d. Paral. 4. à fol. 52. vbi fol. 55. col. 2.* expresse asserit non dandam *fascinationem* illam vulgarem, sed *Physicam*, quæ pronenit ex aliqua pestifera qualitate existere in animali per modum morbi; & distinguit inter propinquum obiectum & remotum, *fol. 51. col. 4. & fol. 57. col. 2.* & quoad propinquum prudenter addit, necessarium esse, vt illud propinquum dispositum sit ad recipiendam corruptionem illam *fascinationis*, quod docet *dict. fol. 51. col. 4.*

A & vero certissimum est. Verum idem hanc materiam magis ex professo examinavit comment. in c. 21. Num. à q. 9. & qu. 10. docet, quod præsupponimus, speciei visibili nullã inesse qualitatem actiuam, vel passiuam alterantem ad modum quatuor naturalium qualitarum: quia species visivæ, nec calidæ, nec frigidæ, nec siccæ, nec humidæ sunt, formaliter, aut effectiue, sed nec virtualiter: & tantum illæ efficere possunt, vt res, cuius species sunt, videatur. Quare ipsæ nocumentum nullum inferre queunt per se; sed aliquid illas comitatur, vnde noxa hauritur: quæ haud dubie sequeretur, etiam si res visã non videretur; & vidēs, oculis clausis, non vidisset. Illud vero concomitans, esse spiritus (corpora quædam subtilia) substantiæ calidæ & humidæ, qui in vapores quosdam resoluuntur. Hi si ad corpus aliquod tenerum delati ei adhæserint, *frigiditate superficiæ corporis solidi, cui inhaerent, & aeris circumstantis, condensantur, atque visibiles effecti corpora apparent.* Et hoc in speculo, in quod intuetur menstrua, contingere. Animalia itaq; in quibus hi venenosi humores sunt, per oculorum pupillas spiritus emittere solere; qui valde noceant iis, quibus inhaerint. Et hos spiritus non pertinere ad potentiam visivam, sed ad tactivam; quæ per applicationem & contactum operatur; & illi per calorem, vel humorem nocent.

Qui per ipsam visionem, qua videt, dicunt malum inferri, necesse est, fateantur cum Platonice visionem fieri per radiorum emissionem; quod omnium accuratissime refutavit Abulens. *sup. qu. 11. rationibus validis octodecim. Idem, qu. 14. cum seqq. vsque ad 19.* postea pressius *fascinationis* materiã

discu-

discutiens, q. quidem 14. expresse asserit, hæc verba; Dicendum est quod plurimorum, qui catholica veritati valde inhærent, fascinationem nihil esse dicunt, nullum quoque animal fascinari, id est oculo percipi, nullumque bonum aut malum per oculos causari. Horum autem modus sane, ut isti accipiunt, solidam veritatem habet. Vulgares namque qui secundum suum nomen insipientes sunt, arbitrari & asserunt, quosdam homines esse malorum oculorum: addentes, quod si isti oculo furibundo, aut inuido, vel qualitercumque ad malum modo aspiceret aliquid voluerint, illud cadent atque occident. Et si benigno oculo illud conspexerint, nihil nocebunt. Hæc autem penitus falsa sunt, & natura dissona. Vides sententiam Abulensis, de vulgari fascinatione; qui recte ostendit, si qualitas illa insit venenata, etiam cum nolunt, obtutu nocituros, ut recte Plutarchus, & Heliodorus censuerunt. Idem q. 18. significat hanc fascinationem ab Ecclesia damnari. Nos quoque (scribit) cum tota Ecclesia fascinationem improbamus, quam accipiunt vulgariter intelligentes: qui enim vulgo loquuntur, in pueris teneris, pullis, atque paruis porcis fascinationem interdum asserunt euenire, similiter in alijs domesticis animalib. nescientes quid fascino sit. Hæc ille de vulgari: nam de physica, q. 14. docet, illam per cogitationem prædictorum vaporum fieri: & q. 15. docet quædam animalia id natura insitum habere, ut queant sic nocere: quædam omnibus, alia non omnibus, sed ad hoc dispositis: & tales esse homines, qui non quando volunt: & quibus volunt: sed, si non concurrant requisita ex parte agentis & patientis: quibus volunt, nequeant: si vero hæc omnia concurrant, etiam si nolint, noceant. Vnum tamen addit explicatione indigens, his verbis: *Habet tamen qui hu-*

A *iusmodi est, aliquid in sua potestate, quoniam si clausos semper oculos tenere voluerit, neminem fascinabit unquam, aut, cum se voluerit ab aliquare custodire, ne eam fascinet, claudet oculos & erit impossibile eam fascinare.* Hoc ex hypothesei verum duntaxat, si vapores isti ex oculis solis prodeant: nam si ex ore vel aliunde, nihil prohibet, etiam cæcis talem vim adscribere. Prudenter addit, *qaestio. 16.* licet plerumque hæc noxa tenerioribus corpusculis inferatur: interdum inferri posse durioribus, si valde vehemens & excessiua sit hæc qualitas, ut in basiliscis & lupis quodam quous homines experimur: denique, q. 17. docet ex hac eadem causa posse quædam in corpora remotiora, quam queant alia: quæ omnia certa sunt, nec alia indigent probatione.

B *Sufficient ad probandum aliquam esse fascinationem naturalem seu philosophicam, & eos qui fascinationem defendunt (ut Ronseus epistol. 48. Franc. Xuares, in Metaphys. disput. 18. section. 8. capit. 26. & cursus Conimbricensis 5. li. phys. & alij) de hac tantum, non de priore illa poetica & vulgari, locutos,*

C *Pars altera conclusionis quæstione ingerit de nomine: an fascino dici debeat ea, quam ex vitato humore spiritus isti conciliant, noxæmodi λογισμαξιν, omnem; quando nihil ex vocis usurpatione mali consequitur. Sed quia, sicut de Fati, voce dici solet; nomen esse suspectum, etiam si, quis mentem habeat non malam: sic etiam de fascinationis voce libenter usurpem: sine addito, seu explicatione, illam non esse probandam, quia periculum est, ne quis aliter accipiat, quam tu protuleris: cessat periculum, si sic loquaris, ut metaphoricè, non proprie te locutum, ex contextu seu orationis serie facile deprehen-*

datur, quod in S.S. & Patrum locis, mox proferendis, factum.

In hac vero quaestione, cum agimus, an detur *fascinatio*? confestim omnes sic nomen accipiunt (& merito) vt vulgo consuevit. Nam vbi metaphoræ vel analogiæ ratio aliud non stradet, receptum est vocabula in propria significatione sumere, maxime inter physicos vel metaphysicos. Ideo sancte admodum Tostatus proficitur: *satis sibi molestum esse confiteri publice aliquam posse fieri fascinationem* (confitebatur de sola physica) *hoc autem non ideo quod veritas latere debeat* (desiderat enim veritas in publico collocari) *sed quia simplices, impotentes distinguere a falsis vera, cum audirent fascinationem possibilem, arbitrarentur aliquid, quod inconueniens esset, & ad superstitiones varias vertenterentur.*

Hæc ille sapientissime. Quid? quod certe decet philosophum & Theologum verum, quoad fieri potest, vocabulorum proprias significationes non confundere, ne vel Grammaticis ludibrium debeat, vel fateatur se improprie loqui. Macedonum illud probum, ligonem ligonem, palam palam, proditorem proditorem vocari. Nihil clarius, nihil expeditius, nihil ad erudiendum alios accommodatius. Quis ferat, si incendium voces diluuij nomine, quia flammis omnia inundat? si morbis aliena affingas nomina, quis probet? facis, cum contagioni fascinationis nomen imponis. Quid est *fascinatio*? *fascinatio* nem, definit Tostatus (q. 15.) *cum aliquis quempiam videns, ad eum non coniunctus corporaliter, nec in eum quidpiam agens, eum laedit.* Nonne in fascinationis nomine omnes includunt pro instrumento vel efficiente ipsam visionem, & præterea requirunt animi malignitatem? vt proprie dicta *fasci-*

A *natio*, vere non sit aliud, quam (vt definit Valefius) *passio oculis illata & concepta, profecta ex quatuor affectione animi maligna eius qui intruetur.* (certe hoc Aristoteles, Plutarchus, Heliodorus, Plinius, confirmant) at hæc desunt in physica hac contagione; sed ea ad humores omnem agendi refert efficacitatem. differunt ergo physica & vulgata, cumque vulgata proprie sit *fascinatio*, vt pote cui primo nomen inditum; & physica dūtaxat trāslatitiè, per quandam analogiam, late sumpto nomine, sic appelletur; consequens est improprie hanc dici *fascinatio* nem: atque omne contagium ore, halitu, naribus, effricationem membrorum illatum eodem iure dici posse *fascinatio* nem physica. Repugnat notio nominis. Nam, *fascinatio*, non deducitur (vt quidam opinati) à *fando*, quod incantationibus inducatur; sed origine Græcicum est, quia *fascino*, formatur à *βασκάνω*, mutatis duabus litteris. *βασκάνω*, significat inuidere, quod, Cicero teste, vsurpabant pronimium videre, quoniam qui inuidet alicui, ab inuidiosi felicitate nequeunt oculos auertere, *βασκάνω*, proprie est inuidentia. Deut. cap. 28. vers. 56. vbi nos habemus, *inuidebit fratri suo*, Græce est *βασκάνω*, quod Diuus August. l. locutio. Hebraice. transfert. *fascinabit.* Chaldaeus autem, *habebit oculum nequam.* Nec ignotum illud patrifamilias. *an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Matth. 20. quod de inuida mercedis alienæ contemplatione dictum. Et quia liuor in oculis maxime se prodit etiam Horatio teste, *Non isthuc obliquo oculo mea commoda quisquam Limat, non odio obscuro, morsuque venenat.* ideo fortassis Eccles. 31. v. 25. pronunciatū. *nihil oculo nequius creatum*: hoc est inuidētius, nisi malis eo referre, quod o-

culus

culus peccati & concupiscentiæ fenestra esse soleat, malorumque animi affectuum index seu leno potius illecebrosissimus. Nihil enim hoc ad probandam fascinationem facit, vt nec alia SS. loca, vel quorundam Patrum auctoritates. Nam fascinationem latissime suspere, pro quavis graui deceptione, vt etiam Magica præstigia comprehendat, de quibus mox dicam. Sic accipio, *malum oculum*, in epist. Dauidis Imp. Abifinorum ad Manuelem Regem Lulitaniæ apud Fran. Alvarez histor. Æthiopiæ. cap. 135. Sic ait Sapiens, Sap. 4. v. 12. *fascinationis nugacitas obscurat bona.* Græce est, *βαρκαρία ἢ φαλόη*, id est fascinū vile, nugax. & nihili; phrasili Hebræa. Sic enim significat, à vilissimis, & minimi precij quilibet terrenis, maxime à nugatoria & adulatoria laudatione, ita nos præstringi, & ludificari, vt ad vera bona prorsus cæcutiamus vt bona pro malis, mala pro bonis habeamus; terrena cælestibus, sepiternis interitura præferamus, fascinationis vero nomē vsurpat, quia vulgus Iudeorum falsam illam fascinationem credebat contingere, adeo vt huiusmodi fascinatore oculum Saræ impij recutiti tribuere non vereatur; quod Abulenti. in 21. c. Gen. refellit. D. Bona. comment. in v. illum 12. vidit alludi ad fascinationem & ideo dicit, secundū quod homines maligni dicuntur laudando pueros fascinare, satis indicans quanti illa faceret. Sensum quem diximus, in noris suis Pet. Nannius Alemarius ex parte amplectitur. Ad specū etiam ad illam opinionem, Metaphorice D. Paulus locutus, ad Gal. 3. v. 1. cum scribit; *Quis vos fascinauit, non obedire veritati:* hoc est quis vestram salutem & veram fidem vobis inuidens, adeo de mentauit, vt ad lucem clarissimam calligetis; & tam subito leuiterque ab ea

A fide defeceritis, quæ tam manifeste vobis à me tradita fuit; ac si penicillo prædicationis ante vniuscuiusque vestrū oculos CHRISTVS pro vobis crucifixus foret? Vera hæc S. S. locorum sententia, Diui Hieronym. non obscure sententiam suam prodidit, habere se pro fabula illud vulgi. Digne (ait) Paulo qui est imperitus est sermone, non tamen & scientia, debemus exponere: non quod scierit esse fascinum, qui vulgo putatur nocere, sed vsus sermone sit rruuū, & vt in cæteris, ita in hoc quoque loco verbum quotidiana sermocinationis assumpsit. Dicitur fascinus proprie infantibus nocere, & arari paruula, & his qui nec dum firmo vestigio figant gradum. Hoc vtrum verum nec ne sit, Deus viderit: quia potest fieri vt & demones huic peccato seruiant, & quoscumque in Dei opere vel cepisse, vel profecisse cognouerint, eos à bonis operibus auertant. Nunc illud in causa est, quod ex opinione vulgi sumptum putamus exemplum, vt quo modo tenera nra noceri dicitur fascino: sic etiam Galata in Christi fide nuper nati, &c. Adeo certum Hieron. naturaliter id non contingere; vt, si fiat, opera dæmonis fieri celsuerit. Eadē mens Chryso. in idem c. 3. scribentis, monet enim ne, quando audimus inuidiam seu oculum malū, existimemus, quod oculorum coniectus intuentes lædere soleat; *ὡς τὸ το νομισ, ὅτι ἡ ὀφθαλμῶν βολή τις ὀφθαλμὸν βλαπτειν περὶ κεν.* & reddit rationem quia ipsum oculi membrum malum esse nequit; verum hoc pacto liuorem animi à Christo notari. Nam oculorū est simpliciter tantum videre; cæterum perperam videre, est animi intus deprauari. Additur nō tamen hæc dici, quasi liuor per se alteri nocere possit: sed ostendat eos qui ista docebant, per inuidiā ad hoc venisse: *ταυτα θηλέγει οὐχ ὡς τὸ φθόνος μετὰ ταυτὸν ἔχῃ.*

Matt. 6.
x 20.

ἔχοντες, ἀλλ' ὅτι &c. vides omnem vul-
 garæ opinioni aditum obstruxisse, re-
 mouet oculi organum, remouet visio-
 nem, remouet ipsam inuidiam. I-
 dem diserte vulgarem illam de vetulis
 fascinantibus opinionem reprehendit,
 homil. 8. ad Coloss. B. Anselmus add. c. 3.
 exponit quidem, *fascinatur*, liuido lesit
 intuitu: & respectu inuidia vos tenel-
 los lesit, dolensque de promotu vestra per-
 fectionis ac fidei solo liuore nocuit: sicut
 aliquis qui solo respectu dicitur res alie-
 rius posse diminueri: & ita vos liuenti
 suo aspectu tabescit, vt non credatis ve-
 ritati mea predicationis. sed falsitati sui
 dogmatis. verum subdit aliam inter-
 pretationem, nempe: *Vel sicut incantato-
 res fascinant & deludunt homines, vt cre-
 dant verum esse, quod falsum est: ita ne-
 scio quis fascino sua deceptionis ita vos in-
 cantauit ac verbis suis immutauit, vt &c.*
 vides de vulgari loqui per, dicitur: de
 magica absolute, sicut & D. Hiero. lo-
 cutus est, quem imitatur. vt & Prima-
 sius ipsismet D. Hiero. verbis compen-
 dio acceptis vtens, quemadmodum
 Theoph. Chrysofom. Sedulius totum
 illud prætermittit, contentus inter-
 pretari, *fascinatur*, hoc est, *inuidit*. Ca-
 ietanus retulit ad magicas sensuum lu-
 dificationes, Catarinus ad physicam
 quam dixi fascinationem, non ad vul-
 garem. Sed verior, commodior saltem,
 explicatio Caietani, quæ Adamus Sas-
 baut, siue Leonard. Hassel. secutus fuit.
 Nam quæ Sasbauto ascripta post mor-
 tem commetaria in epist. Pauli & Eia-
 iam, sunt selecta & in ordinem digesta
 ex lectionibus prædicti Leo. Hahelij,
 vt norunt, qui contulere, & huius illu-
 auditorem fuisse meminerunt. Sept.
 Tertullian. videtur hanc vulgarem o-
 pinionem solis Ethnicis adscribere, &
 liuori seu odio, *fascini*, nomen tribue-
 re: & quia pulchris periculū imminere

A putabant, ideo remedio, *velamen capi-
 tis*, virginibus commendat, quoniam
 eo aspectus arcebat. Sic scribit li. de
 virg. velan. cap. 15. *Sed enim vera & tota
 & pura virginitas, nihil magis tenet, quam
 semetipsa: etiam faminarum oculos pati
 non vult, alios ipsa oculos habet confugit
 ad velamen capitis, quasi ad galeam, quasi
 ad clypeum, qui bonum suum protegat
 aduersus iclus tentationum, aduersus ia-
 cula scandalorum, aduersus suspiciones,
 & susurros, & emulationem, ipsum quo-
 que liuorem.* Nam est aliquid etiam a-
 pud Ethnicos metuendum, quod fasci-
 num vocant, infelicioem laudis, &
 gloria enormioris euentum. Hoc nos in-
 terdum* diabolo interpretamur, ipsius
 est enim boni odium. Interdum Deo de-
 putamus, illius est enim superbia indi-
 cium, extollentis humiles & deprimen-
 tis elatos. Timebit itaque virgo sanctior
 vel in nomine fascini, hinc aduersarium,
 inde Deum, illius liuidum ingenium, hu-
 ius censorum lumen, &c. En tibi agno-
 scite rem, causam reddit aliam quam
 vulgo putabatur: effici hæc damone fa-
 ciente, Deo permittente, nihil verius.

B
 C
 D
 E
 Tertia concl. *quædam & frequenior
 fascinatio pendet à damone maleficio,
 qui strigi vel sortiario ex pacto nocere
 volenti cooperatur. Quæ definitur potest,
 fascino est perniciofa qualis à damo-
 num arte illata, ob tacitum vel expressum
 hominis cum damone pactum.* Hæc pro-
 batur autoritate D. Hieron. & aliorum

Patrum iam citatorum D. Tho. Abulens. Ferrar. Xuaref. & cæterorum Theologorum laudatorum, probatur experientia quotidiana & confessionibus sortiariorum. Ad hanc opinor referenda plurima, quæ varijs scriptoribus visa ad alias species referenda, nam solent pacifici nefarij isti homines, ut quos liuidè vel iracundè aspexerint, ijs dæmon perniciem inferat, ignari postea putant hæc ipsa visione perpeffos quorum ex numero bonus poëta Hieron. Vida, *Bombycum* libr. 2. narrat, quod suo tempore accideret;

*Quandoquidem meminisse Tusci alta
inripe Viterbi*

*Ipsæ senem vidisse ferum, cui dira
vigeant*

*Ora, graueque oculi suffecti sanguine
circum,*

*Fronsque, obscæna situ, hirtisque in ver-
tice cani.*

*Ille truci (scelus) obtutu genus omne
necabat*

*Reptantum, tenues animas, paruasque
volantes:*

*Quin etiam si quando hortos ingres-
sus, ubi amnis*

*Exiit expleto turpem nouus orbe se-
nectam,*

*Floribus & passim per agros inca-
nuit arbor,*

*Ille hortis stragem dedit, arboribus-
que ruinam:*

*Spemque anni agricola mæsti sterneret
caducam.*

*Nam quocumque aciem horribilem
intendisset, ibi omnes*

*Cernere erat subito afflatus languet
cere flores.*

*Quis enim credat vno humore na-
turaliter tam diuersæ speciei res solo*

A afflatu interemptas? Sed immiscebat Dauus ille cuncta interurbans. Talis etiam fuit Telchinum fascino, à quibus inuidi, & fascinores vulgo *Telchines*, dicti B. Gregorio Nazianzeno & Synesio, Gregorio vero Palamæ, *Tabes Telchinodica*, idem quod tales vultu fascino & infidioso blando illata, ferunt (fabulæ) Telchinas fratres nouem ex Actæonis canibus in homines verfos in Rhodo insula, Rheæ comites, & in varias species se conuertere solitos: nunc hominum pedibus manibusque truncorum, nunc piscium, nunc anguim, nunc dæmonum, insignes plane veneficos & prestigiatores crediderim, & inuidos (vt ait Helychi.) fascinores: vel potius veros cacodæmones admodum maleficos, *δουλοπικαλῶν βέλγυνος*; pessimo fine homines hos præditos vellent demulcentes, vt scribit Eustachius, in XIII. iliad. inuidos dæmones fuisse indicat D. Nazian. & post illum Tzerza, atque ideo etiam dicti, *παλαμῶν*. quasi manuum opere exitiosi.

B Tales etiam Tybios fuisse Ponticos de quibus Plutarchus superius meminit, & Plinius l. 7. cap. 2. his verbis, In Aphricæ esse familias quasdam effuscinantes Isogonus & Nymphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata, arefcant arbores, emoriantur infantes. Esse eiusdem generis in Triballis & Illyrijs adicit Isogonus, qui visu quoque fascino intereant que quos diu-
tius intueantur iratus præsertim oculis. Quod eorum malum facilius sentiret puberes. Cæ- firmat Cælius, in Noct. Attic. eodem referendus, vt & Beat. Isidorus Junior in Originibus.

C Fieri autem hæc pacti cum dæmoni- bus initi vi satis ostendit, quod fascino- rum huiusmodi notas esse volunt; si in oculis ambobus, vel eorum altero, binæ sint pupillæ, aut in altero effigies equi aut canis: quæ nihil dubito est.

E

vide
Astag.
τ λχινος

ftigmata, quibus mancipium Satanas suum insignavit. Nostris enim temporibus deprehensæ, quibus in oculis erat nota catellini vel boffonij pedis: & quod de gemina pupilla dicit, ita capio, ut videri geminam credamus non esse.

Objiciunt ab Aristotele, Plinio & alijs rutam, gagen, hyenæ pellem & alia remedia naturalia præscribi: morbum igitur esse naturalem. Respondeo hoc argumento probari duntaxat, impropiam illam fascinationem physicam: deinde etiam hæc valere contra dispositiones corporis quibus dæmon abutitur: & sic indirecte refragari ipsi dæmonis aëioni.

Vulgo receptum ut magicæ præstigiæ omnes per Metaphoram fascinationes vocentur: quo sensu Laquerius librum edidit, quem vocat *flagellum fascinatorum*: & eodem sensu dicuntur Iudices à strigibus fascinari. qua de re sic scribunt inquisitores Germani. *Sunt & tales malefici, quæ iudices solo adpectu & oculorum virtute maleficare sciunt, quod eis nullam molestiam inferre queant.* Mallei fol. 340. item *Experientia nos docente novimus, quod iudex aut alij assessores: ita alienati in eorum cordibus fuerint, quod omnem, si quam habuerunt indignationem miserunt: nec ipsas molestare quoquo modo præsumebant, sed libere abire permiserunt. Qui scit & videt expertus est, & verum dat testimonium, & vitæ namque alia præcurare non possent.* Sic illi fol. 55. Arbitror Deum non permittere in iudices fideles, & rite ac iuste procedentes; sed duntaxat iudices iniquos, aut modicæ fidei, aut curiosos, &c.

Restat videre unde vulgaris illa fascino nata sit opinio, de oculo visione, vel ore laudando fascino. Placet Frac. Valesij coniectura fortassis inde, quod pueri, qui solito crassiores, nitidiores,

- A pulchrioresque sunt, à foeminis virisque; occurrentibus solent attentius aspici, laudari, palpari, motitari, in vlnas & palmas accipi. Verissimum vero est dictum illud Hippocratis, *habitum qui ad summum bonitatem atigit, esse periculosum: & illud Cornelij Celsi; Qui nitidiores soliti sunt, suspecta sua bona habere debent.*
- B Cum ergo infantuli, ob naturalis habitus teneritudinem, cum visi sunt optime valere, sæpe ex inopinato in magnum aliquod vitæ discrimen incidunt; vulgus non intelligit causam tam repetinæ mutationis; & quia hanc non intelligit, suspiciosum in malum, culpam in adspicientium atque laudantium oculos & verba conijcit: quos cum quotidie pueruli pulchelli, & obesuli plurimos habeant, facile anus aliqua rugosa & deformis in hoc numero reperitur. quod genus cum sit tetrum, morosum, & odiosum, ei potius adscribitur noxa, quam cæteris. Hanc vulgi opinionem paulatim (quæ mortaliū curiosa leuitas est) etiam doctiores nonnulli superstitiosi, vel ingenij quidvis defendendo ostentandi: auidi sunt secuti.
- D tandem ab infantulis ad agnositum. in quibus causa non admodum dissimilis. denique proserpens per audaciam ignorantia, ad equos, segetes, & alia fabulam produxit.

SECTIO II.

De maleficis venenarijs.

SECUNDO loco nobis offert, *venenarij*, propter dictum V Vierus nullum agnoscit huiusmodi, quia putat nisi vero a naturali veneno sagas nocere non posse; nec ab eo longe abit. Et chemerus Lutheranus. Sed huic magistrum eius, Lutherum, illi, Venerandum (ut solet vocare) præceptorem suum

Agrip-

Comen.
in epi. ad
Galat. c. 3
in Germa-
nico vt ci-
tat. Gedel-
mannus.

Agrippi perfidos perfidis. possem ob-
ijcere, si qua tenebrionum istorum au-
ctoritas forat. Sane Lutherus nimis mag-
nificat hac in re dæmonis potestatem,
dicit eum in toto mundo regnare, &
mox regnum istud quale sit, explicat
his verbis: *Sumus autem nos omnes corpo-
ribus & rebus subiecti Diabolo, & hospites
sumus in mundo, cuius ipse Princeps & Deus
est. Ideo panis quem edimus, potus quem bi-
bimus, vestes quibus utimur, immo aer, &
totum quo vivimus in carne, sub ipsius im-
perio est.*] Hæc ille blasphemus Ergo
iam Princeps & Deus dæmon illi, qui
certe mundi pars fuit? nos Deum vnum
cognoscimus dæmonum iudicem Prin-
cipemque mundi vt conditorem ac re-
ctorem, sic Dominum Deumque. Ergo
corpus & res omnes Lutheri Diabolo
subiectæ? nos didicimus, nec in res Iobi
nec in corpus quicquam iuris dæmoné
habuisse, nisi deseritis à Deo, pro illa vi-
ce, verbis concessum. Ergo Lutheranis
aër, & omnia quibus viuunt sub Dia-
boli imperio sunt? nos fatemur Domini
esse oues & boues, volatilia cæli, syl-
uarum feras, & cete, & pisces, & quic-
quid creauit: nec horum quicquam ad
dæmonem pertinere. Mea sunt omnia,
dixit Dominus: excipit Lutherus, quæ
in mundo sunt omnia, & ea ad iudicat
Diabolo. Credit Satanæ Omotrape-
zæ suo dicenti Luc. 4. ver. 6. *Quia mihi
traditæ sunt: & cui volo do illa.* Sed men-
tebatur: non pleno iure illi tradita, quæ
accepit, precario & definita potestate
accepit. B. Paulus vocat *rectores mundi,*
sed explicat D. August. *Ne forse, cum
dixisset mundi, intelligeres demones esse re-
ctores cæli & terræ, mundi dixit tenebra-
rum harum mundi, dixit, amatorum
mundi. mundi dixit, impiorum & iniquo-
rum mundi dixit, de quo in Evangelio di-
xit: Mundus eum non cognouit. Irrac.*
in Psalm. 14. Scio B. Iohanni dici mundi

A principem Ioan. 12. v. 31. & 14. v. 30. & à
B. Paulo principem & rectorem mundi E-
phes. 6. v. 12. & ab eodem 2. Corinth. 4. v.
4. *Deum sæculi huius: sed imperite Lu-
therus mundum & sæculum accepit de
rebus quæ in mundo existunt omnibus,
quod de solis malis hominibus per me-
tonymiam dictum, qui cum mundo
seruiant & sæculo, mundi & sæculi no-
mine nominantur: & quia teruos se mæ-
cipia diabolo dedicant, ipse princeps e-
orum & rector: & quia eum coeunt, sic
Deus eorum dicitur, sicuti & Iureonum
Deus est venter Philip. 3. ve. 19. hanc le-
ctionem & interpretationem ample-
ctuntur Cyrillus & Ambrosius in D.
Pauli Epist. & D. Aug. lib. 22. cont. Faustū
c. 2. & 9. & eam non improbant alij
quidam patres: communior tamen ea
dispositio est, vt dicatur, In quibus Deus
huius sæculi excacauit mentes: & sic Dia-
bolus non vocatur Deus, sed qui est v-
nus & verus Deus sic malum Irenæus lib.
3. cont. hæres. cap. 7. & libr. 4. c. 48. Tertul-
lian. lib. quinto. cont. Marcionem D. Chrysi-
Theophyl. Oecumen. & Primas, in d. cap. 4.
Nullus vero Patrum sic Diabolum re-
rum ceterarum corporearum vel Prin-
cipem vel Deum vocauit, sicut dixit Lu-
therus: qui satis aperte in Marcionis &
Manichæi errorem deflexit. Nec etiam
Lambertus Danæus Calvinianus b. fa-
tis consideranter locutus: cū dicit dia-
bolū quicquid in his terris natura est
corruptibile, corrumpere posse, nisi à
Deo conseruetur, dicere debuit, si Deus
illi permittat, Nam si Deus conserua-
tionem subtrahat, ipsum illud per se
corruptetur, non per dæmonem. Sed
his omisiss.*

Sic Concl. permittente Deo, maleficus
suis sagæ complures mortales morbis graui-
simis vel morte afficiunt.

Probatur hæc sententia primum au-
ctoritate D. Augu. l. 10. de ciu. Dei, quod

b. ca. 3. de
fortia.

habes

habes c. nec mirum §: magi 26. qu. 5. & *serm. 207. de temp. & lib. de diuinat. dem. c. 6. & Concil. Constantinopol. in Trullo cā. 61. & Tertulliani in apologetico. & libr. de carnis resurrectione. vbi ait, calicem non dico venenarium in quem mors aliqua ruffaret, sed fitricis) hoc est sagæ deuouentis) vel archigalli, vel gladiatoris, aut carnificis Spiritu infectum, & Arnobij lib. 1. contra gent.*

2. Probatur iure Pontificio, d. c. nec mirum. & const. Inno. VIII. Alex. VI. Hadr. VI. Leo X. de malef. & incant. in 7. decretal.

3. Ex iure ciuili. l. multi C. de malef. & Mathem. l. eorum C. eor. §. item lex Cornella. Inst. de publ. iud. Leonis Imp. Nou. 65. Carolina constitutione, denique leges & praxis Italia, Hispania, Gallia & German. hoc confirmant.

4. Historijs omnium gentium, paucas tangam. Notum illud Romani Argypoli Imp. ex Zonara to. 3. Narrat. Villamontius scelerum omnium sceleratissimum quiddam: Venetijs maleficum fuisse, qui damnatorum in Triremibus animas emebat, promittens liberationem à tetra illa seruitute pœne & numerans decem aureos pro illorū anima, quam chirographo proprio sanguine notato vendebat, addicebantque dæmoni & malefico, mox ne tractare possent certo contactos veneno subito necabat. Addit se interfuisse supplicio, quod de isto fumebatur. [l. i. c. Itinerarij c. 33. quis vnquam talia versado audiuit? narrat prætere An. Theuetus, in Africa oppido Guzola, Elzannam quendam spacio duorū annorum malis artib. plusquam octingentos homines interfecisse, Narrat. Spreng. in Mall. p. 2. duas in Episcoparib. Basiliensi & Argentinensi, concrematas obstetrices, quia vna earum quadraginta, altera innumerabiles pueros recens in lucem

el. 7. C of
mog. c. 13

A editos, nec auissent, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Domitiani tempore fuisse nonnullos, qui acubus oblitis veneno, quos collibitum esset pungebant, & læsorum multi sine doloris sensu moriebantur. quod & Commodo Imp. factitatum, narrat ex Dione Xiphilin. in Domitiano, & incommodo. Scribit Ioan. Nider. Formicarij l. 5.

B in territorio Bernensi quosdam maleficos vtriusque sexus suos proprios infantes occisos deuorasse: idemque factum ab alijs in ditione Laufaniensi. Etr. C. quidam Francofurtensis. d. Præterito anno (inquit) Comes, quidam superioris Germania octo veneficas, quæ CXL. interfecerant infantes. Vulcano tradidit. Anno LIII. capta sunt Berlina dua femina venefica, qua glaciem ad perdendas fruges perficere conata sunt.

C Eaque mulieres rapuerunt furto alterius vicine mulieris infantulum, & ipsum dissectum coxerunt. Factum est diuinitus, vt mater querens infantem, interueniret, ibique ollam & imposita in amisi infantis membra videret. Captis itaque mulieribus & in tortura examinatis, dixerunt: si processit coctio, tunc futura fuisset ingens glacies, ita vt omnes fruges perderentur.] Scribit Cardanuse, circa annum Domini 1536.

D Salaisia circiter quadraginta viros ac feminas coniurasse, inter quos carnifex erat vt cum pestis antea seuisset, tunc vero iam mitesceret, vnguentum conficerent, quo tangentes portarum coronidas, inficerentur: puluerem quoque confecisse, quem super veste clam spargerent. Latuit aliquamdiu haeres, sublatique multi. Sed cum cuiusdam, nomine Neri, fratrem atque vnicum filium sustulissent: vixque alij quam domini domum, aut filij perirent: simulque animaduertissent androgynam se in domos insnuantem, atque eos maxime perire, quorum domus ingrederetur: deprehensa coniuratore

d. Godeh
l. i. de la
mijsc.

lib. 11. de
varieta.
rer. c. 8.

ratione

ratione omnes exquisitissimis tormentis necati sunt: fassi etiam decreuisse in pompa celebri Divi cuiusdam, sub sellis peruncti universos ciues occidere, paratamque ad hunc usum supra viginti ollas. Tentarunt & idem alij Geneve post, dederuntque pennis.]

Grillandus a docet hæc contingere vel introsuptione, vel applicatione exteriori per contactum. Eorum quæ per intus sumptionem fiunt agnoscit duos modos, nempe vnum per cibum aut potum, quando venena (vt plurimum) in pulverem tria ijs immiscet: alterum agnoscit, qui fit per inunctionem, quando maleficiandus (inquit b) siue masculus sit, siue femina, dormientem, sine liquoribus, aquis, oleo, aut pinguedine, siue alijs similibus unctioibus pura & diuersa venena continentibus inungunt, quandoque remora, quandoque autem ventrem aut caput, guttur, pectus, costas, seu aliam partem corporis persona maleficianda: quasi dormiens nihil sentit, & est tanta vis & potentia illius unctiois, quod paulatim durante calore ipsius dormientis, ingreditur intus carnes: & vadit ad penetralia cordis viscerum maleficiati. vnde paulo post causantur ingentes dolores in corpore eius, cum primum scilicet maleficium vel factura (vt dicunt) tangit intestina maleficiati. illinc succedunt maximi ululatus, & lamentationes tam crebrae. huc referenda strigatio, quando puerulorum exsurgunt sanguinem, venis vngue aut acu, aut aliter ope dæmonis aperta, quod constare scribit Spinæus, quasi tunc octava de strig. ex paruis cicatricibus relictis & interdum, post cattorum apparentium fugam, guttis, sanguineis prope pueros eiulantes remanentibus. Addi debet tertius modus per inhalationem, omnium enim pessimum est veneficium istud; nec enim humoris vel crassioris materiae

A vehiculo indiget, quibus facilius occurritur: sed ipsum tenuitate sua, ore attractum citro ad cor se penetrat. Hæc causa cur agyrta ille insignis veneficus, in quadam Italiae ciuitate, cum alio suo Antagonista, de theriacæ contedens efficacia, vicerit alter venenum illi liquidum: quod poterat efficacissimum, infuderat: cui sumptione antidoti mox obuiauit. Ipse contra alterius hiare iussi pixidulam ori apposuit, in qua buffo inerat viuus: tum semiclausula & scapicula semiaperta velociter pixidula, ingessit halitum virulentum, & breui momento hominem confecit. Scilicet hic Christiano populo dignus est ludus, & bene instituta respub. que certamina huiusmodi permittunt. Ipsi etiam malefici interdum afflando vel inficiunt necant. Narrant quidam dubie

B fidei scriptores apud perfida Balæi, toxicati funalis fumo Clementem VII. de medio sublatum. Narrat Spregerus c, mulierem quandam inter Breisacum & Friburgum, eum vicina litigasse, mox cum noctu ante ostium domus aliquid ageret, ventum quandam calidum è domo sceminae alterius ex opposito habitantis, in faciem eius insufflasse, vnde & subito lepram contraxerit. In dice-

C censi eadem & territorio Nigræ Siluæ, maleficam, dum à licitore strui lignorum præparata imponeretur, eidixisse, *Entibi à me mercedem, simul in vultum eius insufflasse: & ecce, miser operitur totus horrenda lepra, quæ paucorum dierum spacio eum pluribus adiunxit.*

E Hæc veneficia, inhalatoria, non satis à nonnullis intellecta video: Bodinus vim refert ad ipsius anhelitus virulentiam. Sed nulla tanta potest esse hominis cum homine antipathia, vt docui Sect. præcedente, nisi forte ex alimento, vt de puella Aristotelis, Napelo nu-

Maller p
2. q. 1. c. 11.

trita, legimus: sed tunc cui vellet malefica duntaxat noceret, verum cunctis mortalibus noxius anhelitus eius foret. Danaus tribuit veneno in ore gestato. hoc Bodinus impugnat argumento, cum dicit responderi non posse, nempe quia venenum hoc prius noceret ipsi malefico quam alteri. Nodum vides (Lector insolubilem. Sed ride, quod vides. quid si dicat Danaus, maleficum prius se antidotis contrariis praemunisset concidat nimirum stramineus ille vetosi hominis Achilles, sic ille ipse, Bodino non ignotus, faciebat Italus Parisijs, tam carus Catharina Mediceae, qui chirothecis, globulis, vel pulueribus suave fragrantibus alios solo necabat odore, ille sus ipse, & hoc pacto a se interfecit Nauarrae regnam Albretham, veneni vi per nares in cerebrum penetrante, gloriabatur: si quidquam de Calvinismi fulcro credendum Calvinianis historicis, *Franciae Memoriae Gallice scriptis tom. 3. & Richardo Dino ho libro 5. belli Francici.* Vera causa est, haec ex pacto fieri per daemone[m] ut plurimum, afflante incassum Mago, & putante hec halitu fieri suo. Est quidem venenorum quorundam mira efficacia, quae possint subitam lepram inducere, vel lethum: & posset daemone[m] quae nouit antidota, suis praescribere, & illi innoxij possent in alios pestem transfundere, sed id raro contingere putandum.

Haec interius sumpta, Grillandus describit fieri per compositiones & mixturas multiformium venenorum, quaedam ex herbarum folijs, festucis aut radicibus, animalibus, piscibus, aut reptilibus venenosis, lapidibus, & metallis mixtura, quam vtilius ignorari, & interdum in pulueres, interdum in liquida, addo & in vnguina, reduci.

Alia dicit Grilland. esse extrinseca, ut sunt in primis quae solis verbis fiunt

A e, in quibus iam docui ex pacto, ad signum constitutum, omnia fieri a daemone. ut sunt etiam, quando latent (ut idem ait f) *sortilegi: a sub certa quapiam forma composita, clamydi assuunt, vel in lecto abscondunt ipsius maleficiandi, seu in aliquo loco subterraneo fouea facta, aut sub limine ostij, super quo destruendus fit transfarius.* Quosdam autem addit capere residua eorum quos volunt inficere alios, exhumare mortuos, & uti eorum vel vestitu, vel carnibus, vel pinguedine, vel ossibus: alios a suspendiis mutuari nonnulla. Quod nec veteribus ignotum fuisse reperio. Sic enim de Canidia Horatius: canit ab ea infossum & terra obrutum, post multas lancinationes, insignibus raptis, ingenuum puerum, ut offeret.

B *Longo die bus, ternè sicut a dapis
In emori spectatulo,
Cum premineret ore, quantum exstant
aqua
Suspendiamento corpora, (en infanticidium)
Exerta vi medulla, & aridum secur
Amoris esset potulum, (en maleficium philtricum)
Intermirato cum semel fixa cibo
Intabuissent, populo*

D Et alibi de eadem g, quod ad maleficium hostile spectat, dicit, amaro vtes sacrasmo;
*O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulchris pauperum prudens,
anus
Nouem diales dissipare pulueres,*

E Hunc ego diem ex tribus ternarijs obseruabant: ut & illi qui terna tribus coloribus distincta licia. Sed apertissime quod dixit Lucanus adstruit h'imprimis enim illam in nudis bustis habitantem depingit, & habitantem tumulos expulsi vmbri; tum addit, primum de nece hominum, deinde, &

D
Grill. qu
3. n. 27.
f. 93. n. 7

g od. 17.

d. 9. 3. n.
6.

dein-

de instrumentis magicis, quæ dixi:

Viventes animas, & adhuc sua membra regentes

*Infodit busto, fati debentibus annos,
Mors inuita subit, peruersa funera pompa*

Retulit à tumulis: fugere cadauera lethum,

Fumantes iuuentum cineres ardenti:q, ossa

E medijs rapit illa rogis, ipsamque parentes,

Quam tenere facem, nigroque volantia fumo

Feralis fragmenta tori, vesteque fluentes

Colligit in cineres, & olentes membra sauias

(hæc è rogis mos rapere, addit mór quæ de sepulchris fumat)

Ast vbi seruantur saxis, quibus intus humor

Ducitur, & tracta durefcunt tabe medulla

Corpora: tunc omnes anidè desunt in artus,

Inmergitq, manus oculis, gaudetque gelatos,

*Effodisse orbis, & sicca pallida rodit
Excrementa manus: laqueum, nodosque recentis (sic corrigo)*

Ore suo rupit, pendentia corpora carpsit.]

Abrastique cruces, percussa que viscera nimbis

Vulsit, & incoctas, admisso sole, medullas:

Insertum manibus chalybem, nigramque per artus

Stillantibus sanie, virusque coactum sustulit, & neruo morsus retinente pendit

(hæc de suspensiofis, sequitur de inhumatis)

A *Et quodcumque iacet, nuda tellure cadaver,*

Ante feras volucresque sedet, nec carpere membra

Vult ferro manibusque suis, morsusque luporum

Expectat siccis raptura è faucibus artus.

(Efficaciora enim putabant, quæ sic feris erepta, quam quæ ipsemet maleficè defecuisse sed pergit deinde, quo pacto & viuos iugularit, & eorum abusa sanguine, & extis.)

Nec cessant à cade manus, si sanguine viuo

Est opus, erumpat iugulo qui primus aperto:

Nec refugit cades, viuum si sacra cruorem,

Extraque funerea poscunt trepidantia mensas:

(Addit etiam de prole exsecta seu abortiuo huiusmodi)

Vulnere si ventris: non qua natura vocabat

Extrahitur partus calidus ponendus in artu.

(Subdit, si opus habeat adolescentis, vel viri violenter necati anima, quam euocet, ipsam indiscriminatim, quos velit necare:)

D *Et quoties sauius opus est ac fortibus umbræ,*

Ipsa facit Manes hominum mors omniu in vsu est.

*Ille gena florem primauo corpore vulsit,
Illa comam leua morienti abscidit ephæbo.*

(Nec parricidij expertem putes, nõ magis quam nostras striges: voluptas præcipua illi, seuire in proximos.

Sæpe etiam caris, cognato in funere, dira

Thessalis incubuit membris: atque oscula figens,

Truncantq; caput, comprehensq; dentibus
ora

Laxavit, siccoque haerentem gutture lin-
quam

Pramordens, gelidū infudit murmura
Arcanūq; nefas Stigas mandavit ad
vmbra.

Vides diligentissimum poetam, ni-
hil conatum prætermittere, qui mos
illi L. Apuleius, Miles libro secundo. in
eandem mentem: Nam nec mortuorum
quidem sepulcra tuta dicuntur. (à lamis)
sed & bustis rogi reliqua quedam, &
cadaverum præsegmina, ad exitibiles vi-
uentium fortunas pctuntur; & cantatrices
autem, in ipso momento choragij funebri,
perpeti celeritate, alienam sepulturam an-
teuertunt. Hūmen, addit alius, immo vero
istic, nec viuentibus vllū parcitur, & ne-
scio quis, simile passus, ore vndique omni-
fariam deformato, truncatus est.] En de
malefico hostili, quod de iisdem
Thessalis Lucanus dixerat. Narrat
deinde, quæ vera fuisse videtur admo-
dum probabile. Mox igitur ita scribit.
Infit Telephion. Pupillus ego Mileto pro-
f. Etus ad spectaculum Olympiū, cum hac
etiam loca provincia famigerabili adire
cuperem, peragratā tota Thessalia, fufus a-
uibus Larysiam accessi, ac dum singula
pererrans, tenuato admodum viatico, pau-
pertati mea fomenta conquirō: conspicor
medio foro procerum quendam senem. in-
sistebat lapidem, claraque voce predicabat.
Si qui moriuum seruare vellet, de precio
diceretur, & an quempiam prætereuntium.
Quid hoc, inquam, comperio hincine
mortui solent auferere? Tace respondit
ille. nam oppido puer, & satū peregrinus
es, meritoque ignoras, Thessalia te consi-
stere, vbi saga mulieres ora moriuorum
passim demorsicant, eaque sunt illi artū
magica supplementa. Contra ego, & que-
ru, inquam, dic sodes, custodela ista fera-
lis? lam primum, respondit ille, perpetem

A noctem exime vigilandum est, exertis, &
& in conuersis oculis semper in cadauer in-
tentis, nec acies vsquam deuertenda, Immo
nec obliquanda quidem. Quippe eum de-
terrima versipelles, in quoduis animal ora
conuerso, latenter obrepant, ut ipsos et-
iam oculis solis & iustitia facile frustren-
tur. Nam & aues, & rursus canes, & mu-
res, imo vero etiam muscas induunt. (En
primum maleficium, ficta Metamo-
roph. & sic clancularius ingressus)

B Tunc diris cantaminibus somno custodes,
obruunt, (en secundum de malefico
somniafico, quod in hunc locum refer-
uaram) nec quisquam desinire potest,
quantas latebras nequissima mulieres,
pro libidine sua commiscuntur, si qui
(custodum) non integrum corpus mane
restituunt: quicquid inde decerptum dimi-
nutumque fuerit, id omne de facie sua de-
sectum sarcire.] Interponit postea narra-
tionem prolixissimā, & abs renoutra,
quare totam prætermitto. finis rei fuit
iste Telephron, mille denarijs condu-
ctus, subit custodelam dum vigilat; en
mustelam paruulam. In eum fixo in-
tendentem, fugat illam, sed somno
consopitur. interea saga prolectis ei-
us naribus, ac auribus vicariam in eo
lanienam exercent, & ceram in modū
prolectarum ei partium applicant ex-
amulsim, Quo ille postridie per cada-
uer loquax audito tentare aggressus,
inecta manu nasum prehendit, & manum
nasus sequitur: aures pertractat, amba de-
rum sic, pro mille nummulis, debilitatus,
in patriam redire non sustinuit, sed capillis
hinc inde laterum deiectis aurium vulnera
celauit, nasi vero dedecus limteolo prestim
agglutinato decenter obtexit.] Hunc fa-
ciunt illa Fabij declamat. 14. Facinus,
quod dicitur inquietare superos, sidera
diris agitare carminibus, tumulos, bu-
staque scrutari, & amputatis cadaueribus
ipsas in scelera armare manus cada-

uerum

uerum (explicui, cum de maleficio sō-
nifero disquirerē, caue pro, *psas*, *reponas impias*, corruppes, non castigabis. Gnostici haretici, Zoroastri Magi disciplina imbuti, cuius & libros quosdam in lucem ediderunt *b*, humanas amabant *viscerationes*, vt vocat Iustinus seu *canas Thestias*, vt vocant Athenagoras & Theophilus, seu *sacramentum infanticidij* & *inde pabulum*, vt ait Tertullianus: iniantem enim farre contectum certatim confodiebant, sanguinem lambebant, & membra fingulis dispergebantur, vt narrat Minucius, Epiphanius, & Eusebius, quam calumniam Gentiles, in Christianos omnes mendacissime deuolebant.

In applicatis tancum extrinsecus venenis, frequentissime dæmon ipse damnum infert, & verius videtur contingere in veneno, quo (vt refert Iubertus medicus Aquitanus) si stipes inungatur, equitem ipsum necesse perire. Non credo id naturali vi veneni contingere, quia non credo veneni vllius actiuitatem esse tantam, vt per tot inuolucra se diffundat. Nisi, quæ de Stygis aqua traduntur, credibilia, omne illam metallum penetrare, & sola contineri a sinina vngula.

Equidem aures mihi putarem asininas enatas, si crederem. Grillandus refert nonnulla *a*, fauentia iuberti dicto, sed & in illis concursum diaboli ex pacto, non vim veneni, recognosco. Inter hæc extrinseca, sunt ollarum defossiones profundæ sub limine; quarum certe naturalis vis non attingit effectum. Aliam maleficij hostilis speciem, per arma malo imbuta carne, reperio apud Meierum, his verbis, *Primum omnium Aurelianum conatus fuisse omnem regiam stirpem per scelus extinguere, atque per artes Diabolicas & maleficia ad regni solium grassari. Tradidisse Ducem gladium,*

*pugionem & anulum suum cuidam monacho apostata & socijs eius, vt ea dicarentur diabolicis prestigijs, incantarenturque ad maleficia per illa perficienda monachum illum in turre Mongeya, iuxta Ligniacum, super flumen matronam, per artes suas euocasse duos ad se cacodamones, quibus gladium, anulum, & pugionem, vt illis operarentur tradidit. Ea instrumenta a cacodamombus iniuriata, incantataque & reddita monacho, atque per eum Aurelianensi. Per ea instrumenta incantasse ac demeruisse germanum suum Carolum Regem, adeo subtiliter, vt vix quisquam posset percipere. Primam incantationem factam apud Belloacum, quæ adeo erat virulenta, vt regi vngues atque capilli deciderent. Alterum maleficium in Ceromans, in quoranta erat vis, vt nemo mortaliū iudicare posset, an viveret Rex, nec ne. Iacubat enim absq; vlllo sensu, & spiritu vni ali, quantum cerni posset. At postquam ad se redire cepit, obsecro (inquit) auferte hunc gladium, qui mihi corpus transfodit, idque mihi facit. *germ. annus meus Aurel. J.**

Suspitor duo quædam ad hoc maleficium referenda quæ olim in civili iure obseruauit, sed suspitor, & de priorē vehementius: nempe de peculiari Arabum scelere, quod *Scopelismum* vocabant. Nam Arabes maleficij deditos hodie scimus, & olim fuisse docet Seneca, cum Medæam ex Arabia petentem venena introducit. Et ingens ille terror qui *σκοπελοισ* positis agrorum Dominis etiam validis & potentibus incuriebatur, vix aliunde nasci potuit. Quare suspitor causam, cur *σκοπελοισ* deprehensi, aut conuicti, mortis supplicio adficerentur, fuisse: non quod sacrilegij quidquam in hoc crimine fuerit (quo tamen Iac. Menochio visum, in opere de arbitrijs Iudic.) Sed quod maleficij crimen subsuerit: alioquin solæ mortis minæ tam acriter punitæ non

sent, quantumvis frequenti crimine. & armata manu periculum, Domini aduertissent. considerent hoc iuris studiosi. cum legent *l. quaedam D. extraordi. crimin* cuius hæc sunt verba, *In prouincia Arabia σκωπελισμον* crimen appellant, cuius rei admissum tale est. plerique inimicorum solent pradium inimici σκωπελίζει id est lapides ponere, indicio futuros, si qui eum agrum coluisset, malo letho periturum esse insidius eorum qui scopulos posuissent, quæ res tantum timorem habet, ut nemo ad eum agrum accedere audeat. crudeliter atem timens tum qui scopulismum fecerunt. hanc rem exsequi solent Praefides grauius, usque ad poenam capitis. quia & ipsa res mortem comminatur. Sic Vlpianus. Pineda noster copioso in Iobum commentar. de hoc crimine interpretatur illud, *sed cum lapidibus regionum partem tuam. capit. 5. v. 23.* Eum lege mihi nondum liquet an de hoc crimine capiendum.

Suspicio mihi præterea est de maleficio, in crimine *sacculariorum*, de quo Iureconsultus ait, hoc nomine dictos, qui vetitæ artes exercentes in sacculos, partem subducunt, partem subtrahunt. I. saccularij D. de extraordinar. crimin. Nam arbitror, non quosuis sacculi seu crumena excitores vel subductores, *βαλαυτιουμους*, sed eos qui vetitarum (hoc est magicarum) artium ad id subsidio vtuntur ita nuncupari; quales illi sunt, qui in Iulu ab Hispanis dicuntur, *carger el dado*. Nam ceteri crumenilegi simpliciter furibus sunt annumerandi: sicut & ille de quo Virgilius,

Et succus pecori & lac subducitur agni.

Et ille Plautinus, qui ait,

...Propino magum poculum: ille bibit,

Caput ponit, condormiscit, ego sibi subduco amulum.

Nec enim assentior Petro Gregorio

hæc duo ad *sacculariam* referenti *li. 37. Syntagmat. Iuris cap. 14. n. 7.* Licet etiam huc referre maleficium vetus Circi aurigariorum de quo D. Hier. in vita Hilarionis, *Auriga Gazensis in curru percussus à demone totus obrigit: ita ut nec manum agitare nec ceruicem posset reflectere.* Delatus ergo in lecto cum solam linguam moueret ad preces, audit: non prius posse sanari, quam crederet in Iesum, & se sponderet arti pristina renunciaturum: credidit, spondit, sanatus est. Arnobius etiam lib. 1. inter ceteros Magi effectus numerat, in curculis equos debilitare, incitare, tardare.

SECTIO III.

De abortu, difficili partu, lactis exsiccatione.

DE triplici hoc maleficio præter Crilland. q. 6. alij quoque sunt testes. Sic enim scribit Ioan. Nider. lib. vlt. Fornicarij, in oppido Boltingen, Lausanensis diocesis, quidam dictus Staldelein, grandis maleficus, captus per præstatum Petrum iudicem loci fitebatur se in certa domo, ubi vir & vxor simul manebant, per sua maleficia successisse in vtero vxoris præstatæ septem circiter infantes, ita ut semper abortum faceret, in femina annis multis necasse. Simile fecit in eadem domo omnibus pecoribus factis, quorum nullum vitium partum edidit in eisdem annis. Postea ex eiusdem confessione instrumentum maleficij, quod fuerit, ostendit his verbis, *subter lumen ostij domus se lacertam posuisse dixit, & si moueretur, secundit atem inhabitantibus restituendam prædixit: cum autem serpens ille quæreretur sub limine, nec inueniretur, quia in puluerem fortassis redactus erat, puluerem sex terram de sub-*

ter positam assortabant, & in eodem anno uxori & omnibus iumentis domus fecunditas restituta est.] Solo interdum afflatu abortum adferre ostendit Nicol. Remigiuss. 2. l. 7.

De pariendi difficultate & quidem perpetua sic Apuleius b, amatoris sui uxorem, quod in eam dicacule probrum dixerat, iam in sarcinam pragnationis obsepto utero, & repugnatofatu, perpetua pragnatione damnauit.

Ut cuncti numerant, octo annorum missa illa onere, velut elephantum paritura distenditur.] Latino Græcus accedit scriptor Pausanias, cuius in Baoticis ista habentur; Pharmacidæ Thebani à Iunone missas aiunt, ut parturienti Alcmena impedimento essent, sed eas, dum Alcmena partum inhiberet, à Tyresia filia Historide, tali commento delusas. Ex eo namque loco, unde illa facile audire possent, clamauit, peperisse iam Almenam: illas ea voce deceptas, statim abisse. Almenam ilico puerum emxam.]

De tertio, præter Grilland, legi potest illo vetustior Spreng. Quædam (ait) nocturnis temporibus & sacratoribus utique, ex inductione diaboli, ob offensam diuina maiestatis maiorem, in quocumque angulo domus suæ se collocant, vrceum inter crura habentes, & dum cultrum vel aliquod instrumentum in parietem vel columnam insigunt, & inanus ad inungendum adponunt, tunc suum diabolum, qui semper eis ad omnia cooperatur, inuocant, & quod de tali vacca ex tali domo, qua sanior, & qua magis lacte abundat, mulgere affectat, proponit, tunc subito diabolus ex mammellis illius vacca lac recipit, & ad locum ubi malefica residet, & quasi de illo instrumento suæ reponit.) Superioribus annis Treuirensh in ciuitate combusta fuit malefica que confitebatur, se solitam ex pariete per epistomium lac, quod diuen-

debat plurimis, mulgere. Baldui. Ronseus Medica venationis epist. 50 docet solitos à maleficis vtres consui ad anatis similitudinem ex corio, quos vulgo appellant *Littelaten*; & eis vti ad emulgendum lac è vaccis alienis, & hos vtres sponte sua ire vacuos, vel ab ijs in pratis collocari, & mox plenos ad domum maleficæ redire; quod comprobatur rei gestæ vera narratione, quam habes lector lib. 6. cap. 2. sect. 1. quæst. 3. à me verbis eius relatam. Aliæ herbis, verbis, vel solo attractu, lacte priuant armenta, pecoraque quæ lubet. Bibrana Laodunensis saga solis minis vbera vicinæ mulieris sic exsiccauit, vt ad obitum vsque sagæ, quamuis multos pepererit, lacte semper caruerit. Claudam hanc sectionem verbis Grillandi: Quædam veneficia sunt ad desiccandum totum lac vnius gregis, vel secundæ armenti vaccarum, adeo quod nihil casei penitus reddant, quamuis antea in maxima abundantia reddidissent: & similiter abortiones totius gregis, vel armenti inducere possunt: prout alias vidi & habui in factis Roma, quod duæ malefica mulieres, cum istis maleficis perire fecerat abortando multos pecudum fetus, & matres desiccauerant penitus.) De hoc auertendi lactis maleficio, eiusque remedio, lepida narratio quædam exstat in Ioan. Beetzij Carmelitæ Præceptorio ad 1. præcept. Exposit. vlt. c. 7. his verbis: Quædam vetula dierum malorum plena, volens ex inuidia impedire lac vacca vicini sui, accepit cultellum pergens ad ostium domus in qua fuit vacca, & ponens se contra splendorem luna, dixit:

Hier sny dick een spaen in mollekens
ghevvaen,

Ende een ander daer toe, so neem
ick het melck van deser koe.

Hæc

Hæc verba audiens Dominus vacca, arripuit fustem, & currens post eam, atque percutiens aiebat.

Hier slaen ick eenen slach, ende eenen anderen als ick mach,
Ende den derden daer toe, soo behoudick d' melck metter koe.

Hoc erat optimum remedium.] hæc Betzius vir eruditus, qui ante annos ferme centum triginta vixit, inter Carmelitani Ordinis viros illustriores. Huic maleficio simile reperi apud eundem eodem loco de frumenti auerfione narratum his verbis: *quædam mulier circumiit Bonarium cum frumento, dicendo, illum versum super aspidem, &c. post veniens ad domum suam, habuit fistulam in solario, quam manu accipiens & prædicta verba dicens, cecidit totum frumentum illius bonarii coram se per fistulam in solario, & ita furabatur frumentum de agro: que tandem per quendam Episcopum deprehensa & combusta est.* Hæc ille licet barbarè bona tamen fide. Quis non agnoscit frumenti huius vectorem demone? quid ergo rident illud poetæ?

Atque s' tas alio vidit raducere messes.

Vel XII. tab. prohibitionem: NEVE ALIENAM SEGETEM PE LLE XERIS.

SECTIO IV.

De sagittarijs, Assassinis, & Imaginum fabricatorib. maleficis,

VNT vel præcipui huius classis malefici; quos vocant *Sagittarios*, seu *Balistas*; quorum Innocentius tertius Papa, vocat artem, mortiferâ & odibile & sub pœna Anathematis cõtra Catholicos & Christianos exerceri vetat. Cuius Pontificiæ sanctionis vereor, vt satis probam nobis interpretatio-

ali. s. Decretal. tit. de sagitt.

A nem gregarij iuris interpretes cuderint, qui accipiunt de bello iniusto Christianos læssentibus cum arcibus & sagittis. Quæso quid peccare, in vtentibus arcu & sagittis? an quod eminus, & quasi ex insidijs? quasi vero id in hoste distinguendum, dolo an virtute? quasi minus peccet, qui sica cominus latro, quam qui sclopo de longinquo interficiat eminus? quid ergo iam olim mihi visum, canone isto percelli singulare quoddam genus maleficorum; qui *sagittarii* seu *Balistarii* vocati: quos accuratè Sprengerus describit b. hi fæderantur demoni. nam ex pacto ipsi adducunt animæ & corporis dominium, ille vicissim pollicetur se ad futurum, vt quem, longissime dissitum volent, infallibili ictru trajiciant. Solemnia seu ritualia sunt ista. præstât demoni homagium, mox sexta feria proxima Hebdomadæ maioris, infra tempus missæ, sacram crucifixi imaginem aliquam sibi deligunt, in quam, vt in scopum, tela colliment, vel (quod Petr. Binsfeldius testatur) sclopo post tergum eiaculato glandes plumbeas emittant. Nec constat, an aliqua tunc verba ad hanc operis apostasiam adijciant. Postea certo telorum numero in crucifixi imaginè emisso, credunt se totidem vno die, quoscunq; deligent, necare posse quocunq; illi loco fuerint, etiam remoto & concluso. Dæmon enim spondet, se tela eo perlaturum, & hostili in corpore defixurum. Ea tamen hæc lege: si hominem necandum maleficus aliquando viderit, & tunc iterum de nouo actuali (vt vocant) consensu eum occidi voluerit. Vltimo pollicetur tantâ illis se, balista bombardæ iaculandi peritiam tributurum, vt denarium capiti impositum, absque capitis læsione valeant deijcere. Subijcit duo exempla huiusmodi facinorosorum. Vnum Pü-

cleri

cleri cuiusdam, quem tandem rusticus
fossorij instrumentis pertinacem oc-
ciderunt: secundum, alterius, qui, eo
quod miraculose pedem de loco, vbi
crucifixum traiecerat, è quo recens sca-
turibat sanguis, mouere nequibat, in
scelere deprehensus, pœnas publice
supplicio perfoluit. De hoc ego gene-
re lubes prædictum Canonem capio.
Nec obstat quod malefici magi alijs
quoq; canonib; sint excommunicati a.
Cum n. maxime execrabile sacrilegiũ
horum maleficio accedat, sitque no-
centius reliquis omnibus, merito di-
gnum visum, specialem illis pœnam
irrogare, qui hanc infidelibus contra
fideles operam nauarent. Olaus Ma-
gus b meminit alterius generis *sagit-
tariorũ*. nempe Lappones & Finos de
plumbo cõficere iacula magica digiti
longitudine, & ea per quæuis distita
loca mittere in eos, de quibus vindic-
tam expetunt: & hos oborto carci-
nomate in crure vel brachio, intra tri-
dium, vehementia doloris emori.

Vt ego nunc de *sagittarijs*, sic (nisi
fallor) optime Couarruias c, contra
vulgi sententiã explicuit alium cano-
nem Innocentij IV. tit. de homic. in 6.
quẽ Theologi & Canonistæ, propter
historiarum inscientiã, ad omnes ho-
micias extendebat, qui conductis
hominibus aliquem occidi curarant,
cum reuera, vt ille ex Volaterrano, &
P. Emilio docuit, de certo tantũ ge-
nere hominum mentio fiat, & gente,
cui *Assasinorum* nomen fuit: de quib;
oculati testes, optime scripserunt, Ty-
ri (in qua ditioe illi degebant. Epi-
scopus Guilhemus d, & Cardinalis at-
que Episcopus Acconensis Iacobus de
Vitriaco, e, quem scriptorem à blat-
tis ereptum Moschus, Pastor Armen-
tariensis, vir doctus & probus, pu-

blico bono, typis euulgari curauit.

Haud multũ à *sagittarijs* discrepat
genus maleficorum, qui qualdam fa-
bricantur imagines, quas vel acubus
pungũt, vel igne liquãt, vel cõfringũt,
& sic certũ ius, quos tales imagines de
signabãt, interitũ tabe, vel alio mortis
generis adferũt. Negat hoc totũ Hie-
ronym. Cardanus f VVieri dux, cæci

cæcus: impugnat, nõ rationib; sed pur-
is in Heet. Boethum, Francisc. Picum
inquisitores Germaniæ, & ipsum D.
August. vt erat homo parum pius, cõ-
uicijs. Sed canẽ contempnas latratem,
q̃ compescas facilius. Agnouere hu-
iusmodi imagines & Iuriconsult. g, &
Theologi h & confirmãt poetæ vere-
res, quorũ fabulæ, semper ex vero ali-
quo trahebant originẽ, quare Bucca-
nanus fallitur, qui l. 6. Hist. Scot. negat
hoc genus apud vetustiores inueniri.
Cõfirmat, nõ vnus historicus Scotorũ
Hector Boethus: quẽ vt singularẽ ad-
ducunt testẽ mira de Rege Duffo nar-
rantem: sed & alij cõplures, quorũ ex-
emplis Scotica illa narratio cõfirmat-
ur, & oẽs hos vt mendaces rejicere,
Cardanicũ & Vviericũ, hoc est teme-
rium & impudentiã plenũ sit. Ex hoc
ortam illã narrationem de Meleagri-
nece, & fatali stipite Altheæ non dif-
fiteor. Sed sine fabula, clare, & velo
leuato canit i Ouidius, de Medæa saga:

*Denouet absentes: simulacraque ce-
rea fingit,*

*Et miserum tenues in recur vrget
acus.*

Perite hoc, & omnino ex arte: sed
Horatius k imperite, quod, quæ huius
erant maleficij, illa trastulit ad anima-
rum euocationem: describens enim
apparatũ Saganae & Ganidiæ Lamia-
rum, dicit duas ab illis statuas fabrica-
tas *ceream*: referentẽ nempe maleficio

f lib. 15. de
variet.
ter. c. 20.

g Grill q. 5
Accurs. Sa-
lyc. Ang in
l. mult. C.
de malef.
Damboud
in praxi
crim. &
alii.
h Inquisi-
tores Ger-
manic in
Mall. p. 2.
q. 1. 2. 12.
Alf. Castr.
li. 1. de iust.
bar. punit.
c. 15 Bins-
feld. de cõ-
fess. sagar.
& alii.
i epist. Hi-
pypetes.

k lib. 1. ser-
fat. 8.

imbuendū: & lanceam quæ maleficæ vicariæ vicaria erat in affligēda altera.

Lanea & effigies erat, altera cerea, maior

Lanea, quæ panis cōpesceret inferiorem. Cerea simpliciter stabat, seruilibus, vt q̄ iam peritura, modis.

Cornel. Tacitus (non iam poetam dabo, sed ex principibus Historiæ,) de scelere Pisonis & morte Germanici scribens Ann. 2. reperiebantur solo & parietibus erute humanorum corporum reliquæ, carmina & deuotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum. semi vsti cineres & tæbe obliti, aliq̄ maleficia, quis creditur animas numinibus infernis sacrari.] vides quam antiqua impietate Apuleius lib. 3. de asino, vocat laminas ignorabiliter liberatas. vbi forte legendum, inorabiliter. sicut parcas dicimus inexorabiles. Inde Sagæ dictæ simulatrices (vt cerea statio) & scitricæ Tertulliano, & vulticula Salisberienfi, & ipsæ imagines, Ipsiplice Felto, & Substiles vt antea docui. Nicetas lib. 4. Hiftor. narrat in Aaronis inuentam imaginem viri compedibus vincti, & cor clauo transfixi.

Duffi historiam pete ex ipso Boetho, & lib. 111. rer. Scoticarum, & Cardano & aliis. Franciæ annales I referunt, similia his tentata ab Enguerrani Matignani vxore, in Franciæ Regem & deprehensam dedisse pœnas. cur non & hoc Cardanus & Vvierus refutarunt: an quod vno factum loco, nequit tum alibi fieri? de alia cerea imagine, de qua Sprengerus, agetur section. sequente. De iisdem sic Meierus libro decimo sexto, Anno 1462. narrat captos Brussellæ tres viros ex familia Comitû Stampani, cum quodam myropola, qui quandam fascinationem parasse dicebantur, per tres viriles ac totidem mulie-

A bres imagines iuniori Principi Carolo infascimando. Custodiri fuere longo tempore apud Quercetum Haynonia, ac pariter cum illis Carolus Noyerius ex fuga retractus, qui & ipse è familia erat Stampensi. Conurationem myropola detexit.] Sed cur tot imagines vni occidēdo, nempe tres viriles: vt quod per vnam non succederet, per aliam perficeretur: B fœmineas arbitror fuisse furiarum Vltricum, à quibus viriles Carolum representantes male multarentur, vt ex Horatij illis iam citatis versibus colligitur. Vel forte vnica imago fuit, & numerum fama adauxit. Sane de Pauriortiagens maleficio Gaguinus libro septimo. imaginum plurium meminuit, at Emilius & alij vnicam fuisse memorant. Recentius accipite.

C Anno 1574. Lutetiæ Parisiorum decollatus quidam nobilis fuit, penes quem reperta imago cerea, variis characteribus insignita: cor & caput imagini confixa erant. Ibidem duo alij capti tum fuere, quorum vnus Karolo IX. Regi, alter Henrico duci Guisio, hoc ipso maleficio defixionis cereæ, mortem machinabatur: narrat

D Crespetus, & addit vidisse, cum Auenioni esset, cultrum parieti infixum, quo de sententia iudicis excoriatus fuerat quidam magus, eo quod sic pungendo ceream imaginem, Pontificem Maximum de medio sustulerat. ista Crespet. libro de odio Satane disc. 10. Illud etiam obseruo iam diu

E ante fabricatis statuus aliquando abuti Magos, nempe demone illas pro maleficij signo acceptante, tale puto illud quod Ioann. Curopalates narrat historie sue fol. 24. Venetæ edition, quædam Ioannem Morocharium, Theophili Imper. præceptorem, cum hæreticus & magus esset, ad Partiar-

chatum

Paul. X. myl. 1. 8. & melius Gaguinus l. 7.

enatum Constantinopolit. euectum; hunc cum natio perfida & dura (*Bulgarorum*) in Romani Imperij fines excursionem fecisset, tribus freta ducibus, consilium huiusmodi dedisse, fieri debere malleos tres aereos ingentes, & viris manu promptis tradi cum his se accessurum noctu ad statuam quandam tricipitem, quae in euripo Hippici olim iam stabat, fecit, accessit, iussit valide singuli singula capita percuterent, ut in terram quasi vna plaga decuterentur. Ipse laica veste indutus, ne deprehederetur, magica quaedam verba submurmurat, & vim statuae omnem adimit: ex tresuiris illis duo fortissimis ictibus duo statuae capita deiecerunt, tertius remissiore manu tantum inclinavit, nec totum auulsit caput reliquum. Suntque similem euentum duces illi experti. secuta namque in eorum exercitu vehementi seditione, & hinc orta pugna intestina, duo duces cecidere, tertius ampla, non tamen lethali plaga fauciatus, cum exercitus reliquus domum se recepit. Non erat haec imago (ut stultis Graecis plerisque; visum) *Bulgaris* hisce fatalis, sed Magus ea usus, ut signo & condito, & pro imagine malefica. Scribunt *Zonaras* & *Glycas* a, *Simeonem* *Bulgarorum* ducem *Crobatis* bellum intulisse, molestum id erat Romano *Lacapeno*. sed accessit ad eum *Ioannes* quidam *Astrologus*, & nunciavit, ut aliquem mitteret, qui caput statuae supra *Xerolophum* locata amputaret, eam statuam *Simoni* fatalem esse, misit ille, trucidatur statua, notatur hora, nec diu post copertum eadem illa *Simonem* in *Bulgaria* ex stomachi dolore interiisse. Quod apud *Curopolatē*, idem legi apud *Cedrenum*. Neminem tam obesa naris

A¹puto, qui non statim percipiat, has duas statuas Magico murmure in ce-
rearum illarum imaginum de nouo
fabricatarum hic locum successisse, &
deuotam à *Ianne* & *Ioanne* (nisi v-
trobiq; idem, q; suspicor) vitam qua-
tuor horum ducum in statuarum ca-
pitib. si potuere id in statu, iam olim
fabricatis, cum nec vlla de *Simeone*,
nec de *Ducib.* illis *Barbaris* foret cogi-
tatio, cur non poterunt in noui-
ter efficta cerea imagine, & efficto no-
mine laededi? cur si abscisso, vel effra-
cto capite, non liquito toto corpore, si
id in *Græcia* contigit & *Francia*, cur non
potuit in *Scotia*, & *Germania*? Porro
ex illis *Cedreni*, *Zonara* & *Glyca* lo-
cis satis apparet, multas in *Circo* *By-*
zaceno statuas fuisse magici artificij,
C quae *Constantinop.* imperij eueta præ-
dicere putabantur, certis litteris seu
characterib. notatas, quos fratres *Eu-*
docię Augustę cū legisset, multa mala
Bizantio imminere pdixerūt. Narratur
Historia paucis nota ab *Himerio*
Chartulario, cui⁹ apud *Suidā* mentio,
posteritati vero commendauit ex *m.f.*
codice, *Iul. Caesar* *Buleng. lib. de Circo*
Rom. c. 6. inde petant, qui volent. Bene
de sæculo hoc & seqq. vir diligens &
multa lectionis merebitur. si *lumeniū*
Himeriū, *Greg. Monach.* & alios, qui
nondū editi, pari sedulitate largiatur
publico bono qua *D. Chryf.* orationē
eis in *modō* dedit. Aliud exemplū
nunc adijcio ex *Zacharia* *Viccomite*
p. 1. cōplementi artis exorcisticae do-
ctrina s. his verbis relatum: *Roma* acci-
dit, ut quidam fullo maleficiatus veniret ad
me ad perendum auxilium, cuius domum
E ego vna cum eius familiaribus ingressus
cum subuertissem, inueni in quodam tin-
ctura vase fovea pieno figuram ceream
clauo ferro à capite vsque ad anum trans-

fixam, brachia, crura ac totum deniq, corpus clavis refertum: qui clavi ipsum maleficarum in cunctis partibus affligebant eo modo, quo in figura cerea collocati erant.]

Lædunt igitur ista secundum malefici intentionem, actione illa externa, ex pacto cum dæmone inito manifestatam. Solemne denique hodie sagis nostris, effigies has baptizare in nomine Beel-zebub, & nomen occidendi illis indere.

SECTIO V.

De morbis varijs à dæmone illatis.

NEgant Auicenna, Galenus, & eo teste Hippocrates (nā Casalpinus aliud tribuit ei) morbos illos per dæmones mortalibus inferri posse, quos secuti Pomponatius & Levinus Lemnius. Non, q̄ dæmones id velle, non credant, quos malos esse non negarunt: non q̄ dæmonum vim minorem censeant, q̄ hominum aut animalium (hoc foret absurdissimum: sed q̄ morbi oēs naturalibus ex causis nasci queunt. Verum recta hæc ratiocinatio est, possunt morbi ex naturalibus causis oriri: nequeunt ergo dæmones morborum irrogatores seu immissores esse. Sane Codronchus, Casalpinus, Fernelius, Valæsius & alij optimi medicilib. superiorē citati, Arabius li. 1. contra Gentes, Tertul. in Apologeti. D. Hieron. in 4. c. Matth. D. Chryf. bo. 54. in c. 17. Matth. D. Tho. 1. p. q. 1. 5. a. 5. & alij Theologi contra sentiunt Iuriste quoque, ex quibus agnoscit Burchard. lib. 19. Decret. c. de re magica, & ap̄ime hoc probant Per. Leloy. lib. 1. de spectr. c. vlt. & Grillan. sæpe citatus b, mihi nunc sufficiunt S. S. fimiora testimonia, q̄ qui non admittunt, habendi pro Ethnicis & Atheis. Iobum Diærent. Aliam adfluxit conuulsione, scilicet dæmonius percussit vlcere pessimo à plâ-

Ata pedis vsq; ad verticē capitis sed & alios eadem morbos dæmoni, vt efficienti causæ, adscribit. In illa vnū diabolus aurium & linguæ vsu priuauit, & simul epilepticum reddidit, quem D. Mat. lunaticum vocat d, non q̄ dæmoniacus non esset, sed q̄ à dæmone obfideretur, & simul plenilunij temporibus, per dæmonē comitali morbo grauissime affligeretur: eo q̄ tunc cerebrum humorib. plenum ap̄ius erat exagitari. Solēt quidem alij esse lunatici, non obfessi à dæmone, & hoc sensu de lunaticis locut⁹ Iulius Firmicus e. Sed nostri Euangelistæ agebant de eo, qui simul enegumenus. Epilepticorū quoq; dispositione gaudent dæmones, & ideo non raro se illis insinuant: & per illos, quo tempore corruerant, soliti resposā dare. Apuleius, magnus magus s, traditur accusatus, q̄ seruum suum Thallum, remotis arbitris secreto loco, arula & lucerna & paucis concisiis, carmine incantatum, corruere fecerit, deinde nesciū sui excitauerit. Seruus hic morbo caduco laborabat, eo ignato sic abusus Madaurensis, vt à dæmone resposum acciperet. hāc ille accusationem sic tractat, vt videatur fateri, certe non diluit. Si recentiores audiamus, Sprengerus g prodidit quandam maleficam epilepticum morbum certis infixisse, per oua cum mortuorum corporib. subtrimalata, præcipue ex earum secta inhumatis, & certis cum ceremoniis exhumatis, & in potu vel cibo præbitis. Apud D. Lucam h, vnū diabolus vexauit Maniaca illa affectione, quam lycanthropiam medici nominant, cuius præcipuum iudicium est, q̄ dominequeant contineri, & in deserta loca se proripiant, circaq; sepulchra oberrent. Aliam adfluxit conuulsione spi-

B

C

D

E

næ dorsi

b q. 6. v. 9. p. 1. 13.
oc 106. 2.

d Mar. 3. v. 17. Luc. 9. v. 19. Mat. 17. v. 14.

c li. 3. Me. rhes.

f. Apol. 1.

g p. 2. Mat. lei. 9. v. 11. in spo.

h Luc. 8. v. 17.

Luc. 13
v. 11.
na dorsi, quo loco dæmon ille vocatur
spiritus infirmitatis, eo quod (vt subditur) eam vinxerat Sa-
tanus; nam dæmones in S. S. nomen habent ab effectu: vt spiritu a-
varitia, qui impellit in avaritiã, forni-
cationis, qui suasor turpitudinis, Saulé
etiã dæmon per atrã bilem diuexabat
aperte hoc illi sacra Historia tribuit,
Exagitabat eum spiritus nequam, qui
pulsante Dauid Citharã recedebat a.
Hodie id vtinam nõ doceret experiẽ-
tia quotidiana! Multa suppetunt exẽ-
pla, vt ar duntaxat recentibus, quæ in
iudicio comperta sibi Sprengerus p-
didit, cuius & Niderii exemplis, libé-
ter vtor, quia (quicquid hæterici di-
cãt) docti Theologi fuerit & in his, de
quib. agimus, reb. exercitatissimi, & q̃-
cunquẽ tradidere, his familia nostra
videt ætas, & recetiores ea confirmãt
omnia: deinde vixere ferme ante an-
nos centũ, quo tempore nondum he-
resis Lutheri nata, vt causa nulla fue-
rit, multa, q̃ huic cõtraria, confingen-
di deniq; videmus tum Germaniam
dæmonũ manifesta & crebra infesta-
tione plenissimã fuisse, vt intelliga-
mus eos tũ Luthero, & Zvinglio ho-
spitium parasse, eorũq; quasi quosdã
meratores præcessisse, vt & nũc Anti-
christum præueniunt, eiusq; sunt veri
anteambulones, Calviniani, Anaba-
ptisteq; Sed pergamus, ignosce lector
parenthesi non longæ, neque, præ a-
moris vehementia, memoriã pditorũ
fratrum sic deponere, vt non subinde
& in animũ & in calamum incurrant.
Sprengerus narrat b sequentia, Hone-
sta quadam persona, & vni ex familiaribus
Archiducis matrimonio copulata, in præsen-
tia notariũ & c. secundũ formã iuris, depo-
suit. Cum tẽpore virginitatis sue, cuiũ ex
cuius famularetur, accidit, vt vxor illius

Agravi dolore capitis lingue rer: pro cuius cu-
ratione, cũ quadã mulier accessisset, & suis
carminib. & certis praxis mitigare dolorẽ
haberet, Ego, inquit, eius practicã diligen-
ter obseruabam, perspexiq; quod cõtra na-
turã aqua fusa in scutellã quandã, ipsa
aqua in ollã aliã ascendisset, cũ aliis ce-
remoniis, quæ recitare opus non est, confide-
ransq; quod ex illis dolor capitis in domina
nõ mitigaretur, aliquid indignata, hæc
verba ad maleficã protuli: vos non facitis,
nisi superstiosa, & hoc propter commodum
vestrum. Tunc malefica statim subiunxit,
An sim superstiosa vel nõ, tertia die tu sen-
ties. quod rei probauit euentus. Nam tertia
die mane, me sedẽte, & fuscũ apprehendente,
tãtus dolor subito corpus meum inuasit pri-
mo in interioribus, vt nõ esset pars corporis,
in qua non punctiones horribiles sentirem:
secundo nõ aliter mihi videbatur, nisi quod
C continue igniti carbones capiti meo super-
funderentur: tertio in cute corporis, a verti-
ce vsque ad plantas pedis nõ fuisse speciem
acus, vbi non fuisset pustula sanie repleta.
Sicq; in his doloribus eiulando, & tantum-
modo mortem optando vsq; ad diẽ quartũ
restiti. Tandẽ maritus dominae meae, vt sta-
bulum quoddã intrarem inuixit. At ego
paulatim incedendo, eo nõ accedẽte, dum au-
te ostium stabuli eram: Ecce, inquit ad
me, pecia pãni albi super ostium stabuli. At
ego, Vdeo, tunc ille, quãrum pores remoue,
quia forte melius habebis. Tunc ego, quan-
tum potui, vno brachio me ad ostium tenẽ-
te, cum altero peciam apprehendi. Aperias,
inquit Dominus, & considera diligenter i-
bi reposita. Tunc, vbi peciam solui, plura ibi
inclusa reperi præcipue autem grana que-
dam alba, ad modum quo pustula inerant
corpori meo, semina, quoque, & legumina,
quorum similia nec edere poteram: aut in-
tueri, cum osibus serpentum & aliorũ ani-
malium intuita sum. Et sic stupefacta dum
inquirerem à domino, quidnam agendũ fo-

ret. ut in ignem cū dā proicerem iniunxit. Proieci: & ecce subito non post hora spaciū, aut quartale, sed in momento, ut res illa in ignem fuerant proiecta, omnem sanitatem pristinam recuperavi.]

Idem subdit. Melier quaedam maritata & honesta accessit, & iuxta curis formā ut supra deposuit. Retro domum (inquit) habeo viridarium, est & illi contiguus hortus vicina mea. Vnde, cum quadam die trāstrum fieri ex horto vicina ad viridarium meum non absque damno perspexissem stās in ostio viridarij, & apud me ipsam conquirendo, & querulando, tam de transitu, quā de damno: vicina subito superuenit, & ansuspectam haberem inquisiuit. At ego territa, propter malam eius famam, nihil aliud, nisi hac verba, protuli, gressus in graminibus damna demonstrant. Tunc illa indignata quia ad eius sorte beneplacitum, me litigiosus verbis cum ea implicare volebam, abscessit cum murmure, & verba, quae protulit, licet audirem, intelligere non potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi incidit, cum doloribus ventris, & acutissimis torsionibus à latere sinistro versus dextrum, & vice versa quasi duo gladij essent pectori infixi, & sic die noctuque clamoribus vicinos omnes alios inquietavi, & confluentibus hinc inde pro cōsolatione, accidit, ut lutisigulus praefatam vicinam & maleficam adulterino flagitio habens in amasiam, simil. modo visitationis gratia accedens, & infirmitati meae compatiens post verba consolatoria abscessit. Sequenti tamen die festine redijt, & inter alia consolatoria subiunxit: Experimentum captam an ex maleficio vobis haec infirmitas cōtingeret, quod si sic repertum fuerit, sanitatem vobis recuperabo. Accepto ergo plumbo liquefacto, & me in lecto recumbente, plumbum in scutellam aqua plenam super corpus meū

A appodiando infundit, & vbi quadā imago & figura diuersarum rerum ex plumbo congelato apparuissent, ecce, inquit, ex maleficio vobis haec cōtingit infirmitas, & super limen ostij domus vna pars malefici continetur. accedamus ergo & illis amotis melius sentietis, sicq; maritus meus cum eo pariter ad tollendum maleficium accedunt; & lutisigulus limen eleuans marito iniunxit, ut manum in foueam, quae apparerat, mitteret, & quaecūq; inueniret extraheret, quod & fecit. Nam primo imaginem quandam ceream in longitudine vnius palmae, vndiq; perforatam, habentem duas acies ex aduerso per latera, ad modum quo ipsa punctiones à sinistro latere vsq; ad dextrum & cōuerso persenserat, extraxit: demum pecias panniculorum diuersas & plurimas, tam grana, quam semina, & ossa, continentes. Sicque illis in ignem coniectis ego conualui, sed non ex toto, nam licet tortura, & pūctiones cessassent, appetitusq; comedendi rediisset ex integro, tamen pristina sanitati vsque in praesens minime sum restituta. Vnde hoc, querebam, quod pristina sanitas non redibat: Respondit, sunt & alia instrumenta a libi abscondita, quae inuenire non valeo. Et qualiter prima instrumenta reposita agnouisset, dū inquirerē, respōdit, ex amore, quo amicus amico reuelare solet, haec cognoui.]

D His duob. subdit alia multa breuia, nata ex desiderio vlciscēdi, dum indignantur mulierculae, se ab amafis, ad nuptias cōuolantib. deferi, & vltionē minatae mox exsequuntur. Sed omnē superat admirationem, quod narrat Cornel. Gemma post calcem li. 2. Cofmocrut. narrat fule casum Catharinae Gualteri puellae Louanienis anno. 1571. quae, cum obrusum à gentili & coartanea libamēti frustulum comedisset, in morbi symptomata incidit

profus prodigiosa, quorum ipse spectator quotidianus, vidit illam eiicere tot & talia & tãta, vt ipse crediturus non fuerit oculis alienis. Octavo morbi mensis magno nisu per posticũ eiecit anguillam viuam & perfectam, crassitudine pollicati, longitudine sesquipedali: cui & squama, & oculi, & cauda vniuersa & anguillis solet. triduo ante quam foraserupit, auditum nar rat bis terve in vtero sonum non ipsi puella modo, sed adstantibus quoque velut argutum & tenuem ab angue productum: & cum egeret, manifeste puella retulit se sensisse quod primũ exserto capite se retraheret per posticum, inde cum impetu exiliret. Post anguilla, quam moriuam exenterat, amq; suspenderat, loco sublimi ab animalibus tuco, repente euanuit. Puella interim cepit euomere ingentem humoris aquosi copiam, humano lotio nõ ab similem, saporis absurdum. Durauit ea vomitio plus 14. dies, singulis profecto exonerans super libras. 24. vel vt vulgo nominant gheeltas tres: præterea vrinam interea quotidie reddebat bis terve copiosam. Nullus in ventre tumor, nulla in toto corpore inflatio exterius apparebat: & ipsa puella potus ac cibi parcissimi, vix vnum cyathũ, vini, aut cereuisia, liquorisve alterius potitabat. Eo venit hæc aqua excretæ abundantia, vt spatio duarum septimanarum facile omnes duas implere potuerit. Post hæc aqua copiam, ceperunt & pili conseruim exire per vomitũ alui, copiosissimi numero, digiti longitudine sed longiores alij, alij breuiorẽs, eiusmodi sane quales annosis canibus euelluntur: auctaque est in dies ea pilorum quantitas, vt facile pilas quam plures iuste magnitudinis implere potuerit: eiecit hos omnes magno fastidio & vomitus difficultate. Interiectis deinde nonnullis, successere aliqui vomitus, qui floccos ingentes pilorum eiecerent cum ma-

Ateria purulenta instar saniei, interdum simili stercore columbino aut anserino: in qua colluue & frustra lignorum & membranarum tenuia rudimẽta, sed lignorum partes adeo viuæ, vt ex caudicibus obsoletis diffractis inæqualiter cõminuta portiones viderentur vnguis amplitudine, alia crassitie intus fungosa, foris obducta vetustiore cortice nigra. Paulo post cepit alius vomitus ni ger vt carbo, dixisset atramentum verum vel sepiæ succum, imo carbonẽs veros minutissime tritos atq; permiscos, singulis diebus prodeuntes ad quantitatem lib. 2. aut 3. sepiissime cum pilis tã copiosis, vt nuci iuglandi includi non possent, omnibus albis, prolixis, & durioribus: que cum per triduum ita durassent, eiecit semel & puri sanguinis tãquam è vena dissecta libras duas, nulli rei alterius generis permistas. A vomitu sanguinis rursum secutus est ater, ac si antimonio trito tinctus fuisset humor, omnino liquidus in dies singulos fere ad libras 5. aut 6. atque hoc portentum septimana integra constanti, bonarum lege ac spacio perdurauit. Cessauit aliquamdiu diuini humanisque remedijs adhibitis. Interea pilos adhuc, sed pauciores, gradatimq; atriores excernebat, imo & breuiorẽs in dies vt cum prius ex flauo rufescerent, paulatim liuidi, nigri, tandem aterrimi ac velut dissecti in frustra minutissima per vomitum redderentur. Quandoque cum hũ & virulentus humor, & crassus, quandoque simillimus limo. Circa Septembris medium membrana frusta maiora, tanquam ventriculi partes, euomunt: habebant hæc speciem tunica crassioris, carnosæ, lentæ, fractuque contumacis: quibus, profecto vt sætus chorocidi, etiam venarum ductus inarati ramosa propagatione spectabantur, interdum medij palmi longitudine. Has alia sunt è vestigio subsecuta tenuiores multo, sed penitus nigre, venarum duntaxat vestigia referentes mē-

branae allant oiedi non dissimiles. Postremo venerunt & tertij generis tunice vasorum profus expertes, aliarum omnium tenuissima, ut locum amnii retinerent. Sed erat his alia multo substantia atque figura ratio: quam in agnitis foetum inuolucris. Nam huic tenuitati aderat mira soliditas, figurarum ratio quous miraculo maior. Fragmenta illius varia, sed tria praeter ceteris rara duorum palmorum amplitudine superabant, intertexta stryis profundis sine epigraphis: quae sese à vertice ad basim secantes mutuo, cancellos in rhombi speciem efformabant, non habeo cui melius conferam quam cum senecta vipera: quanquam nihil haecenus à me conspectum fuit, cui posset merito comparari. Sed hoc in eo praecipue admirandum quod secundum longitudinis ductum, velut canalis quidam profundior appareret, insculptus fibris transversis & raris, profus ut in aspera pulmonis arteria. Erat haec regio penitus caua & circularis, in vnus membranae fastigio paulatim angustior, anguini capitis vestigium representans, cum apophysi mastoeci, seu processu mammillari: in alterius sine sensim latefcens nescio quid ventricosum & inaequale etiam bifurcato vertici non absimile, praese ferret. Vniuersae partes inuicem coaptatae totius anguillae longitudinem atque crassitiam satis luculenter expresserant. Illud autem tuberculum papillare viam fuisse respirationis existimo, forte per quam & solidis & humidis ad sui nutritionem necessariis vesceretur. Postquam hasce membranas eiecit, secuti sunt lapides fere innumeri, quos vesperi semper ac stata horarum periodo magnis cum tempestatibus animiq; deliquis eructabat. Forma fuit eiusmodi, quae passim in vetustis edificiorum ruinis solet occurrere. Lapidis solidi, angulosi, inaequales, tum specie, tum magnitudine, quae subinde ad nucis inglandis quantitatem accessit, non

A absque suffocationis discrimine manifesto videbantur quandoq; obiecti calce, & coagmentati varie, ut ab illis, qui parietibus detrahuntur distingui non possent. Semel me praesente quendam eiecit lapidē angulosum vix cum duplicis castaneae mole l. brandum. saxum illud magna spiritus cōtentione proiecit, ut & vomentem viderim manifeste, & in lebetem sonitum cadentis audierim, magno horrore cum animi mei, tum turba vndique circumfusa. E vestigio magnam quoque ligni portionem pollicis longitudine pariter & crassitudine, sed minore difficultate secreuit. Erat hoc satis porosum staminibus rectis insignie, cui & commissura quaedam insignior velut per medium totius longitudinis excurrebat. Interea tamen, & pili per vices, sed minores ordine pauciores ac nigriores. Accessit aliud, quod omnem excederet fidem os n. triangulare solidum foris, intus cauum ac spongiosum reddidit, tale ut plane constaret esse fragmentum cruris bubuli, & puella parens diceret, se tale vidisse pridie in suis carnibus iurulentis. Nec mora, sequenti die articuli ossi, tali, digitorum acies, rotula, varia speciei & magnitudinis prodierunt. Interdum tamen & pili & lapides intermixti, atque omnium postremo vitri atque eris portiūcula.] his narratis Gemma merito censet horum mirabilium Dei permissione dæmonē fuisset ministrum, qui causis tamē naturalibus, ordine etiam seruato, quoad potuit, vsus fuit. Idem velle existimasset, eodē opere, de muliere alia, q̄ florente aetate per nouem continuos annos infandis doloribus intestinorum cruciata, primū crassioris tunicae rudimēta deiecit, deinde & arboris frusta ingentia pleraque pollicis crassitie, ac paulo etiā longiora, pariterq; omnia fere, quae ad arboream speciem pertinerent, folia scilicet laurinis foliis nō

ab similia, radices, cortices, etiam que tomento alicui inclusos nucleos, nullo tamen vestitos putamine, ꝑ se ferrent. Quod ego mallem ad prodigiosos daemonum effectus, quam ad naturales morborum *περὶ ἐπιδημίας* referre.

Ad eosdē effectus permittente Deo productos retulerim cruciatus corporeos B. Angelæ de Fulgino, quos his verbis describit: *Corporis sunt tormenta innumera à multis demonibus multipliciter excitata. Vix n. credo quod scribi posset infirmitates & passionēs mei corporis. Nam non remanet in me aliquod membrū, quod non horribiliter patiarer. nunquam enim sum sine dolore, sine languore continuo, sum debilis & fragilis plena dolore, ita quod oporteat me continuo latere. Non est in me membrum, quod non sit percussum, totū & partem à demonibus & semper sum infirma, & semper tumefacta, & plena doloribus in omnibus membris meis: ita quod cū magna pena possim me mouere, & sum fatigata tacere, nec etiam ad sufficientiā possum comedere. hinc discis sanctam hanc viduam scemineo, vt Job virili sexui, exemplum patientiæ propositam. In vita B. Angelæ c. 19.*

De mentis abalienatione perpetua iam docui, dum de philtis differerē, Stiradio quoq; porione mens ab alienata à virgine venefica, lib. 2. Hist. Dubrauij. de modica ad tempus exemplū non iniucundum auditu narrat Mathiolus in Dioscoridem a de circulatoribus, haud dubie Magis Bohemię. In vinum (inquit) radicis eiusdem puluerem, cuius gustatu fauces conuelluntur, immiscet, & cui fucum facere voluit, iubent, vt illo in vino intinctum digitum, quasi pręgustandi causa sugat. Tum illico digitum vino madidum in os inditum, sibi mordicus, non sine dolore &

A clamore, premit inuitus, Interea, perinde atq; blanditiis, moerentem consolatur circulator, temporum, carpique arteriis alio oblinat medicamento: deinde nummum in terram proiectum hortatur vt tollat. Ibi ille pronus, primum se nequit attollere, mox vnguinis vi, amens factus, concidit statimque eius more qui metuit ne mergatur in aqua, natat. ac vociferatur, simul se fluctibus obruit. Ergo eum erigit circulator, ille: quasi vltimus iniuriam, primum maleficum obliquo ac toruo intuitu exprobare, mox hominem aggredi videtur: postremo fugientem circulatorem persequi, donec absterfo tandem illi medicamēti veneno, recipiat animam ac menti restituatur. Vbi autem ad se redit, quasi qui euaserit à mari naufragus, capillum vestimenta que veluti vela torquere exprimereque brachia tergere, & nares emungere, conspicitur.] vt sola vis vnguenti hoc faciat, & non interueniat opera demonis, qui fieri queat, non intelligo.

Gētiles idem sensisse olim, probari possumus ex morbis, quos illi diis suis, hoc est demoniis, ascribebant: vt de Cereris, qui dicti quasi Cereridi *δημονιακοί*, de lymphatis, Panicis, similibusque iam tradidi. Ideoq; eos qui fanatici erant, & variis linguis in morbo loquebantur, *δραμωδίστοι*, vel ab Hecate, aut Heroibus infestatos, vocabant. b Quare & Leuinus Lemnius c tandem dat manum, & fateretur demones huiusmodi causas morborum accidentarias esse: Qui si causam accidentariam vocat, extrinsecam, efficientem tamen, nobiscum sentit.

E Restat explicandum, quo pacto demon morbos inferat: quod Frac. Vallesius accurate docuit. Nempe illum esse causam externam, eo quod extrinsecus aduenit corpus inhabitatur, &

b Lucian in Philopseu. Hippocrates de sacro morbo. c l. 2. de occult. nat. mirac. cap. 1.

D.

1 Sacra Philosoph c. 28.

morbos illi illaturus. Si morbi ex materia pendeat, mouet internas causas. sic Melancholicos morbos excitat. Nam principio bilem atram, que corpori inerat, commouet, & fulgines in cerebrum, & internorum sensuum cellulas propellit. Deinde adauget bilem atram, ad motis causas exurētibus, vel detento isto humore, ne expurgerur. Epilepsiam paralytim & similes noxas infert, per succi crassioris delationē, obturatio vetriculo cerebri, vel obstructis radicibus neruorum. Cæcitatē causa est, vel surditatis, noxia excrementa ad aures, vel oculos coaceruādo. Sæpe etiam ad odium, amorem ad alias animi perturbationes inducēdas mouet imagines, vt in imaginatione firmius inhaereant. Ad corporeas vero affectiones excitādas, spirituolam ex ipso sanguine substantiam deligit, eam separans & expurgans à crassitie materia. deinde spiritibus istis vitur, quasi proximo animæ instrumēto ad efficacissime & velocissime agendum, Dico ex rebus venenosissimis eum educere quādam quasi quintam essentiam (vt ex gemmis & auro solēt chymici & eam inficere ipsos spiritus vitales, & sic eū malefico morbo imbuerē, quod aduertit prudenter Cæsalpinus *libr. de demon. inuestigat. c. 16.* Quod cum fecit, agre ars humana satis celebrata & efficacia remedia potest vel solēt adhibere: quo enim hæc materia subtilior & tenuior, hoc quoque ad lethum est acrior, & efficacior. Solet omnem præuenire medelā. Nec obstat quicquam, quin hæc ipsa damna inferat interdum per se, sine tali materia, vel interna agente causa, si impediatur vel lædat sensationes, vel spiritus animales detineat aut subtrahat, & aliis mille, quos nouit, modis. Qui

A vero morbi ab internis causis nō dependent, sed ab externo tantum impedimenti nocumento, vel noxiō afflatu, vt plurimum per se operatur, vt quando instrumēta maleficii, vnctiōnes, signa, defossa, vel similia, ad ipsū veneficium vim naturalem nullā habent sed sunt pro signis tantū, ad quæ ex pacto dæmon operetur, quod docuit idem Andr. Cæsalpinus *de operis ca. 17.* tum quoque potest per res externas homini vim aliquam facere, vt ille docet *capit. 8.* Veluti cum malefica irata pomum coctum manū alterius sic fecit conglutinari, vt & acerbissimum inferret cruciatum, & nulla arte posset dissolui, vel deglutinari, lege Nicol. Remig. *libr. 2. demonolat. capit. 4.* Quid ni credamus, cum etiam Catochiten lapidem Corficum legamus ea vi præditum, vt se iunctis corporibus agglutinet, & impositas manū detineat: *Solin. Polihist.* Quo pacto venefici morbi ab aliis dignoscēdi agam *lib. 6.*

SECTIO VI.

De mira rerum solidarum atque magnarum in corpus in-gestione & egestione.

E Prodigiōsi sunt pleriq; morbi per maleficium illati, sed omnium prodigiōsissimus mihi videtur, quando per os vel inum gutturē eiicit æger, spinas, ossa, ligna, saxa, frusta vitrorū, acus, cultros & alia ferramenta, glomios pilorum, pannos, setas, cornū lucerna, & huiusmodi, q̄ vel comestione, vel aliter in corp⁹ immitti potuisse videtur,

videtur impossibile. huius exemplum
vnum habet Sprengertuse, de muliere
Zabernensi, vbi obitetrax quaedam, eo
quod ipsam non accerserat ad puerper-
rium, grauitate irata, noctu cum duab.
aliis maleficis ad puerperam accessit, &
dixit ad vindictam se aliqua in ei⁹ inte-
stinavelle immittere, quorum dolorē
post semestrem dūtaxat sentire incipe-
ret. Dixit, & ventrem eius manu tetigit:
ad quem contactum puerpera videbatur
sibi extrahi intestina, & eis immitti que-
dam, quae tum oculis dignoscere nequibat.
Postea sexto vix mense finito, internorum
viscerū tortura ipsam subito tam dira in-
uasit, vt nec (verba sunt Sprengerti) die-
bus nec noctibus, à clamoribus, omnes inque-
tando, abstinere posset. Et quia deuotissi-
ma Virgini & Regine misericordia existi-
t, & pane & aqua singulis sabbatis die-
bus ieiunando: ideo & per ipsius suffragia
credidit se liberari. Vnde & quadam die,
vbi opus natura persicere volebat, tunc om-
nis illa immundicia corpore prorupit, &
advocans maritum cum filio dixit: sunt-
ne res istae phantasticae? nonne dixi, post
dimidiū anni spacium res ista cognoscetur?
aut quis vidit vnquam spinas, ossa, simul et
iam ligna me comedis? erant enim spina
rosarum, longitudine vnius palmae, cum a-
lijs varijs rebus innumeris immixtae. Aliud
exemplum relatum est à Beniuenio a
de muliere Florentina, tertium à Io-
anne Langio b de Vlrico Neufessler ruti-
lico: quartum de puella Leuente-
tensi in historia Germanica, hac de re
excusa anno 1562. tria his addit Nico-
laus Remigius c. Octauum plane ad-
mirandum & cui refellendo, nullę nu-
ga, nulla calumnie, nulla phalerę vi-
tigatoris VVieri, suffecerint, adscri-
bam ex vita S. Petri Tarentasii, à Gau-
frido eonscripta d, his verbis, S. Sym-
phoriani & b. v. castrum Lugdunensis Ec-

A clesta paucis ab vrbe miliaribus distans, v-
bi vir fidelis & religiosorum fidelis sedulus-
que susceptor, magna conuersationis pari-
ter & opinionis Abbatem, ad hospitium
suum aliquando, quasi vim faciendo, pertra-
xit. huic inuencula erat filia miserabili
incommoditate laboras. Egerat enim qua-
dam mulier malefica, per nequitiam in-
da socrus inducā, vt languore tabesceret
desperato, nec viri sui presentiam, nec aspe-
ctus vllatenus toleraret. Affectione muliebri
genitrix persuasa, vt satanas satanam ei-
ceret, famosum quendam maleficam acce-
siuit. Adfuit, explorauit, agnouit, & mu-
lierculam asserens inferatam, terit arbo-
rum cortices, pocula verbis & herbis infecta
propinat, mordet etiam dentibus propriis
brachium miserae mulieris. Res mira, res
noua, res (ni fallor) hactenus inaudita. Ab
illo quidem languore conualuit: sed inter-
dum, ex corde procedere sentiens velut a-
cus, cruciabatur atrociter, donec per mor-
suram brachij, quam nulla cicatrix obdu-
xerat, acus educeret vis occulta. Crudele re-
medium, sed huiusmodi congruebat aucto-
ri. Plures in hanc modum quam triginta
per temporum interualla prodierant:
quadam, vt vulgo dicitur, excapseta, qua-
dam admittendis filijs idonea foramina
preferentes. Præterea predictus Abbas
ad domum, vbi hac actitabantur, aduenit.
Celebris est persona; cuius hoc opus & alia
non indigna admiratione narrantur: sed
parcendum adhuc superstiti, & nomen cre-
didi reticendum. Huic parer anxius mise-
rabilem exhibet filia, nec sine lacrymis lu-
gubrem explicat tragediam. Eadem hora
fit fides dictis, & sentiens acum mulier ge-
mebunda deplorat. Iam peruenerat ad fo-
ramen, solitus iam praeceperat cruor, iam coe-
perat apparere, iam particula eius exierat.
Et accedens vnus ex fratribus laicis, eidem
Abbati deseruiens, cruentam exiit, an-
nis pluribus ad testimonium consecratam;

cin Mal-
lep. 2 q. 1.
c. 13

3 li. de ad-
miran.
morb. cau-
soli. 1 epist.
38
c. lib. 3 de
monolat.
c. 1

d apud Su-
rim 20m.
3 Maii, 8
cap. 13.

Orat Abbas, & locum vulneris tangens, in virtute fidei pollicetur, nec ferrum ultra nec chalybem inde processurum. Factum est: sed mutata materia est, malitia necdum prorsus exstincta. Ceperunt lignei fides paruuli, quales vulgo brocas appellant, ex quercino robore, vel fraxinei, pro ferreis acub. egredi, crassiores spinis & modice longiores. Nec vnus tamen omnes, sicut nec acus fuerant, longitudinis vel crassitudinis erant. Sedecim in hunc modum intra annum & paucos menses ex muliere ligna prodierunt. Adfuit demum Reuerendus Petrus Antistes, cui diuinitus seruabatur tanti miraculi plenitudo. Offertur mulier missarum solemnita celebranti, sicut praeceperat vespere praecedenti. Eadem hora septimum decimum lignum ex muliebri corpore egreditur, quod sub oculis omnium sacellanus extraxit. Confitentem itaque mulierem praesul absoluit, & sacram ei tradens Eucharistiam ab omni deinceps cuiuscumq; materiei progressu iubet esse securam. Sic ab omnibus iam praestigijs liberata adhaesit viro, filiosque procreauit. Et ut dicitur, bodieg, superstes, virtutem praedicat, quam in seipso feliciter meruit experiri. Petrus de Fraxineto, dicitur pater, notus, etiam honoratus inter caucaneos suos, ut si quem dubium nouitas tanta reddiderit, probare forsitan liceat, quod credere detrectant.] Haecenus Gaufridus Abbas Altatubæ, cui Cistercienses & Clauallenses Abbates negotium dederunt vite huius conscribendæ; cum Romanus Pontifex Lucius eis mandasset, ut eam fideliter conscribi curarent. Sed Monachus fuit scriptor, inquiet aduersarii, credo plus fidei mererentur mendacissimi ipsorum Ministri & Praedicantes. Cæsa. pin. de in vestig. demon. Contigit autem (ait) hoc anno Pisis hæc vidisse multis spectantibus. Quaedam à demonibus obsessa sapiens, mo-

A do inter adiurandi, modo postea eiecit corpora, & magnitudine & forma per se, ineptissima, ut deuorarentur, clauos ferreos praelongos, ossa lapides, globos laneos, carbones, aliaque multa inculcita autem, ea regione, qua thorax incubebat, praecipue quæ cor, globuli multi reperti sunt ex plumis asfabre efformati diuersis figuris, sed plurimi instar rosarum perpetuis plumarum tenuissimarum ordinibus, nunc filo impliciti, nunc solo glutine, alia genera reperta sunt in cervicali qua caput residebat.] Quid multa? superioribus annis Duacensi cuidam, & Insulensi ancillæ similia ferme acciderunt. Exemplorū fat habemus, causam ruspemur, quæ fat abstrusa & abdita.

Primū fateor, quædam in corporibus humanis solere interdū ex prauis humoribus coalescere, ut sunt topi, lapilli, capilli, oscilla, cœchyli spine, glomi pilorum & quæ talia potuit dæmō in ipsis vlcibus, vel in corporis partium congruis finibus, procreare, quod naturaliter fieri posse, consentiunt veteres nouitq; medicæ. Norunt mecum multi Comitis filiū, qui, ante annos ferme nouem decim, Luxeburgi in vrina lacertulas satis magnas eiciebat, quod etsi pleriq; vxoris eius adulteræ (quam & occidi per sicarium ille postea iussit) veneficio tribueret, potuit tamen naturaliter contingere, ex humorum corruptione, & renum vitio. Mulier illa Caluini sectæ erat addicta, & ministro familiarior, quæ oportebat, idē nec à moribus, nec ab instituto aliena fuit vulgi suspicio.

E Secundo puto nō posse naturaliter in corpore humano generari, ex vlla putrefactione, ac, cultros, forfices, & huiusmodi metallica artificiose cōformata: quæ calor naturalis, nisi plurimorū añorū spatio, nō videt metalla inibi

gignere

gignere posse: multoq; minus, sic fortuito ad certam analogiam atque dispositionem artificiosam, videtur tam varij humores cuonenire posse: nisi Democritea & Epicurea reuocemus infaniam, ex fortuito atomorum concursu cuncta costruente. Neq; adhuc legi, qui hanc vim naturae tribueret.

Tertio, dico haec omnia multis modis daemones per maleficos operari posse. Etenim primo possunt sic sensib. illudere, vt quis putet ista in corp^o ingeri, vel egeri: cum tñ reuera dñtaxat daemon cultros veros, & huiusmodi reliquam, quae euomitur, artificiosam materiam, quae in aegri corpore nunquam fuerat, vel et ipsos humores, qui eiciuntur; faciat apparere cultros, & reliqua illa, vel et aerem sic cōdenset, & coloret f. q. verisimillimum est contingere, qñ res illae, quae visae sunt solidae ac densae, paulo post cernuntur euanescere. Praeterea possunt, citra fictione, res huiusmodi per daemonem in os occulte ingeri, vnde mox eijciatur: possunt et alijs corporeis partibus inferi & includi. Negat id VVierus, homo fronte nulla: licet non videam, cur neget. testantur n. medici & chirurgi fide digni, quorum nonnullos a ipse laudat, talia sibi visa ex corporib. excerni, vel excari, & ea manibus contrectasse sese. Eos vero oēs ad vnū decipi contendere, quid est, nisi strenue pudorem torū exuere: ex modis immittendi, quos comperio, duo tantum mihi placent. Primus est, quem non praetermisit Binsfel. b. vt profundo daemon somno demergat hominem, & sensum doloris eximet, tum dextre incidat membrum, & materia illam duram imponat, deniq; eadem subtilitate vulnus adeo consolidet, vt nulla cicatrix vel vestigium relinqua-

A tur, quod periti chirurgi nonnuquam faciunt.

Dices forrassis, vt haec queat in partibus carnosis & facile dilatabilib. & propterea consolidationis, quarum exempla recenset Nicol. Remig. c. nō tñ id poterit in alijs, quib. illa facilitas non est propria, v.g. in intestinis, orificio stomachi, gutture, arterijs, & talibus organis, quae angusta valde sunt, nec dilatantur, nisi ad functiones suas naturales: vel et, si sectione diuisa fuerint, nō possunt reuniri. *Respondeo*, difficilium quidem in his id contingere, absolute tñ posse & in alijs. licet n. nobis incognita sint medicamenta, ijs consolidandis & reuniendis idonea, daemone tñ illa sunt notissima. Praeterea quamuis spōte sua non dilatentur, nisi ad naturales suos affectus, vt tñ aliqua adhibita, possunt extra consuetum ordinem dilatari & comprim.

B cuius rei duas historias ad finem faciendam attulit testis oculatus, chirurgiae laude clarus, Ambros. Paræus d. prior est, de studioso, qui cum spicam germinis deglutiuisset, eaque in pulmones descendisset, natura illam transuersis pulmonum lobis illa-

C sis, in regis et costarum musculis, & quae succingit eas membrana incolumi, integram expulit. posterior est de opilione, qui semipedale cultellum, cui corneum erat manubrium crassitudinis pollicaris, in fauces a praedonibus ore aperto adactum, sex solidos menses, in corpore retinuit, & tandem nata in inguine vomica, inde chirurgus extraxit. At necessariū plane fuit, per angustissimos meatus quosque a faucibus in inguen cultrū peruenire. His terriam narrationem Remig. addidit de morione: qui apud Armoricos, mucrone gladij tres digitos lon-

D **E**

c lib. 2. da
monol. c. 4.

d li. 2. chi-
rurg. c. 17.

hac volū
semper in
hui accide
re Grill. de
fortileg. q.
3. & Car-
dan. d. c. 80
de variet.

a Trallian.
lib. 4. c. 8.
Beniu. de
abdit mor.
& sanat.
causis. cap.
24. & 80.
Lang. d.
epist. 38.
historiam
puella de
Leweslee,
Germani-
ca editam
Beniu. &
Benedicti.
supra ci-
tatos.
b in l. 4. C
de malef. q.
7. concl. 6

possideant, & vt eorum corpora, ipsi-
met subirent, posset quis dubitare,
quod B. Ildegardis in libris reuelat. sua-
rum scribat de se quadam energume-
na in vera visione vidisse, quod ipsa per-
missione Dei quadam nigredine & fumo dia-
bolica conglobistratis obsessa erat & obum-
brata; qua totam sensualitatem rationalis
anima illius opprimebat, nec ea eleuato in-
tellectu suspirare permittebat: velut vmbra
hominis, aut alterius rei, vel fumus opposita
obregit & perfundit: vnde haec rector sensus
& actus perdebat, & inconuenienter sepius
clamabat ac faciebat. Et me cogitante &
scire volente quomodo Diabolica forma (id
est substantia) hominem intraret, vidi &
responsum habui, quod diabolus in sua for-
ma, vt est, hominem non intraret, sed eum
vmbra & fumo suae nigredinis obumbrat &
obregit, si enim forma illius hominē intra-
re: citius membra illius soluerentur, quam
stipula a vento dispergatur. Quapropter
Deus non permittit, vt hominem in sua for-
ma intraret. Sed supradictis perfundens, ad
insaniam & inconuenientia euertit, & per
eum, quasi per fenestram vociferatur, & mē-
bra illius exterius mouet, cum tamen in eis
in forma sua interius nō sit, anima interim
quasi sopita & ignorante, quid caro corpo-
ris faciat. Sic illa apud Theodoricum
Abbatem, eius vita l. 3. c. 20. Sed hic lo-
cus ostendit verissimum esse dictum
Theologorū, saepe eos, qui assuevere
multis reuelationibus ēt veris putare
se habere per reuelationem; q. habue-
re per discursum opinionemq. Indi-
cant hoc multa. Primo quia principio
vere tantum describitur obsessio, non
possessio. Secundo quod inquisitio haec
parum erat necessaria, & satis curio-
sa. Tertio quia suspectum est, quod ait
Deum non permittere vt diabolus se-
cundum suam essentiam, vt solet esse
in suo loco, corpora possideat. comu-

A nis n. Theologorū distinctio hoc dif-
crimen statuit inter *obsessos* & *possessos*,
q. in his sit daemō, vt erat in statuis
idolorum, nonnunquā: & hoc indi-
cant inflationes & multa alia quae in
possessis cernuntur. Quarto quia ratio
nulla est, nec n. forma daemōnis siue
substantia eius spiritualis ipsi corpori
contraria sic est, vt illud statim de-
struat, etiam si nolit, solo ingressu.
B Quinto, quia non semper anima sopita
est, qn daemō energumenum vel ob-
sedit vel possidet, vt apparet, quia vi-
demus saepe illos omnium recordari
quae egerint. Deniq. sancti & Theolo-
gi omnes sic semper locuti & opinati
fuerunt, vt dicerent daemōnem corpus
arreptitij intrare, & ab eo exire. Non
quidem id subire, vt informet, vel tā-
quam pars eius q. vocant corpus in-
tegrum; sed tantum vt loco, vel instru-
mento organico versus, vt fuse explicat
Episcopus Abulensis, in 7. Exod. q. 16.
C Rectius itaq. dictum à Casario l. 5. c.
15. daemones non vniri animae substā-
tialiter, nec in ipsa anima, sed applica-
tione tantum, & oppressione per ener-
giam seu operationem animae adesse,
& sic homini vniri, & ei quasi illabi.
D allegat Gennadium, l. de Eccles. dogmat.
c. 82. hoc tenentem: ramē corpori in-
esse sicut in loco posse, & in cavitati-
bus eius latere. nunquam Gennadius
negauit, & expresse Casarius ex S. S.
confirmat. non enim recte dicitur
E exire, nisi quod intus fuit. Saluator
autē iuber de corpore daemones exi-
re, Matt. 5. vers. 9. Intus ergo fuere. Re-
stat nunc vt quæramus, an malefici pos-
sint & soleant sic alios deuonere, ac daemōni
quasi inuicere? Multorum confessio-
nibus constat eos id putare, faten-
tur enim se daemones in brutorum
vel hominum corpora immisisse; &

h. Men-
in suis
daemō.
Polydō.
exorcij.
Tyreni
disput. de
daemōnia
i. i. Cor.
v. c. 1.
mot. l. 1.
v. c.
v. c. 1.
v. c. 1.
v. c. 1.

ipſi demones cum exorcifantur id ſoleat prætere, ſe à tali vel tali immiſſos, prætermittam, quæ recentiora ſunt, à Remigio & alijs allata, duo tantum adſcribam ab ijs commemorata, quorum fides reiſei neq̃. Anaſtaſius Nicenus a de Simone Mago: multos (ait) tentantes eum dicere præſtigiatores: cum eos eſſet allocutus, & deinde conuiuij prætextu bonem ſacrificaffer, & eos conuiuij excepiffet, varijs morbis, & demonibus eos ſubiecit.] D. Hieron. b nobis proponit demonem à B. Hilario eiectum, quem magus in virginem immiferat, Perducta (inquit) a parentibus ad monaſterium ſeni traditur, plulante ſtatim & conſistere demone. vim ſuſtinui. Inuitus abductus ſum. Quam bene Memphi ſomnijs homines deludebam! ô cruceſ! ô tormenta, quæ patior! Exire me cogis, & ſubter limen ligatus teneor. Non exeo, niſi me adoleſcens, qui tener, dimiſerit. Tunc ſenex, Grandis, ait, ſortitudo tua, qui licio & lamina ſtrictus teneris. Dic. Cur auſus es ingredi puellam Dei? Vt ſeruarem, inquit, eam virginem. Tu ſeruares, proditor caſſitatis? Cur nõ potius in eum, qui te mittebat, es ingreſſus? Vt quid, reſpondit, intrarem in eum, qui habebat collogam meum, Amoris demonem? &c.] En vt magus immiferat demonem vere: & lic opinor èt multa eorum, quæ narrat Anaſtaſ. à quo Glycas p. 1. fuit eadem mutuatus: & imprimis de quo nunc agimus, Deo permittente, potuiſſe vere à Simone Mago patrari: quare Annalium cſcriptori cruditiſſimo, nequeo aſſentiri, qui mira illa Simonis ab Anaſtaſio prodita, iudicat tantum fuiſſe impoſturas, hominibus per imaginem & viſum oſtenſas, cū nulla veritate conſiſterent. ſunt enim in ijs multa, quæ & poſſe & ſolere contingere, lib. præcedente de Damoniaca Magia fatiſ copio-

a in SS. q
23.

b in vita
s Hilario-
nis.

c tom. 1.
anno 63.

ſe oſtendimus. Anno 1581. in Viuareſiæ oppido Annonaio, fuit malefica nomine Boyarona, quæ varij plures cuique, non vno modo demones immiſit, quib. grauiffime diuexati fuere. In his filius & filia illi^o fuerunt, quos nucibus alteri paratis, ſed more puerili abliguritis ab ipſis qui deferebāt, ſingulos tribus demonibus poſſidendos mancipauit. Similia factitabat ſtrix alia dicta, la Gochoime: ita vt illiſtum partib. cuncta plena fuerint, per maleficia votiua energumenis. Narrat oculatus teſtis vir doctus & prudens Claudius Charon. l. de Antichriſto reuelato Nota 1. fateur hoc fieri ſolitum Bap. Codronch. medicus l. 3. de morb. malefic. c. 7. Hæc autem immiſſio malorum ſpirituum, non prouenit à facultate cogendi: quæ nulla magis comp. it, in demones. Nam vel ſpõte demones ex pacto obſeſſum vadunt, ſinguntque ſe obtemperare: vel inferiores demones ad id adiguntur, à demone ſuperiore volente hæc in te malefico gratificari. Vtroque tamen caſu Dei permiſſio requiritur, vt cauſa ſine qua non poſſet hoc fieri: permittere vero Deus id cõſuevit nõ niſi ob graue aliquod obſeſſi peccatum d. nõ raro propter parentum iratorum imprecationes, quarũ tria exempla ſuggerit Ioa. Ceſarius d. Ait Ouid. de Medæa, Deuoue abſentes. Et experimento compertum eſt hodie pleraſque ſtriges cum demone pactas vt cuiumq; diras imprecentur, bruto vel homini conſeſſim illi tabe lenta incipiāt tentari, vel alio interitu de medio repente tollantur. Nec irritam hanc vt plurimum earum deuotionem plurimis exemplis docet Remigius
lib. 2. cap. 9. 10. & tribus
ſeqq.

SE-

SECTIO VIII.

De maleficio ligaminis.

Nillum hoc frequentius hodie est maleficio: adeo, ut in aliquibus locis vix audeat quisquam clara luce matrimonij solētia celebrare. ne quis malus coniugum votis illudat. Id si fit, quia, quo pauciores adfuturi, & rei consicij fuerint, hoc plurimum insidias effugiunt, nihil ad hunc tractatum pertinet cautela huiusmodi: si, quod antelucanos conatus magicos, minus polere credunt, res superstitione non vacat. Sed ad ipsum maleficio veniamus. Solent malis verbis hominem reddere (ut Canones loquuntur) frigidum & maleficiatum: hoc est ad actum coniugij idoneum. Hoc illos posse & solere probatur, tum auctoritate canonum, tum communitententia Theologorum, tum praxi Ecclesiæ, quæ sic affectos post triennij experientiam irritam, & adiuncta septem testium iuratorum manu, separare consuevit. *b.* tum ex opinione Rabbiorum veterum, & Boroh qui existat) existimantium à Chamo tali damno multarum Noemum fuisse: tum exemplis mox referendis, & experientia quotidiana: tum denique ratione. potest hoc fieri naturaliter, castratione, elisione, ruptione, delicatione, intrigitatione & similibus excantibus, quas cum norit dæmon, poterit illis uti. confirmant id Historici, & poëta. Deinde fit sæpe, ut qui cum vna nequit, queat cum alijs, vel qui cū ceteris potest. cum vna non possit, item ut non possit cum ea sola, quam maxime amat & deperit. item, ut, ab-

A lato dumtaxat ligamine, fiat potens: qui prius nihil poterat, cuiusmodi varietas ex naturali causa nequit provenire. prouenit ergo ex supernaturali seu prodigiosa non diuina: ergo angelica. non bonorum angelorum opera: ergo malorum.

B Modis seu formis ad hoc diabolus vitur pene infinitis. sane auctor Dæmonomania plures quinquaginta reperiri scripsit: Quidam magi, solummodo ligulam, certis cum verbis prolatis, nectunt, sed dæmon interea maleficio perficit, & siue virum siue feminam reddit impotentem. tam in feminas, quam in viros grassari vere dixit Ananias, sed tamen facilius & frequentius in viros cernimus hoc malum serpere, fors, an quod vbi plus opera & instrumentorum requiritur, facilius ibi aliquis defectus & impedimentum occurrit? an quia cum plures sint malefica, quam malefici pluribus viris nocetur? ligari autem posse volunt plerique vel in diem, vel in annum, vel in æternum, aut donec nodus ligulae soluat.

C A viris doctioribus septem traditas inuenio causas proximas huius impotentia, quibus causis dæmon abutitur. *prima* est quando coniugem alterum alteri reddit odiosum. vel inuicem sane odiosos facit, per calumniam suspicionemve, aut morbi alicuius immisionem: sicuti cum vel Venus, iuxta Stesichorum, vel Medea, iniectione pharmaco fecit, ut omnes famina Lemni grauitate ore olerent, sicque illas mariti sunt aspernati: Medea facinus vult esse Myrtilus. *libro rerum Lesbycar. l. k.* aut id faciunt phantasia turbata, sic ut aliquid in compare vehementer odiosum vel formidabile inesse credant: sic Valzeca 1, Libussa Boemæ famula, mulieres à virorum

B

li. 4. de
nat. dæm.

C

Natalis
Mythol.
. 6. c. 7.
Æneas
Silius in
histor. Bo
hem. &
B. p. E.
gna. li. 3.
c. 2.

amore per veneficium adeo auertit: vt conuentione inita, suos quaque maritos, fratres, patres, filios vna nocte interfecerit mox arce Viffegradensi obfessa, Primislai regis exercitum ad internecionem fere ceciderim.] Aliquando faciunt, vt inuicem quidem ament ardentissime, sed quando ad copulam ventum, subito accensi odio, alter alterum cædat, vel vnguibus laceret, quod genus & Theologi d., & Iurifconfulti e nouerunt. tunc dæmon primo accendit ardorem libidinis propofita forma coniugis, vt concupifcibili: & quando venitur ad amplexus, tunc proponit vt odiosam & exitialem, faciens vt membra generationis appareant vel magnitudinis prorfus incongruæ, vel formæ horribilis aut fupra modum fædæ. *Secunda* caufa est, quando corpora impedit, ne queant ad fe mutuo appropinquare, & fic ea diuidit, vel detinens ea in locis diuerfis, vel cum conatur iungit, phâtafma aut quid aliud iniiciens intermedium. ad prius videtur pertinere illud Froperij f.

*Inuidia fuimus. quis me Deus obruit: aut que
Lectâ Prometheis diuidit
herba iugis?*

Pertinet ad pofterius, quædam narratio, plena admirandæ nouitatis, cuius fides penes auctores fit. narrat ex Vincentio Belluaceni D. Antoninus 3. Romæ temporibus Henrici tertij Imp. fuiffe iuuenem quendam loculetem & nobilem, qui recens vxorem duxerat, & fodaies fuos opiparo conuiuio nuptiali exceperat. Exiure in fampum à prandio lufuri pila. Sponfus, ludi dux, pilam pofcit, & ne excideret annulus fponfalitijs, inferit eum digito ftatuæ Veneris æræ, quæ in proximo erat. omnes vnum petebant,

A fic cito defatigatus ipfe à ludo fecerit, & ad ftatuam rediens, annulum recepturus, ecce, videt digitum ftatuæ vfque ad volam manus recuruatum, & quantumuis conatus annulum recuperare, nec digitum inflectere, nec annulum valuit extrahere. Kedit ad Sodales, nec illis ea de re quicquam indicauit.

Nocte intempefta cum famulo ad ftatuam reuertitur, & extenfum vt initio digitum reperit, fed fine annulo, iactura difsimulata, domum fe confert ad nouam nuptam. Cumque thorum genialem ingreffus, fponfæ fe iungere vellet, fenit impediri fe fe & quiddam nebulofum ac denfum inter fuum coniugifque corpus volutari, fenitibat id tactu, videre tamen nequibat. hoc obftaculo ab amplexu prohibebatur. audiebat etiam vocem dicentem, *Mecum concumbe, quia hodie me deffonfifti. Ego fum Venus, cui digito annulum inferuifti, nec reddam. Ferrus ille tanto prodigio (inquit Anton) nihil referre aufus est, vel potuit: infonem duxit noctem illam, multum fecum deliberans. Sic factum est per multum tempus, vt quacumque hora cum fponfa concumbere vellet, illud idem fenit ret & audiret.*

D Erat fano alias valens, & domi aptus & militia. Tandem vxoris querelis commotus, rem parentibus detulit. Illi habito concilio, Palumbo cuidam, preftbytero suburbano, rem pandunt. u autem erat Necromanticus, & in maleficio potens. Illectus ergo promiffis multis, compofitam epiftolam dedit inueni, dicens: *Vade illa hora noctu ad compitum, vbi quatuor via conueniunt, & ftans tacite confidera. Transient ibi figura hominum vtriusque fexus, omniſque aratus & conditionis, equites & pedites, quidam lati & quidam triftes, quicquid audieris, non loquaris. feque-*

tur illa

JP. Henr
le Sacra
1.6. l. 12.
3. u. 2. So
n. 4. d. 3.
1. 3. Ia-
quer, flag
1. 12.
e auctor
demono
ma. & au
tor. lib.
de Lamij
1. 2.
1. 1. eleg.
2.

Vincen
2. 6. hift
Antoine
p. 2. fun
ait. ti. 16
c. 7. §. 4.

tur illa turba quidam statura procerior, forma corpulentior curru sedens: huic tacitus epistolam trades legendam, statimque fiet, quod postulas. Ille autem iuuenis totum implevit, prout edoctus erat. Viditque inter ceteros tibi mulierem in habitu meretricio, mulam inequitantem, crine soluto per humeros iactato, vitta aurea superius constricto, auream virgam gerentem in manibus, qua mula vegebat, praeternitate vestium pene nuda apparebat, gestus exsequens impudicos. Vltimus dominus turba terribiles in iuuenum oculos exciens, ab axe superbo smaragdus & vnionibus composito, causas via ab eo exquirebat.

Nihil ille contra, sed protenta manu epistolam ei porrigit. demon notum sigillum non audens contemnere, legit scriptum: moxque brachijs in caelum eleuatis. Deus, inquit, omnipotens, quamdiu patieris nequitias Palumbi presbyteri? Nec mora, satellites suos à lateremittit, qui annulum extorquerent à Venere. Illa multum tergiversata, vix tandem reddidit. Ita iuuenis voti compos, sine obstaculo, potitus est diu suspiratis amoribus. Palumbus autem ubi demonis clamorem ad Deum audiuit de se, intellexit sibi praesignari finem dierum. Quocirca omnibus membris vltro truncatis miserabili poena defunctus est, confessus coram populo Romano munda flagitia. Hæc ille, in cuius verbis & maleficium vides diuisionis, & curationem nefandam per aliud maleficium, & seriam malefici poenitentiam.

Tertiacausa est, si spiritus vitales prohibeantur transire ad membra generationis, & sic feminis decisio impediat, de quo impedimento, recte Ioan. Maior: differuit a.

Quarta est, si semen prolificum excidetur & subtrahatur.

A Quinta, si virga viri flaccida fiat, saltem quando quis vult actum matrimonij exercere. de quo Ouidius, *Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?* Petonius: *Forstian rediret hoc corpus ad viros, & respiscerent partes veneficio, credo, sopita.*

B Sexta, si qua naturalia alia pharmaca applicentur, quibus vis patrandi quouis modo tollatur. hæc causæ vulgariores cunctis fere notæ & obuiæ sunt apud Doctores h.

C Septima causa est rarior nempe muliebrium locorum obseratio, vel nimia coarctatio: aut viri genitalium retractio, abscondio, vel vera ademptio. De virili huiusmodi calamitate narrationes varias sui temporis proponunt Sprenger. & Remig. c. Quoad retractioem & abscondionem fortassis illa naturaliter fieri posset, quanquam dubito, & inclino in negantem partem: ademptionem constat esse semper merum præstigium, licet alibi, vt in atiu nidis apud Sprenger. malefica membra illa ostentet: nec enim aliter potest ista tollere, quam homines, sectione aut simili separatione, adempta vero non magis potest restituere, quam homines. Sunt ergo hi modi quoad viros, præstigiosi. Quoad mulieres, sicut ex naturalibus morbis coarctatio hæc oriri potest, sic etiam à dæmone causari, idque opinor tam de arctitudine in osibus, quam de arctitudine in carnositate d.

D Dixi duplex esse impedimentum vnum quoad omnes, sic inuenio multatum Siluanum ab vxore apud Tacitum li. 4. ann. & Aurelium apud Zonaram to. 2. & forte Amalim regem Ægypti e: aliud quoad vnam duntaxat personam certam, hoc vocant. Dd. maleficium respectiuum: ita legimus

5 Palu. & Soc. add. d. 34. Siluef. Verb. maleficium, q. 6. Abilen. in ca. 19. Mart. q. 90. c. p. 2. mal. q. 1. c. 7. Remig. li. 2. dæmonolat. c. 5.

d de vtraque egerunt Vict. Soc. Ledec. in d. 34. & Henriquez. li. 12. ca. 7. nu. 3. e Herodo. lib. 2.

f Paul A-
nyl. in vi-
ra Clota-
ij.
g Franc.
Guicciar
din. in
hist. Ital.

bin c. re-
quisit.
&c. si per
fortiaras
33. q. 1.
Cardi. ibi
Abb. &
abj ad tit.
de frigid.
& malef.
Nauarr.
conf. l. 4.
tit. 15. A-
oulenf. d.
34. & ibi.
J. Tho. a
t. Duran.
Paiuda.
Richa.
Maior
Soto. Vid
terque
Ledeima,
Palac. &
alij citati
per Hen-
quez. d. c.
8. §. 2. lit.
O.

affectum Theodoricum Regem, qui poterat cum concubinis, cum vxore sola non poterat f. idem de quodam Eulatio, refert greg. Turonens. lib. 10. ca. 8. Sic Galeacius Sforcia fraude tactus fuit, ne matrimonio Isabellæ Aragoniæ potiretur g.

Dixi secundo, impedimentum quoddam esse temporarium, quoddam perpetuum: perpetuum vocans, quod vsque ad mortem duraturum, nullo naturali remedio, nec alias licite, auferri potest. Scio cum glossa h, quosdam negare à diabolo vllum huiusmodi perpetuum impedimentum induci posse: sed scio quoque hoc glossæ dictum communiter à Canonistis & Theologis doctioribus reiici: vt repugnans ipsius contextus menti, licet non verbis.

Deinde cur non, vt semel, sic sæpius poterit dæmon impedire copulam? cur vt sæpius, sic non & poterit rotiesquoties permittit Deus? Denique falsum est glossæ fundamentum, semper ab auctore maleficii illud tolli posse: postea lib. vlt. docebimus, aliquando non posse maleficas sanare, quæ nocuerunt. Nec dubitarim plura posse dæmonem destruere, quam reparare. Quid si membrum præsciderit? non magis illud valebit restituere, quam vitam semel ademptam. Ex his puto facile (lector) intelligis temere Mich. Montanum libro primo. des assas cap. 21. adimere hæc maleficia dæmoni, vt adscribat viribus imaginationis. potest illa impotentem aliquem ad res veneris reddere, nemonegat, verum effectus tam varios ac multiplices vni adscribere imaginationi, nec Orestes quidem duxerit in dilucidis interuallis. Quis locus imaginationi in alias valido, & cupido, & sperante se posse, imo non du-

A bitante: prima vice, qua ipse fallitur.

Vltimo loco huic maleficii generi videtur annumerandum, quod refert Saxo Grammaticis, his verbis & Ma- res in vrbe Karantina, (apud Rugianos) cum feminis in concubitu admisu, canum exemplo, coherere solebant: nec ab ipsis morando duelli poterant. Interdum utrique periculis è diuerso appens, inuisitato nexu ridiculum populo spectaculum præbuerunt.] Sane ijs, qui feræ, & non homines. hominibus enim tam acerba hominum calamitas, non cachinnos, sed singultus, sed lachrymas excutiat. Hei! quid peccata non merentur? quid non vltionis clementissimo Deo extorquent, fieri potest, vt dæmonum hic opera intercesserit & Deo, illa vt carnificum v- tente manu, hoc supplicij dirisimi ge- nus à commertis exegerint. quod si in adulteros, & concubinariorum hodie similia iudicia exerceantur, quæ praticæ suffecerint? plures sane continentiam amarent, & obscenas lididines auerferentur. Fieri etiam potest, vt meræ dæmonis præstigiæ fuerint, si non fuere præstigiæ, vix est vt naturalis ratio reddi queat: nisi dicas & viscositatem seminis, & dispositiones membri, quæ in feris sic coherere solitis inlunt, in hos homines à dæmone introductas: quod puto eius industriam & vires nõ superare.

B

C

D

E

E
cl. 14. hist
Danor.

Ivt Ouid.
l. 4. Meta-
mor.

necessa-

necessaria consecutio (nefas) videbatur, ut qui agere nequiret, pati inciperet. Beneficium hoc inter cetera fidei Christianæ non minimum; quod cum dæmonum cultu portentosa hæc dæmonum suatu & hortatu crimina paganismo inoluta, tandem plerisque in regionibus prorsus exoleuerint.

SECTIO IX.

De maleficio odij.

Hoc vltam Valascam supr. ostendi, & agnoui Arnobius lib. 2. contra gentes. Addam alia. Godscalcus Hollenus Augustinianus *Præceptorij* fol. 20. lit. A. sic scribit: *Novi mulierem, qua voluit facere diuortium inter duos se mutuo amantes, propter quod deberet salariari. Scripsit in chartulis duos characteres ignotos, cum alijs tamen deuotius verbis, & dedit chartulas ut portarent: & tamen nulla sequebatur diuisio. Secundo scripsit hæc eadem in casco, & dedit illis ad comedendum: & accepit postea pullum nigrum, & diuisit per medium, obtulit vnã partem diabolo (certo sacrificij ritu) & aliam dedit ad comedendum illis duobus, tunc sequebatur maximum odium inter eos: ita quod vnus alium videre non poterat. Vnde hoc nisi quod dæmon habuit tunc offertorium suum? sic ille. Censeo hoc maleficio genus respexisse poetam, cum inducit dæmoni quandam dicentem.*

Tu potes vnanimis in prælia mittere fratres.

And. Cæsalpin. *de inuestigat. Damon.* c. 10. scribit solere in alefticas sub limine vel in angulis domus capita serpentum & pelles defodere ad odium conciliandum. Sed hæc quisquiliæ signa

A tantum sunt pacti conuenti. Nam odij maleficio auctorem habet dæmon. Nec enim naturalia pharmaca possent aliud, quam hominem atro turbidoque sanguine, & quadam melancholia graui afficere: item humorem nimis adumis adurere, vel frigus noxium inducere. vnde oriatur quadam ferocitas, morositas, crudelitas, & misanthropia in vniuersum, qualis est in ijs qui lupina insania laborant. Postea dæmon hoc odium dirigit in certam personam, omnes odio oportunas imagines phantasie obijciens, & velut ob oculos ponens, & in memoriam reducens, cum amaritudinis miris modis caulisque, adeo ut cum illa recurrunt animo, vix queat homo non grauissime irritari, & excandescere, etiam in illos, quos hac perturbatione desinente efficitur amat. Huius maleficio memorabile exemplum narrat Io. Bapt. Codronchus lib. 3. *de morb. malefic.* c. 8. sic ille; *In oppido Sepino ditionis Neapolitanæ erat quidam Iacobus nomine, cuius vxor tantum odium cum eo exercebat, ut à primo die, quo inter ipsos matrimonium contractum fuit, simul habitare non potuerint: tantum abest, ut sese inuicem copulauerint, Et, si quando Iacobus ad vxorem accedere voluisset, tanto furore ac rabie percita vxor erat, ut se per fenestram potius precipitem daret, quam illum perpeti posset.*

Quod cum cuidam religioso viro ab ipsis hospitio recepto narratum esset, de hac re durius & ad fidem præstandam difficulter se habens, experiundi gratia illico mulierem accessit inuicem, eiusque maritus in interiorem aditum partem sese abdidit, ne eius præsentia vxor ingredi renueret. Venit mulier: qua de odij sui causa contra coniugem interrogata, suam vicem prius, miserumque finem cum deplorasset, se nullam inquit eius rei rationem reddere posse. quoniam absentis mariti,

tanto desiderio & amore se flagrare dicebat, ut id verbum exprimere nequirit. Cum autem ad illum alloquendum & videndum accedere vellet, illico imaginationi suae, tot deformitatum, & turpitudinum, torque horribilibus monstris maritum, depictum apparere, ut mortem prius subire vellet, quam illum ferre asserens, quod eius anima tota omnesque vires, & spirituum partes in maritum, tanquam in oblatum malum, & sui perniciem ferebantur. Rursum eo absente eiusdem desiderio astuare se aiebat. De cuius mulieris verbis, cum bonus ille Sacerdos periculum facere vellet, dixit mulieribus eam comitantibus, ut illam circum pedes, & brachia circumlectum valido fune in crucis modum vincerent, quo maritus, omni repugnantia remota, expeditum accessum ad eam haberet. Verebatur enim ille Sacerdos, ne ob deformitatem aliquam calandam mulier se ira affectam esse simularet. Vxor denique se ob mariti desiderium ligandam tradidit, rogans, ut ad se maritum admitterent. Quo ingrediente, nulla unquam furiam immanes visa sum, nulla feratam efferatam, nulla belluatantia rabia & furore concitata, ei similis inuenta fuit: spumam ex ore emittebat, dentibus fremebat, oculos contorquebat, totumque corpus velut furis agitarum ac demonibus plenum videbatur. Mulieresque ibi asidentes retulerunt omni ventrem ac stomachum funibus contortis, ipsis tangentibus, refertum visum esse, totamque cutim ut si agrius castis redactam.

Nec ferendi finis factus est, donec maritus concertationis labore defessus, & illius misericordia motus illinc exiit. Et tandem post tres annos mulier quaedam in veneficijs versata, qua Iacobi matrimonium cum illa vxore grauer molestaque tulerat, maleficium quod patrauerat soluit. Et ita Iacobus vxore potitus est: & inde in summa pace atque ocio tranquillissime vixit.]

A Huc pertinet maleficium obliuioni, quo fit ut viri vxores ita negligant, ut videantur earum non meminisse. Rem exemplo declarabo, duobus testibus iisdem illis comprobata. In oppido Hetruria Sangemini anensi iuuenis quidam ad eo perditè veneficam mulierem adamauit, ut formosam alioquin & honestam vxorem vna cum filii reliquerit, & cum pellice, suorum immemor vitam eo vsque traduxerit, donec vxor de maleficio monita eo concessisset, & clam malefici instrumento perquisito, inuenisset sub lecto busonem olla inclusum confusus oculis: eo igitur abrepto & solutis oculis postea cremato: confestim vir suorum recordatus, tanquam è somno surgens ad vxorem & filios reuersus est.] Cōdronch, d. l. 3. c. 6. Cæsalpin. c. 10. de demon. inuestigat.

SECTIO X.

De incendiario malefico.

ON animum inflammant modo, sed & corpora & domos, & oppida: ut facile appareat æterni ignis esse alimenta.

D Corona Creuse nota est, quam munere impio Medea concremauit, ex asphalto humectiore & sulphure pharmino inunctam voluit Calius libr. 15. A. L. cap. 13. & Venetus Natalis l. b. 6. mytholog. cap. 7. quasi horum tanta vis esse potuerit, ut modicâ inunctione totam Regiam Corinthi corripere posset cur non naphtham medicam addideret? vis nonne eius efficacior? cur non insopibilis, ut vocat Martianus, perennitatis igniculos Lemny Fabri? cur non flammium pecoris Æthæ? cur non femina flammæ Medusæ? cur non cuncta quæ Tragicus commiscentem facit Medeam?

*Praeferoris, impia matris faciem
Vlricis Althea vides,
..... tu nunc veste.*

*Tingua Creusa, quas cum primum
Sumpserit, inas vrat repens
Flamma medullas, ignis fuluo
Clusus in auro later obscurus,
Quem mihi, caeli qui furta luit
Viscere fatis dedit & docuit
Condere vires arte Prometheus.
Dedit ac, tenui sulphure tectos,
Mulciber ignes. & viuacis
Fulgur a flamma de cognato
Phaetonte tuli. habeo media
Dona Chimera. habeo flammam
Vlto Tauri gutture raptas,
Quas permixto felle Medusae
Tacitum iusti seruare malum.*

*Omnia quidem haec fabulosa, sed
efficacissima ad extinguibile incendi-
um opinabantur vulgo: poeta vero
gnarus vim illam, à dæmone ex pacto
se exferturam, concludit prece ad He-
caten (magorum Numen)*

*Adde venenis stimulos. Hecate,
Donisque meis semina flamma*

*Condita serua. quo pacto condita &
clausa? vt solent hodie. initio impune
contingas, & ad spectu nihil vel sentu
ignitum.*

..... fallant visus.

Venasque calor. stillent artus.

*Ossisque fument. .... ita fit, & orania
amburuntur.*

*Illic quid mox. Auidus per omnem regia
partem furit.*

*Vt iussus ignis, iam domus tota occidit:
Vbi timetur, vnde flammam oppri-
mat?*

*Et hoc in ista clade mirandum acci-
dit:*

A

*Alit vnda flammam, quoque prohibetur
magis,
Magis ardet ignis: ipsa praesidia occu-
pat.*

B

Nemo hic adeo Philosophus sit opi-
nor, quin maleficam vim agnoscat.
Ne fabulas opinemur, faciunt quæ re-
cens gemina contigerunt, prodita à Ni-
colao Remigio lib. 2. c. 13. Letherij que-
dam saga cui nomen Iana Nigra Arma-
curiana obnixè quiddam à Francisca
Huyna contenderat, quod cum impe-
trare nequiret, in desiderium vindictæ
exarsit. Nam accepto (inquit) à dæmone
linteolo, quo erat inuoluta minutia qua-
dam instar defecti, admonita est clam il-
lud deponere in Huyna ades. ac properè sa-
cescere. fore enim vt non multo post flam-
mam corripere subito, vnde ille cum omni
supellestile consumerentur. Linteolum igitur
glomo obuoluit, ac Huyna, tum sorte a-
liquid in furnaria aqenti, venale offert, in
tela qua illam adornare audierat licium:
sed cum negaret eo sibi opus esse quod ex do-
mesticis operis speraret plus satis sibi futu-
rum. Nihilominus bona illa in pistorium la-
cum, qui prope erat, abiicit: addens se, si
tum id vsui esse non contingeret, cum vellet,
restituturum.

D

Ac vix pedem extulerat, cum destagra-
re cepit cella illa farinaria, qua depositum
glomum continebat, deinde vniuersa domus
adeo precipiti ardore atque incendio, vt nul-
lum ei remediū satis mature adferri posset.
Res viriusque disereca, atque separata asser-
tione, simul & ipso euentu fidem sibi apud om-
nes indubitatam vindicauit.]

E

Minus latens incendium, sed perni-
ciosus fuit, quod ita describit Erasmus
Roterodamus, & etiam Lycosthenus
in Prodigijs testatur ille sic in Episto-
lis: Oppidum est in Heluetiâ, nomine
Schütach, quod 4. Idus Aprilis anno
1533. totum subito conflagrauit, eiusque

Ggg 4

incendij

incendij causam, quantum illius loci municipes apud Friburgi magistratum, quae urbs illinc abest octo milliariibus Germanicis) renunciauerunt, talem fuisse rumor est. Daemon sibilosignum dedit è quadam adiuua parte. Caupo suspicans esse furem, ascendit, neminem reperit: Sed idem signum rursus ex alto coenaculo redditum est. & huc descendit, caupo, furem persequens. Cum nec illic quicquam appareret, sibilus auditus est è fastigio fumarij. Ilico tetigit cauponis animum, esse demoniacum quiddam.

Iubet suos esse praesenti animo, accersiti sunt Sacerdotes duo. adhibitus exorcismus, respondit se esse demonem, rogatus quid illic ageret, ait, se velle eruere oppidum. Minutibus sacrificis respondit, se pro nihilo ducere minas illorum. quod alter esset scortator uterque fur. Aliquando post mulierulam, qui cum habuerat consuetudinem annis quatuordecim: cum interim illa quod annis confiteretur, & acciperet Eucharistiam: sustulit in aerem, imposuitque fumarij fastigio: tradidit ollam: iussit, vt inuertet, inuertit, & intra horam totum oppidum combustum est.] Hæc ille, nec admodum multi sunt anni cum per Rhenanum tractum incendiarij quidam grassabantur: qui in aliorum domibus, gladium, hastam, scipionem, vel quid aliud caloris aut ignis expers deponabant: atque mox post aliquot horas inde prorumpens flamma, quasi ex malleolis, ædes ablumebat.

SECTIO V.

Quibus personis malefici queant nocere

CUM Draco ille antiquus vsque ad iudicij diem mansurus sit legatus, à nemini potest nocere, nisi cui

A Deus permiserit, & quantum permiserit D. Leo, Et cum eis (inquit) nihil amplius in quenquam liceat, quam iustitia diuina permiserit, quae dignatur suos aut corrigere disciplina, aut exercere patientia, agunt, tamen verisimilissima arte fallacia, vt ex arbitrio propria potestatis, aut cadere videantur, aut parcere: & multis (quod dolendum est) ita per nequitiam simulationis illudunt, vt quidam illo timeat pati insensos, & velint habere plasmatos cum beneficia demonum omnibus sint nocentiora vulneribus. quia tutius est homini inimicitiam diaboli meruisse, quam pacem.] Serm. 19. de passione Domini. Vt porcos subiret, à Christo veniam petijt, nec mendaces facere Prophetas Achab, nec Iobum Affligere d' sine diuina potuit permissione. Hæc obta, non est potestas, qua comparari queat ei. super terram. e Quare, cum per dæmonem damna malefici inferant: sequitur illis omnibus eos nocere posse, cui ne noceant Deus non prohibuerit, Defendit autem Deus omnes sincere sperantes in se: liberat eos de laqueo venantium, & à verbo aspiro, à timore nocturno, à sagitta volante in die, ab incurso & dæmonio meridiano, & tribuit virtutem, super aspidem & basiliscum ambulandi, & conculcandi leonem, & draconem, f hoc est superandi omnem vim, & effugiendi omnes insidias principum tenebrarum.

Dico igitur primo. Deo permittente quod in seqq. etiam præsuppono) fœderatus dæmonis inferioris possit nocere dæmonis superioris fœderato, non virtute sua, sed accepta licentia vi: quia dæmon ille superior non potest resistere diuinae voluntati. Alioque, si Deus sinat eos agere iuxta legem ordinariam, duntaxat possunt fœderati dæmonis supe-

b. Matt. 23.
v. 31.
63. Re. 11.
v. 22.
d. Iob. 1.
v. 12.
v. 13.
2. v. 6.
e. Iob. 4.
v. 34.

f. p. 30. 7.
f. 6. 11.

rioris nocere inferioribus, vel aequalibus: quia lex ordinaria est, qua Deus sinit illos agere in inuicem quantum possunt: maleficorum vero robur & potestas dependet à potentia demonis cum quo pactum habent. sic vetula malefica occidit iuueculam maleficam, apud Sprengerum g. sic finita saepe Magorum certamina cum alterius morte, vt docui lib. praeced.

2. Frequentissime solent nocere infanculis, Deo id permittente, quoad baptizatos quidem, quia sic à multis peccatis praeseruat in caelum rapiuntur felices, securi q; malitia non mutabit eorum intellectum permittit hoc etiam Deus in pœnam parentum, vel ad eorum probationem, teste D. August. h. Ante baptismum vero perceptum, non raro permittit illos Deus occidi, ne, propter, actualia peccata, quae commissuros videbat si viuerent grauiorem sibi damnationem acquirant: neque Deus propterea crudelis est, aut non iustus: quia propter solum originale peccatum mortē merebantur: Sane nondum ablutis vnda sacra videmus vt plurimum Dæmones insidias struere, & eorū nece gaudere: quia tunc, qui necant malefici, longe grauius peccant, & atrocius Deum offendunt. nam plane innocentes atque innocuos anima simul & corpore perdūt, praesertim si liberos proprios, quos & dæmoni offerre, & occidere saepe solent striges: sicut olim faciebāt Cananei, & cultores Molochi, & Barbari nostris temporibus Indi Temixitiani. Narrantur in hoc genere infanticidij immania facinora Baronis cuiusdam Armorici, à Nicol. Iaquerio h. & Sagæ Helueticæ à Sprengero l. Cur vero potissimum tam teneræ ætati noceant, multæ sunt causæ. hæc

Aetas est imbecillior ad resistendum, est incautior ad cauendum: nequit eorum conatum deprehendere. vel reuelare, vel accusare, petunt etiam ab his instrumenta maleficorum. nam persuasum habent, si certo numero corda infantium exciderint & comederint, se patientiam omnium tormentorum consecuturas adeo, vt ad confessionem criminum perducere non queant m: cōficiunt quoq; ex corpore illud vnguentum suum, quod Gril-landus dicit vocari in Itali, vnguentum Paganum.

Dico 3. haud dubie quando naturalibus venenis vtuntur, aequè possunt (Deo tamen permittente) bonis hominibus nocere ac malis: de facto tamen saepius nocet malis & peccatoribus, quā iustis & bonis. Quoniam Deus plus saepe iuris tyranno largitur in mancipia, quam in Dei filios & amicos: quibus ipsis tamen interdū nocere permittit, propter maius bonum eorummet, qui patiuntur.

De iudicibus & iustitia ministris praecipue quaritur an & his nocere queant? vulgo decātata, & à nonnullis etiam doctis recepta opinio est, ex speciali priuilegio his cōcesso, nō posse a. hi duabus rationibus vtuntur, vnam petunt ab experientia & euentu, sed ista nec perpetua & vniformis est, nec nunquam fallit. aliam rationem addit Ananias, quia si nocere possent iudicibus, viderentur aliquid in ipsum Deū iuris habere, quia ius haberent in illos qui Dei funguntur officio. ratio ista valeret, si absolute, & non limitate ex Dei permissione, id possent: nūc quia potestas ista tota pender à nutu Dei permittentis, parum solida ratio est. Nonne in ipsum Christum, qui iudex

H h

ipiorum

n Binesfel.
in l. mulier.
C. de ma-
f. 9. 2.

a Grill. q. 7
n. 39 Ana-
nias l. 4. de
nat. dām.
Rom lib. 1.
demono-
lat. c. 2.

g. p. 9. 2.
principali.

h lib. 21. de
ciu. Dei.
c. 14.

i Lenu. 18.
v. 21. P. fal.
105. v. 37.
4. Reg. 23.
v. 10. ler.
12. v. 35.
k flagelli
sajcinario
v. m. ca. 15.
ld p. 2. q. 1.
c. 13.

Mat. l.
v. 31.
53. Re. 11.
v. 12.
d Iob. 1.
v. 12. h.
2. v. 6.
e Iob. 4.
v. 14.

ff. 30. 5.
5. 6. 13.

ipforum dæmonum est, potuit diabolus & Iudæi atq; Romani eius membra, adeo vt & in crucem egerint: nõne Iob, rex erat & iudex, & tamen priuatus cunctis opibus fuit, & vlcere pessimo corpus à dæmone obtectus: quis tamen inde inferat, in Deum ipsum aliquid iuris habuisse dæmonem? sane nullus, quia sciunt omnes, hoc quicquid potestatis fuit, id de super à Deo Patre luminum fuisse concessum. Sed & sic dari dæmoni nunc posse à summo iudice, & tamen in hunc illi propterea nihil iuris proprii, sed delegatantum competeret. Proferuntur quædam exempla, inter quæ

lib. vlt. formicæ ij auctor b, de publica vero iustitia (inquit) omnes malefici, qui supra, & verbo & experientia testimonium dederunt, quod eo ipso, quod per reipubl. iustitie officiales, capiuntur, statim omnis maleficorum eneruatur potestas. Vnde cum saepe hîc iudex Petrus, anrefatum Stadelcm, capere vellent per suos famulos, tantus tremor r. anibus eorum incussus est, & corporibus, & naribus illapsus tam malus fuit, vt se desperarent, an maleficum inuadere auderent. Quibus iudex ait, secure miserum inuadite, quia publica tactus iustitia omnes vires perdet suæ nequitie.] Niderius itaque censuit, non ante hanc vim iudicibus ex priuilegio cõpetere, quam reo capto. Monstreletus quoque lib. 4. Chronicorum de Ede-lino agens id videtur confirmare. At tamen si diuinum priuilegium foret cunctis iudicibus concessum, cum Dei perfecta sint opera, & executionis iustitiæ, tam necessaria, tamque principalis pars sit ipsa captura: non dubito, quin & ad illam extendere-tur. quare neq; ad illudendum fatel-litibus capientibus maleficium valit-urum: Arbitror potius hic Petri fir-

A mam in Deo fiduciam ei fuisse auxi-lio, quam priuilegium illud. Quid? quod Sprengerus ipse refert, & nos retulimus, etiam in ipso rogo sententia iudicis damnatam lamiam solo anheliu carnifici leptã intulisse, cum ipsa leprosa non esset? Et cum Parisijs ante annos triginta degerem, fama publica ferebat famosum Magum (quem saepe vidi) nomine Magistrum Goninum, cum propter facinora varia ad laqueum damnatus fuisset, sic illulisse iudicibus, vt pro ipso viderint appētam patibulo, primi Præsidis mulam. Nihil adfirmo, sed hoc fama dispersum saepe audiui: certe ille iudicio superuixit.

Prudentius itaque Ananias c. hoc priuilegium restringit ad eos iudices, qui hoc digni nomine, qui Deum præ oculis habentes recte riteq; suo funguntur officio. nam quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas vel vindictæ amor agit qui curiositate adducti perperam multa designã, hos, ait, crebro sic à dæmone excipi & impeti, vt aliquando necem non euadant, idq; ac non paucis accidisse. Satis hoc verisimile mihi videtur, & diuina cõgruum prouidentia atque iustitia, peculiat is tamen priuilegij, ne quoad hos quidem, vllum diploma puto existare. Quamobrem cenfeo, iudicium pietatem, firmitatem fidei, & iustitiæ zelum hoc à Deo vt plurimum impetrare: quæ quia desunt quibusdam, etiam eos hoc peculiari scuto Deus denudans, noxã exponit. Accedit quod ipsimet dæmones vltissima hæc sua mancipia ignibus tradi non modo nõ moleste ferant, sed frequenter etiam iudicibus quasi in manum tradant. cur igitur iudici noceat, qui reũ dam-nari & occidi optauit: vnde igitur in-

quæ

quæ ortæ hæc opinio: Duplicis generis hæc sunt maleficia. quædam nocendi vim naturalem non habent: talia frequentius vtuntur. quædam vim habent physicam exitialem: talia Deus non permittit daemones fatis suggerere contra iudices, vicarios Dei: vel si talia permittit suggerere, facit tamē vt alia illa præferant, aut vt naturalibus non vt oportet vtantur, atque ita fiant irrita. Quod cum sæpius exper-
 B
 ta, confitentur se iudicibus nocere non posse. & quibus possent: nisi Deus impediret, vel concursum cum maleficis rebus suum cohiberet. Plura pete ex lib. 5. sect. 7. litt. D.

QVAESTIO VI.

Cur Deus patiat̄ sic maleficos rebus sacris abuti.

QVAESTIONEM hanc mouet & soluit Grilland. q. 6. n. 19. ego hanc non exiguam vindictæ diuinæ partem existimo, punientis hominum peccata, & sic huius quaestionis eandem esse solutionem, quæ est sequentis, præcipuam tamen causam puro esse irreuerentiam ipsorum Sacerdotum & clericorum. valde Domini non eo in honore, quo oportet, habentium, nec seiplos castos & puros à libe peccatorum, vt decebat sanctificatos, exhibentium. sic enim prouocant in caput suum propheticam comminationem d. incensum abominatio est mihi. Neomenias, & Sabbarum, & festiuitates alias non seram. Kalendas vestras & solemnitates vestras odiuit anima mea: facta sunt mihi molestia. laboraui sustinens, auferam sepem eius & erit in direptionem, diuinam maceriam eius & erit in conculcationem. e.] & quæ talia innumera in sacris literis.

QVAESTIO VII.

Cur per maleficia sic Deus permittat daemones grassari?

CONSULI possunt de hac re Tritemius q. 5. l. 8. quaestionum, & laquerius flagell. fascim. cap. 18. cum seqq. causas easdē puto, propter quas solet pati hominem à daemone inuadi & possideri. hæc ex obseruatione veteris Historiæ possunt multa colligi, quæ ad duo capita fere possunt reuocari gloriam Dei, & hominum utilitatem. Quare non est mirandum, si (vt ait apud Bedam S. Cuthbertus. tali tormento non solum subiciuntur mali, sed occulto Dei iudicio aliquoties etiam innocentes, in hoc seculo, non tantum corpore, sed & mente captiuantur à Diabolo.]

Surius
ro. 2. f. 309

SECTIO I.

GLORIA Dei hinc augetur in nobis, quia sic attributa quædā gloriola Dei nobis manifestatur, ostenditur Constantia in decretis. quia vt hominem liberum creauit, ita libere sinit peccare, nec hæc libertatem impedit. cernitur etiam Suauitas in gubernando: quia cum etiam daemoni liberum arbitrium dederit, violentum videtur semper impedire, quod diabolus naturaliter potest & optat summo opere: ideo sinit illum aliquando id perficere. Clementia in genus humanū hinc elucet, quia si quantum vult & potest diabolus nocere permitteretur, nemo illaesus esset, immo & homines omnes occideret, ideo Deus frequentius illi facultatem nocendi denegat, accedit, quod nec illos ad penitentiam recipere dedignatur, qui se pactis conuentis & data syngrapha daemoni manciparunt. Nonne hæc summa est clemētia, cum vbi abundauit peccatum, super-

abundat gratia, & fit misericordia Dei super omnia opera eius. *Sapientia* elucet, quia cum diabolum Deus uti finat, naturalibus suis viribus, efficit tamen, ut pater iste superbiorum ab imbecillis saepe homullis, qui quae Dei sunt sapiunt, superetur, & ut ad sordidissima abiectissimaque ferenda patiente se deiciat, qui solum super Aquilone conatus fuit locare. Præterea Deus, quia solet ex malis bonum elicere, ynius peccatum facit alterius esse meritum. *Potentia* elucet, quia quoniam permittit daemona maiora (v. g. aquam in sanguinem vertere, ranas producere) in non sinit eum perficere minora (v. g. culices gignere) Quod euidenter demonstrat Deo daemone profus esse subiectum & sublegem, nec quicquam sine eius posse licentia cui, ut licetor vel carnifex Principi, subseruiat secundum D. August. a. *Iustitia* denique probatur, quia delicta hominum etiam in hac vita sic punit: quod quia homini quoque ipsi expedit, ideo hæc ratio ad alterum quoque caput pertinet, mixta est. & in vltimum locum a me reseruatur.

Secundum erat hominum vtilitas. hæc multiplex est: Nam quibus maleficio nocitum, eorum primo patientia exercetur, & constantia roboratur b, & merita augentur, & homines ad penitentiam & Sacramenta Ecclesie vsurpanda renocantur. Secundo fit cuiusque pala, num Deum diligat, necne: tunc n. qui Deum non diligunt, ad veritatis artes confugiant, qui Deum amant, illi patienter ferunt, & se diuina voluntati atque presidio permittunt d. Tertio his vera humilitas acquiritur, ut confirmatur exemplo heremita cuiusdam apud Seuerum Sulpitium e. Quarto sternunt viam facilem ad o-

mnne genus virorum, sic enim contingit B. Iuliano, ut cum fraude diaboli, vtrumque parentem occidisset, hæc illi ad meliorem vitam occasio fuerit, sicque in virum sanctissimum euaserit f. Nonne solet afflictio intellectum dare, & animas a peccatis iminentibus & exitio seruare? Quinto sic fides Catholica confirmatur & propagatur. Nam sic adstruitur fides contra infideles & atheos, qui spiritus & angelos esse negant, nam eos ipsa conuincit experientia. Quia tales erant, Christo Domino in terris conuersante, Sadducei, frequentior trium annorum spacio de energumenis fit mentio, quam toto veteri testamento, per tota secula: & quia in Ecclesia primitiua similis fuit error Peripateticorum, ideo tam multi tunc per daemones obsessi & erepti g. Quia hodie atheismus ex Calvinismi radice repullulat, ideo tot passim maleficorum examina succisa multiplicantur. Deinde contra hæreticorum nostri temporis perfidiam fides nostra stabilitur, cum videamus daemone fraude data per magos damna, ab eorum Symmisticis, ut cum Florente loquar, prorsus nulla remediari, sed eo daemones loco Notariorum habere adiurationes, quo Judaicas olim filiorum Sceux: hi numero septem, ut similia solent, D. Paulum in exorcismis imitabantur: sed insultans illis diabolus, Iesum se nosse, Paulum nosse, ipsos non nosse inclamauit, & energumenus in eos insiliens κατηχευθησεν αυτων i'χουα xpi αυτων, sic contra eos præualuit, & ut dominus mancipia, nudos, & vulneratos effugere coegit h. Nonne sic daemone VVittenbergensis Lutherum in summas angustias, & alii profuuntum adegit? narrat historiam oculatus

com in
Rfab. 77.

1. 1.
2.

c Deut 13
v. 3. D.
Aug. tra 7.
7. in 10. D.
Leo hom
13. d. ap. f.
d. D. Clem.
Rom. lib. 2.
recognit.
e Dial. 1.
e 14.

lib. 2. cap. 10.

in an. 10.

lib. 1. cap. 10.

testis.

i Steph. in
abfoluta
refponf. cō
tra Smidel.
quo libro
qui earent
legant Lin
dani Dubi
tantiū Dia
log. 3. ca. 7.
vel Brede
bachii lib.
7. collat.
c. 40
k. d. h. 7. c.
41
fup. c. 42

in vid. a. 72
galice fi
naliffimo
conferipta
non se
mel edita.
E. Fori E.
nergume
num fūe
Alexiacū.
a Lindan
li. de fa
gimā idol.
ca. 14. Bre
debachii
d. lib. 7. c.
37. & 39.

o Lindan
d. lib. c. 25.
Bredobac.
fup. c. 38.

testis, tunc Lutheri seruator, Staphy-
lus. Non sic anno 1582. Birgellis de-
mon parochum Lutheranum contē-
pfit & afflixit, quem Franciscanus fa-
cile eiecit: narrat historiam idem Bre-
denbach. Nonne prius Augustæ Vin-
delicorum anno 1563. Doctor Simō,
Pastor Catholicus, energumenam li-
berauit, quod frustra plures Ministri
confessionis Augustanæ fuerāt con-
tēstis est idem ille scriptor. Nonne
Laodunenſis energumena: ex ore de-
mon, Calvinianos irridens, nihil sibi
ab illis timendum clamabat, cunctis
audientibus (anno 1566.) quoniam a-
mici essent & fœderati: res est toti
Picardiae notior, quam vt negari pos-
sit. Sane fuit animaduersum, & quo
tempore Lutherus obiit, in Geila Bra-
bantia, ab obsessis daemones ad Lu-
theri funus aduolasse, & quando (an-
no 1566.) Belgica fuit iconoclastia, tū
Geilæ, tum Amsterodami, vt Goefſis
adessent, obsessos iterum deseruisse.
Ipsi vicissim Calviniani, grati animi
ostendēdi causa, Parisiis in D. Medar-
di templo, in vitrea fenestra, qua ex-
tremi iudicii imago cōtinebatur, vni-
cum reliquere daemone rubrum,
(quem ipse vidi) in D. Pauli Londi-
nensis aede, solam effigiem diaboli, quē
D. Michael calcarat, Antuerpię in eade
summa, vidi solam relictam statuam
diaboli, qui malo ad sinistram latroni
insidebat, Ruremundi solum simula-
chrū daemone follicularii, qui D. Ge-
noueſæ solet appingi, deniq; Lugdu-
ni Batauorum, cum excurrerent Frā-
ciscan. monasterium suburbanum e-
uerſuri, quandam, vxi illi loco imagi-
nem diaboli praelongo fixam hastili o-
peratulerunt, vt appareret, cui forent
stipendiati, cuius auctorati militiæ.
Quotidie cernimus Daemones, male-

A ficos, & nouatores, quasi communi-
b^o animis & codiis in Catholicos ferri,
grauissimos tamen Magorum & dia-
boli conatus, & noxas; vel illos irritos
reddi, vel has aboleri, Catholicis pre-
cationibus benedictionibus rebus sa-
cratis, Sacramentisque, vt fufē proba-
bitur postea lib. vlt.

SECTIO II.

B Dixi permissionis causam esse peccati
vindictam, & sane hæc frequen-
tissima est. aliquando sic punit Deus
peccata aliena, sed hoc rarius. si pro-
pter B. Eleutherii immoderam la-
titiam, diabolus eius discipulum,
quem reliquerat, iterato inuasit, sic
infantum Diabolus exstinxit, quia
parens detrahentem Episcopo luben-
ter auscultarat, & non raro liberi, eo
quod ipsis immeritis mala patētes im-
precati fuerint, atrociter a daemone
mulantur, quod tum sit ad sumen-
dam de ipsis parentibus vltionem: ex-
empla præbet Casarius, r a quo & v-
num habes, de marito, cuius execra-
tione iniqua permotus Deus, permisit
vxorem eius a daemone affligi. Sed
frequentius atq; vt plurimum, sic per
daemone Deus punit varia hominū
D facinora propria, præsertim certa q-
dam quæ hoc loco enumerari, ad mul-
torum vtilitatem arbitror futurū, vt
quos peccati scditas non mouet, eos
atrocitas peccatorum permoueat. Pri-
mum ergo est ex superbia nascens contu-
macia in eos, quibus iure obediē-
tia debebatur, propter hanc cælo da-
mones deturbati, & Adamus Paradi-
so exturbatus, a & Nabuchodonosor
sic dementatus, vt se bestiam credere,
b & Egyptij puniti malorum Angelo-
rum immisione, propter hanc in pa-
rentes puniti illi, de quibus sic Ioannes

D. Greg
lib. 1. Dial
c. 20.

D. Greg
lib. 1. Dial
c. 33.

C

lib. 5. Mi-
racul. c. 12
c. 26.

lib. 5.
c. 12.

2 Gen. 3.

6 Dan. 4.
c. P. sal. 77.
v. 49.

studium 25.
nat. 3.

e lib. 22. de
ciuit. Dei.
c. 8.

Exstat in
ter sermo-
nes Augu-
stini nouos
quos Lou. a.
Vlim ne-
ruicidit.

Archipresbyter scribit in vita D. Ze-
nobi Florentini. a. Cum mulier quaedam
Pagana & illustris, & diues valde in hac
ciuitate, mortuo viro, duos superstitios ha-
beret filios, quo delicatissime curriat, &
a. l. perfectam illi iam peruenissent aetatem,
quodam die in iram versi, matrem pro-
prium pluribus verberibus enormiter fla-
gellarunt. Quod scelus ipsa impatienter ab-
horrens, corpora eorum horrendis impreca-
tionibus desolata fuit, gombusque procum-
bens & terram manibus pulsans, Erymem,
caeterasque infernas pestes in rabiem filio-
rum magno cum gemitu inuocat. Exau-
diunt demones ab imis tenebris: iuuenes
aggrediuntur, illos in furias exagitant;
Qui statim vt rabidi canes, mordaciter
admaicem sua membra corrodunt. Con-
currunt famuli, fit clamor ingens, alij fu-
nes, alij cathenas ferunt. ligantur iuuenes,
nec rabie contineri valent. Et.] aliud
quod paulo post accidit, narratur a
D. August. & morbi & sanationis ad
reliquias D. Stephani oculato teste,
de decem fratribus, quod vt & parē-
tes, sic imprecantes, non ferre inultū
videatis, ex ipso Pauli libello; quem
obtulit D. Augustino, praestat adscri-
bere: sic ergo Paulus ait; Cum ad-
huc in patria nostra Cappadocia Caesarea
moraremur, frater noster nati maior gra-
uibus, atque intolerandis communem ma-
trem affecit iniuriis: in tantum, vt ei et-
iam manus non dubitaret inferre. Quod
nos omnes, filij pariter congregati parien-
ter tulimus; vt ne verbum quidem fratri
nostro pro matre nostra, cur hoc faceret di-
xerimus. Illa autem semineci doloris stimu-
lis incitata, iniuriosum filium maledicen-
do punire constituit. Cumq; ad sacri bap-
tismatis fontem, post gallorum canus, memo-
rato filio suo iram Dei imprecatur; prope-
raret: tunc ei nesci in patris nostri si-

milicudine, vt intelligitur, demon occurrit.
& ab ea prior quo pergeret requisit. C.
illa ad maledicendum filio suo ob intoleran-
bilem contumeliam, se ire respondit. Tunc
ille inimicus, quoniam in mulieris insaniē-
tis corde locum facile inuenire potuit, vt o-
mnibus malediceret, persuasit. Illa autem
vipere inflammata consilium sacrum fon-
tem pronoluta corruit & sparsis criminibus,
nudatisque vberibus, hoc a Deo potissimum
postulauit, vt extorres patria, & circum-
uences alienas terras, omne hominum genus
nostro terremus exemplo. Mox maternas
preces efficax vindicta prosequitur: eui-
demque continuo fratrem nostrum aetate
& culpa maiorem, tremor membrorum
tantus inuasit, quantum in me vsque ante
hoc triduum, vestra sanctitas vidit. Serua-
to autem ordine, quo nati eramus, ante v-
num annum eadem nos poena omnes corru-
puit. Videns autem mater maledictiones
suas ad tantam efficaciam peruenisse, im-
pietatis suae conscientiam, & opprobrium
hominum diutius ferre non potuit: sed la-
queo guttur astringens lucuosam vitam
termino funestiore conclusit. Egressi er-
go nos omnes opprobrium nostrum non se-
rentes, & communem patriam relinquen-
tes, passim sumus per diuersa dispersi.]
sequitur postea narratio liberationis,
post diurnam peregrinationem, &
locorum sacrorum visitationem. Pos-
sem addere tertium exemplum ex Ale-
xandri Neapoli: ani scriptis, g Nimirū
semper implebitur Sapientis prophe-
tia, Oculum qui subsannat patrem, &
qui despicit partem (LXX. vertunt, se-
nectutem, Hebr. est: Likheatb, quod
obedientiam significat, si deducas ē
radice Lakā, audire, obtemperare, si ā
radice Kava, significat praestolari seu
expectare. noster ab hac radice dedu-
xit, h & ideo partum vertit; quia patris

siue liberi, est spes & expectatio matrum. *matris sua, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquila.* ad literam senius est, suspendantur in patibulis: per anagogen vero, post obitum, imo & in hac vita, fiant partes & præda dæmonum.

Secundum peccatum est, odium proximi seu inuidia: ut enim charitas metatrix est Dei, domicilium præparans Spiritui Sancto: sic vitium illi contrarium, domina instruit, & diabolum inuitat, ac introducit. religiosi cuiusdam periculo, id probat idem Alexander: i. sed firmius testimonium nobis Saul præbet, quem idcirco Spiritus malus & inuasit. De odio & vindictæ cupiditate, quatuor exempla suppeditat Liliardus Episcopus in vita S. Anselmi ca. 24. & 38. & 41. & 42. apud Surium mense Augusto.

Tertium est carnalis libido, & etiam coniugalis intemperantia: propter quam licuit Asmodeo 7. Sara sponso interficere, l. propter quæ septem dæmonia Mariam Magdalenam occuparunt m. propter quam B. Paulus Corinthiū incastuosum Satana tradidit, n. & propter adulteriū: Michaelis Paphlagonis Imp. Byzantijs infelix casus, apud Curopalatam. o. Et quia ad hanc dirigebatur curiositas ornatus ac dissolutionis exterior, ideo puella illa apud D. Hiero. paruit dæmoni per maleficum immisso: ideo videmus, in homines libidinosos & in actum coniugalem, quem plerique non quo oportet affectu experunt, nec quo decet pudore & modo exsequuntur, plus licere maleficijs, quam in rebus quos peccatores. Ideo curiosam corporis sui cum statua Veneris collationem, dæmoniaca obsessione De^o vltus fuit in alia puella, narrante id B. Prospero. p. Mundo

A cordi promissa Dei clara visio, impuro cordi dæmonis debetur aspectus & consortium. Valde hominum obscenitate dæmon delectatur, & malefica omnes Veneris mancipia sunt, nec inter eas vlla virgo permanet, ut nec inter Caluinianos, & alios hæreticos cælibatus ofores. Vnde apparet magnam inter Magiam, Hæresim, & libidinem esse cognitionem.

B Quando ad sordes libidinum sacri legæ voti violatio, & scandalosa status ratione vita accedit, minus mirandum. Sed exemplum tamen dabo, quod etsi recitari memoria multis notissimum, sine horrore tamen nequit memorari. Loci nomen taceo. In Flandriæ comitatu prioratus est. Tres ibi nominatenus monachi debebant, re ganeones & cōcubinarij. tua cuique erat, nec pudor vll^o aderat, simul helliuari & libidinari. quadam die in seram noctem cōporatione protracta, vnus qui minus scelerosus fuit (ait) Bacho. Ventriq; datum: Deo gratias saltem. Ego vero, subiunxit alius procacior, cæcō dæmoni gratias ago, & agendū cenfeo, cui operamur. Et cū riliū mensa relicta, ruitur in cubilia. singuli cū scorto vix decubuerant, ecce ribi in

D tricliniū vi ianua reserata dæmō magni, atri, & trucis viri specie, habitu venatorio, & cū eo cocci duo paruuli, ambulabat, & lectos circūspicit toruo vultu. deinde horrenda voce, vbi qui mihi gratias egit adsum, referam, lecto abstrahit pauitantiē, & ferme præ metu animam efflantem. traditū coccis iubet infigi veru, & luculento igne probe assari. parent præopte assatur infelix, emoritur planissime, cæteri feræ præ formidine; alii corporis nidore cubiculū impletur. Demum venator ad superstites sub stragulis trepidat. s

vix viuos, digni vos etiam (ait) pari supplicio, nec deest volūtas mihi. Verror vi maiore. Inuit⁹ abeo, & moneo: resipiscite, aut manēt terribiliora. Disparent laruæ: nec tamen his aliis animus rediit vel vox, nisi clara iam luce. Vbi surrexere, collegā inueniūt mortuum, & (ne visum inane putes) plene assūm. Haud scio an ab aliquot seculis quidquam ad exemplum vtilius acciderit: scio locum & ordinem, sed vtrumque silentio inuoluo.

Quarto loco sese offert *infortorum virorum*, afflictio vel cades iniusta & crudelis. ideo tam grauiter punitus fuit Ariobaldus Dux Longobardorum apud Ionam in vita S. Bertulphi, mense Augusto. Boleslaus impius Rex ob necem D. Stanislai. Anathemate ictus amens factus, à canibus propriis fuit deuoratus. a Geila vxor Ducis Franconia: D. Kilianū iusserat occidi. res latebat: sed Deus auctore hoc pacto prodidit. Vnus eorum, qui sanctos viros gladio peremerat, subito à demone arreptus, ingenti voce clamare cepit: Kiliane acriter me persequeris. Igne enim consumor: quod feci, celare non possum. Video imminere mihi gladium tuo sanguine respersum. Talia diu vociferans, & propriis dentibus se lanians, à presenti migrauit ad penas aternas. De talibus quippe scriptum est. Duplici contritione conteres eos Domine. Alter vero cedis Sanctorum conscius in rabiem versus, gladio se petiit, effususque visceribus, per tormenta presentis temporis ad aeterna peruenit. Quisnam, Geila, talia cernenti tibi sensus tunc erat? infelix cruciatibus aucta furebas. Non multo, post & ipsa bellua, de qua loquimur, cruciatibus arrepta, quantis poterat vocibus clamabat: in se torqueor, quæ sanctus viris tortores adhibui: Recte crucior, quæ cruciatus illis pa-

raui. Acriter in fias Kiliane, ignem accendi Kolimane, fomēra ministras Tornane. Sufficiat vobis visisse, nimis vestras viscemini iniurias. A calice dicitur es Kiliane, sed nimis amarā mihi potionem infundis. His dictis miserabiliter torquebatur, ita vt à multis teneri vix posset. Tandem cum magno cruciatu ad cruciatus Diabolo paratos migravit. Haec tunc auctor Martyrii B. Kiliani, b Item calumnia corundem accusatio, vt de fœmina patet, quæ D. Gregorium Agrigētinum fuit calumniata, vt in historia vitæ eius legitur apud Metaphrast. Sur. mens. Nouembri. & de alia narrat Cyrillus in vita S. Danielis Stylitæ, quæ virum sanctum mēdacter infamarat. [Sur. mense Decembri.] Paulo post idem ibi narrat de viro & fœmina & liberis occupatis à dæmone propter patris in sanctū calumnia. Item maledictio in sanctos, vt in Malachiam, teste D. Bern. in eius vita.

Quintum peccatum est agnita veritatis impugnatio, vt apud Apostolum, & in Canonibus: d nec non apostasia à fide, quod cuiusdam fœminæ exemplo comprobauit D. Cyprian. e

Sextum, his tēporibus (proh dolor!) frequentissimum est blasphemia propter quam D. Paulus Alexandrum & Hymenæum dæmoni torquentes permisit. f Thomas VValdēsis testis oculatus, quæ ipso præsente acta, circiter an. 1384. narrat in hunc modum; Historiam refero, quam ego præsens vidi oculis carnis meæ, in cathedrali Ecclesia S. Pauli Lōdini, vbi venerādus Gantuariensis Antistes, falcis recordationis Thom. Arundelii filius & frater Comitum, pro loco iudicij (assistētib. sibi Naruicēsis Ecclesia, tunc Præsule Alexandro, & alijs) residēs Episcopali seile verba quædam in interrogationes proponebat, de fide. Eucharistia, ad quendam

a Surius in eius vita tomo 7. Maii 8.

b apud
tom. 4. lib.
3. videtur
m. 1. P. 1.
rari in
b. c. v. 1.

c. 1. Theop.
v. 10.
d. e. v. 1.
f. 1.
e. i. v. 1.
l. 1. f.

g. 1. Tim.
v. 10.

farto

sarcorem, de partibus Vigornia, deprehensum in heresi. Cumque flecti omnino non posset, nec aliud quam benedictum panem, sacratissimam hostiam volebat appellare vel credere, tandem iussus facere reuerentiam hostiae, respondit blasphemus. Vere, inquit, dignior est aranea reuerentia. At ilico de alto culmine tecti descendens ingens & horrida visu aranea, ad os blasphemii directo filo peruenit. Et dum sartor loqueretur, ut intraret per polluta labia aranea, sollicito laborabat. Adstitit Illustris Princeps Thomas Oxomensis dux, tunc regni cancellarius, & vidit prodigium. At praedictus Archiepiscopus statim surgens cum alius, exponit omni illic collecto populo, quid vltix manus domini faceret in blasphemum g.]

Nonne verisimile est, daemone in aranea forma, sic istum miserum obsidisse? Sophronius h blasphemiae in Deiparam insignem vltionem recenset, hisce verbis. In hac (Heliopoli Phaniciae) minus quidam erat, Gaianus nomine, qui in theatro sanctam Dei genitricem blasphemans, populo spectaculum blasphemiae praebebat. Apparuit autem ei S. Dei genitrix: Noli quaso, noli ita ladere animam tuam. Ille vero rursus deterius illam blasphemabat. Vnde ipsa tertio ei apparens, eadem repetebat. Cum autem ille se non corrigeret, sed plus quoque blasphemis adiceret: meridie dormienti sibi apparuit, nihilque dicens, digito signauit eius manus & pedes. Euigilans autem inuenit truncatum manibus & pedibus. Atque ita infelix, ut truncus inutilis iacens, constrebat omnibus: cuius rei gratia, & quomodo hoc passus esset, utq; propter blasphemias clementer cruciatus fuisset.]

Quos ipsi Beati sic per se puniunt, non credendum malis spiritibus ad vexandum à Deo propter idem pec-

atum tradi: similia narrant alio tempore accidisse Constantinopoli Nicephorus, Neomagi & alibi Bredembachius li. 7. à cap. 360.

Septimum non minus frequens, est execratio seu imprecatio mala, qua quis sub conditione se daemone addicit. hanc non irritam esse solere, docent quae subiungam. Io. Casarius lib. 11. scribit mulierculam, quae se daemone addicebat, à daemone sublatam, nullamquam comparuisse. Ioan. Nider. ista commemorat k: Tempore, quo in Vniuersitate Colonensi Sacrae Theologiae studio adscriptus fui: quaedam virgo quindecim vel sexdecim annorum, moribus, secundum seculum, satis composita, in domo cuiusdam suae consanguineae nutriebatur, extra domum parentum. Cumque cognatae suae scyphum satis vilem terrenum quandam, à casu fregisset, cognata ira replebatur in lapsus negligentiam, & in eam virginem. Quae virgo tanto hoc molestius tulit, quanto vasculum vilius exstitit. In iram ergo commota virgo, hora sumendi cibum, nec comedere, nec ad mensam praera se presentare voluit. cuius cognata ait: Oportet ut comedas: at virgo apud se (ut mihi postea & exorcista retulit suo) huiuscemodi verba submurmurando dicebat, si me oportet edere, in nomine diaboli fiat sic mensam accepit, benedictionem mensae, quam bene sciebat, dicere neglexit. & in primo mortello, ut putabat, muscam ori illatam sensit: quam cum nulla arte eicere valeret, deglutit, & immediate obfessa fuit. semper tamen vsu rationis bonum habuit, licet saepe satis vexaretur à daemone. Cum autem in domum parentum cum magna maestitia reduceretur, & diutissime nullus reperiretur, qui liberare posset: tandem quidam frater nostri ordinis, nunc Magister, Gotfridus Schlüssel, Sacrae

C

D

E

i li 18. his. cap. 33.

G

k li 5 For. micarii.

Theologia professor, calamitati parentum & puella compatiens, se in eius exorcisatione intromisit, pacto tali prauo: vt si liberaretur, nihil terreni exorcista daretur, sed puella in castitate solita, si vellet, libere, & non in matrimonio de cetero Deo militaret. Legit igitur pater prefatus missam, obtulit obfessa oblationem consuetam, in eadem adfuit per tota & in nullo vexari videbatur. Finitoque officio, post satis diutinum exorcismi actum, membris omnibus virginei corporis pene pracontusis, exiit demon, & ita virgo deinceps Domino in castitate seruiuit.] vides hic imprecatione & pratermissam mensae benedictionem ex iracundia & contemptu, vides poenam, vides liberationem, mediante missae oblatione, proposito virginis & exorcismo. line, haeretici rideant, tu tam salutaria ne cõtemne. Paulo ante aliud idem Niderius retulerat, de insigni illo maleficarũ iudice, Petro, de quo non semel locuti sumus. Postquam, inquit, officium resignauit, & ciuitatem Bernensem reuintrauit, ibiq; domicilium tenebat: die quadam rediens ad castrum Blanckenburg, vbi cognatus eius in ipsius officium substitutus fuerat, in eodem castro Petrus quadam negotia apud sibi notos expedire volebat. Tunc vna malefica, & quatuor confortes eiusdem malitiae viri, de sero in loco vno machinamenta sua artis voluentes pro viribus, vt Petrum grauius veneficiũ laderent vel occiderent, quae hac latebat fraudis commercia. Adueniens igitur nocte, Petrus se benedicendo crucis signo cubitum iuit: sed nocte omnino surgere proposuit ad scribendas quasdam necessarias epistolas, vt mane recedere à loco valeret. Euigilans igitur in impetu nocte, sibi videbatur ex inopinato quod dies adesset, luce deceptus fictitia, de quo in se iratus, quia, vt putabat, noctem neglexerat, non se, vt de-

A buit, mumento more solito, vestimentis induit, per gradus altos versus locum, vbi pugillarem habuit, descendit, & locum clausum reperit. De quo maiore ira exardescens, cum murmure per gradus quos descenderat versus lectum iterato stangebatur, emittendo vnicam ex indignatione maledictionem, per verbum satis breue, ac si diceret, In nomine diaboli. Et ecce statim in tenebris diffusissimis Petrus, proiectus est in praecipit per graduum praedictorum passus adeo grauius: vt famulus qui subter sibaliam in commodo dormiebat excitaretur, & exiens quid adesset conspiceret volens, dominum suum Petrum accenso lumine, solum in terra, priuatum rationis vsu, iacentem, & collisum per omnia membra, sanguinem plurimum è corpore emittentem, reperit.] subdit post aliquod tempus confessione rei vnus cõpertum quatuor maleficos, cum vna malefica, sic Petrũ gradibus deiecit. Nota vero & hic, quam noxia Crucis consignatio neglecta Petro fuerit. Dignissima lectu sunt tres Historiae à Germano quodam I. C. suae de Lamiis disputatione inserta: quas totidem verbis adscribam, ne, si meis, videar aliquid nõ bona factis fide repraesentasse. Ioachimo (ait) I. Electori Brandenburgico nupta fuit Ioannis Daniae Sueciae & Noruegiae regis filia Elizabetha, cui, vt alimenta se mortuo regina haberet, oppidum Spadaco ad Sueni & Hauelium confluentem maritus attribuit, in quo oppido, ipsa adhuc viuente, miles quidam, per Marchiam iter faciens, cum morbo impeditus detineretur, decumbens, tradidit crumenam pecunia refertam hospiti asservandam. Post aliquot dies, cum conualescit, reperit saccum. Mulier auarum cum egre tantam pecuniam amitteret delibatur cum viro, vtrum reddere debeat. Ineunt consilium, vt mulier neget depositũ.

Georg. Godelm. de Lamiis, & de malitia diaboli.

Quare cum miles suum repeteret, illa confidenter negat se quidquam accepisse. simulat se mirari impudentiam militis, qui audeat flagitare, cum nihil dederit asseruadum Miles, indignitate rei motus, obicit vicissim hospite perfidiam. Quare re maritus, tanquam defensusur suam coniugem, extrudit militem domo. is ante fores irritatus scelere hospite, stringit gladium, veluti impetum facturus in virum, & ferit ianuam. Hospes implorat fidem victorum, & queritur suas ades oppugnari. accurrunt lictores, & militem, quod vim publicam fecisset, abducunt in carcerem. Post aliquot dies senatus oppidi alio mittit narrationem facti, & sententiam perscribi petit. Constat ad ades publice oppugnatas esse. quare fertur sententia, ut miles ultimo supplicio afficiatur. Cumque iam instaret dies iudicii, venit diabolus in carcerem ad captiuum, indicans ei, quam sententiam iudices laturi sint, & pollicetur se hoc periculo cum liberaturum esse, hac conditione, ut se diabolo dedat. Miles constanter respondet, se potius moriturum esse, quamuis sit innocens. Cum vero diabolus verbis multis exaggerasset periculum, nec tamen inflexisset militis animum, tandem pollicetur ei liberationem, sine vlla conditione. Et cum veneris, inquit, in iudicium, dic te imperitum esse forensium negotiorum, & patrono indigere: ibi astabo caruleo pileo rectus, & ornato pennis. Peti igitur, ut me iubeant causam dicere. Miles qui hoc sine impietate facturus videbatur, ait se hoc consilio vsurum esse. Postridie in iudicium ducitur: adest etiam orator rectus caruleo pileo. ibi cum actor peteret militem propter vim publicam, capitali supplicio affici, miles respondit, se imperitum forensium negotiorum, petere, ut liceat isti suo aduocato pro se dicere. concedunt iudices. ibi diabolus de iure erudi-

A te disputat: non esse capitali supplicio afficiendum eum, a quo non sit ortum rixa & tumultus initium. ait ab hospite militem vi extrusum, & spoliatum esse. iubet queri sacrum, & locum monstrat. Ibi cum hospes vehementer negaret, addens eius diras imprecationes, ut ipsum, abreptum diabolus perderet, si fecisset. Hanc imprecationem cum inuocatione diabolici cum aliquoties repetiisset: ibi causidicus: ommissam disputatione forensi, adoritur hospitem, & comprehensum per fenestras & medium forum, omnibus perhorrescentibus, cum fragore abducit, nec postea vquam corpus hospitis inuentum est.] En hic auaritati imprecationum causam & iniustitiam, quomodo Deus ultus per carnificem suum. Non dissimilia narrantur his a Cantiprateni: Cum tres (inquit) comibones in taberna mero mcaluissent, oritur de anima immortalitate, & paenis inferni sermone: vnus procacior id totum pro nugis habere, & commentis sacrificorum, ceteri iocanti applaudere. Interea aduenit vnus magna vir statura, & vesco corpore, & asidens: Qui hi (ait) sermones? qua risus causa? Refert procax ille, & addit, se quidem licitanti haud magno pretio animam venditurum, quin & pecuniam in Symbolum collaturum. Tu vero, infert aduentor, Quanti illa mihi indicas? nec mora, conueniunt de precio. hic animam addicit emptori, emptor soluit: potatur strenue de praesente pecunia. Denique sub noctem, Tempus (ait) emptor, ut ad propria quisque. Sed vos ius dicite, si quis equum capistro ligatum emerit, nonne ius ei cum capistro equum abducendi? Et cum dicto, venditorem trementem in omnium oculis abripit, & sursum in aera leuat, & secum ad infernum trahit, visurum quod credere noluerat. Animarum quippe mercator erat iste, cuius figura fuit Rex ille Sodo-

morum, dicens, Da mihi animas, cetera tolle tibi.] Sic Cantiprat. libr. 2. cap. 55. part. 3.

Pari terrore, sed meliore successu miles Hispanus, hic in Belgio, ante annos viginti duos, cum adhuc saeculo mererem, à Deo commonitus tatum fuit. Capitaneus Brauo vocabatur, sepe à me visus. deditus supra modum aleae, & in ludo diras iacere in se iuxta atq; alios pronus. quadam die, cū dānōsi semper numeri lucrū iactu quærenti subsilirent, ira effervescentes in caput suum dirissima precabatur: & subito corā multis qui aderāt, ab inuisa manu, ad tabulatū vsq; sublatus, post aliquod tēpus mortuo quā vino facie similitior in solum deponitur. felix si vt arorē cadauerosum toto post vitē tēpus retinuit, sic respiciens latus autilitātē deposuisset. Sed pergit ille I. C. in Silesia (inquit) quidam nobilis, cum inuitasset conuiuius, & hora conuiuij iam instante, & apparatu facto, spe frustratus esset, excusantibus se conuiuius, cur non comparerent, prorupit iratus in hæc verba: veniant igitur omnes demones si nullus hominum mecum esse potest. His dictis domo egreditur in templum, vbi pastor Ecclesie, concionem habebat: & vt iracundiam cōcoquat, auscultat aliquamdiu: dum vero in templo moratur, veniunt equites in area domus magni & nigri, & iubent seruum domus, vt dominū suum aduocet, eiq; significet, adesse hospites. Seruus consternatus abit in templum, & indicat hæc domino suo, qui nescius consilij pastorem consulit. Pastor abrumpens concionem, hoc consiliū dat, vt tota familia domo exeat. quod cum fieret & famuli ac ancille properarent, forte obliti infantem in cunis iacentem & dormientem, secum non auferunt. Demones incipiunt comessari & vociferari,

prospicereque per fenestras formis vrsorum, luporum, felium & hominum, & monstrare pocula vino repleta, affaturas, & pisces. Hæc vicini, nobilis, pastor, & alij cum viderent. Ah, inquit pater, vbi infans meus? vix cum hæc dixisset vnus ex demonibus vlnis suis infantem ad fenestras gestat quasi monstraturus parentibus. Nobilis prorsus consternatus & sollicitus de incolomitate infantis, fidum habens seruum, quem interrogat, quæso tu dic, quid agam? Seruus, Domine inquit, commendabo & committam vitam meam Deo meo, & in nomine Domini ingrediar, & vt infantem auferam auxilio & beneficio Dei videbo. Bene inquit nobilis, Deus tecum sit, & iuuet te, animūque tibi confirmet. Seruus, accepta benedictione à pastore & reliquis: ingreditur, & ante conclaue, in quo erant demones congregati, procidit in genua, & se Deo commendat, & hoc animo aperit ianuam, & videt demones horribili specie sedentes, stantes, obambulantes, serpentes, & vno impetu æcurrentes ad se, & vociferantes: Hui, Hui, tu quid hic tibi? Ille sudans, & tamen diuinitus confirmatus, alloquitur demonem, qui infantem gestabat: Tu, inquit, mihi infantem trade. Nequaquam, respondet iste, iam meus iste est infans. dic domino tuo, vt veniat, & accipiat infantem. Cui seruus: Ego fungor iam officio meæ vocationis, in quam me Deus collocauit, & scio quid in hoc officio facio, id Deo gratum esse. Quare ratione mei officij, & auxilio, nomine & virtute Iesu Christi aufero abs te infantem, & patri eius restituo, atque ita ipse apprehendit infantem & brachijs suis amplexus est. Isti nihil aliud respondent, nisi vociferantes, Hui nebulō, hui nebulō, relinque infantem, relinque alioqui te disperemus. Ille nihil curans

minas Diabolicas abijt incolomis, & incolumem infantem patri nobili reddidit. Demones postea, aliquot diebus elapsis euenerunt, ut in ades denuo migrare cum tota familia nobilis poterit.] vides inconfuli dicti, quas pœnas pater dederit: vides dæmonis potestatem in innocentem puerulum claudere. Nam, quod scriptor ait, benedictionem à pastore & cæteris accepisse, hoc est, promiscue à pastore & cæteris, commentum suspicor Lutherani hominis, & discrimen ordinum confundentis. Sequitur tertia narratio; In Saxonia virgo opulenta formoso iuueni, ac tenuioris fortune, matrimonium promisit. Hic quid futurum prœuidens, illam prædiuitem, & sexus ratione, mutabilem, fidem vix seruaturam esse puella respondit. Illa contra diris se excorari his verbis cepit, si alteri, quam tibi nupsero: tunc mediabolus in nuptijs illis abripit. Quid sit post interuallum aliquod mutat animum, nubit alteri priore sponso spreto, qui eam semel atque iterum promissis, diu &que imprecationis admonuit. Sed illa posthabitis omnibus nuptias cum altero sponso, relicto priore, celebrat. Ipso die nuptiali, cognatis, amicis, & conuiujs hilaribus; sponsa, vigilante conscientia, redditur tristior solito. Tandem diaboli duo, sub specie duorum equitum in ades nuptiales adueniunt, excipiuntur, adducuntur mensa, hisque remotis, choreæ, vnique ex his sponsa, honoris causa, tanquam peregrino aduungitur, cum qua bis saltauit, & tandem eam è conspectu parentum & amicorum, summo cum gemitu & lamentatione, per ostium, in alium sustulit. Altero die parentes & amici mæstri, sponsam querunt, ut delapsam forte sepelirent: sed ecce hîdem socij occurrunt, vestes & aurum referentes, additis verbis: Non in has res, sed in sponsam à Deo nobis fuit potestas concessa.] sic illa corpore & anima diabolo tradita,

A quæ promissionem nuptiarum violauit, & imprecationem additam contempsit. Aliud denique exemplum de quodam, in martyrem maledico, sibi insaniam imprecante, & mox furore correpto, & sequenti die sic horrendè absumpto, cedit Cæsarius Engelberti Colonien. lib. 2. c. 14. apud Sur. mense Nouembri. Huc etiam referendum est, quoddam de Goduino comite, qui cum periurio sibi esset necem imprecatus, subito parisi bolo fuit suffocatus. [Polydor. Virgil. lib. 8. hist. Anglor.]

B Octauum solet esse vitium vsuræ. confitentur enim hæc nihil maleficij posse illis inferri, qui eleemosynis vacant: contra narratur, quæ saltem sub vsuris mutuam dedere virgines, dire à dæmonibus maleficio immisiss

C vexata. a. Prius intelligendum de cōferentibus eleemosynam ijs, quas nesciunt esse sagas: nam qui sciunt esse, & tamen conferunt, hos putant posse à maleficis laedi. Neque enim mirum si Deus, hos quasi fautores oderit, ideoque permittat laedi. odit Deus mire auaritiam, ut docetur alio exemplo quod Lamberti Schaffinaburgensis an. 1066. verbis dabo. Reginherus Mis-

D nensis Episcopus obiit. Is dum suscepto Episcopatu Goslariam venisset, post refectio-nem, in cubiculum, vbi thesauros suos, quorum nimis amator erat, nullo consilio, infoderat. quasi paulum requiescere volens sese inclusit: cumque iam die vergente in vesperam, præter modum consuetudinemque suam somno indulgere videretur, rem insolitam mirantes cubicularij, pulsare ostium cœperunt, sed nec pulsantibus, nec vociferantibus vllum dabatur responsum. Tandem

E fractis foribus irrumpentes, inuenerunt eum fractis cernicibus, colore terro exanimem ipsi thesauro suis miserabilem in modum incubantem] discant Prælati thesauros

a Bredenbach lib. 6. collat. c. 25.

sibi in caelis & non in terra defedere. Et hac radice natum vitium.

Nonum reputo, duritiam & immiseri-
cordiam in pauperes. Ut omittam Mo-
gnatinum Episcopum illum, ut opi-
nor à daemonibus murium specie ne-
catum, quod pauperes murium no-
mine tempore famis delectasset, &
sibi duxisset persequendos: b recentius
quiddam ex Pero Bizaro sub-
iungam.

In Suecia (inquit) Bauaris & Franco-
nibus finitima, fuit quidam nobilis valde
diues & opulentus, nonine Rikbergerus, cui-
us annui redditus supra 30000. num-
mum aureorum extendebantur. Hic ta-
met si in reliquis vite actionibus non vulga-
ri laude dignus cen'ebatur, ineffabili tamen
cupiditate laborabat: eaque factum est, ut
quotidie opes per fas & nefas accumulare,
omniaque ad se rapere studeret. Cum ita-
que prospiceret annonae caritatem, quae pro-
ximo anno in ea regione subsequuta est, sua
horrea tritico & frugibus impleuit, magno-
que precio ea diuendere cepit: adeo ut indi-
gena compulsi ab eo victum emere, ob in-
exhaustam eius auaritiam, vel fame pror-
sus perirent; vel, si ali & sustentari vellent
ad magnam egestatem atque inopiam re-
digerentur: tam care illis granum & reli-
qua eius generis diuendebat. Ad hunc, præ-
ter alios innumeros, venit quidam pauper
& liberis onustus, cum sex taleris, eumque
rogauit, ut pecuniam acciperet, ac quan-
dam tritici mensuram sibi daret, seque re-
liquam partem pecuniae, quam ibi deberet
breui bona fide persolaturum: at ipse hunc
superbo vultu & iracundis oculis intuitus,
à se protinus abire iussit, & quod reliquum
erat pecuniae secum adferre, si frumentum
vellet, atque ita miser ac maestus, diras im-
precatus, illinc recessit. Paucis post diebus
cum is quendam ex famulis in horreum
misset, ut illud de more inspiceret, ab ipso

b Munster.
in Cofmo-
gr. ph.

Hi demo-
nes erant
in contum-
elien. a.

A in reditu accepit, tres nigros boues nris es-
se, qui granum deuorarent, qui autem
huc retulit, proximo die lecto decumbens,
haud multo post è vita migravit. Idem
quoque accidit cuidam generoso, quem il-
luc herus miserat, ut videret an ita se res
haberet, sicut prior narrauerat: is enim &
boues, & equos inspexerat. Cum igitur de
hac re certior fieri vellet, ipsemet in eum lo-
cum proficisci statuit: iuitque ad portam
horrei, ibique per quasdam rimas vidit to-
tum horreum plenum varijs atque immu-
meris armentis, quae omnes fruges absum-
bant. Hoc spectaculo ita perterritus est, ut
statim furiosus atque insanus euaserit, mul-
taque dementer fecerit, donec tandem ca-
thensis astringeretur. Hic horribilis casus
magnam sane admirationem attulit, cum

C in ea prouincia, tum praecipue in aula Ce-
sariana, quae illum antea prudentissimum
cognouerat.] Hæc ille, narrans, quae in
Europa memorabilia post annum
1560. accidisse ipse notarat, Epit. fol.
281. Triplici hac visione clemens
Deus, poenam semper augens pro cul-
pae modo, patienter operiebatur, &
ad poenitentiam reuocare nitebatur.

D Notatum à quodam, sagas; quibus à
Satana semper nocendi necessitas
imposita est, si desint quos vlciscatur
inimici, eleemosynam mendicare: &
si quis facultate praeditus ad erogan-
dum, & sagas esse nescius, denegarit,
hunc in magno versali periculo. sic
Pictaui ann. 1567. duo magi confessi
sunt se quadam die, squalidos egen-
tesque stipem ante fores praedictis
patrisfamil. postulasse, eam recusata in-
ieicisse fortem & domesticos omnes
in rabiem actos obijisse furiosos. a

E Decimum sit irriso sacrorum mysterio-
rum, & quod eodem pertinet, abusus
atque contemptus ceremoniarum & sacra-
mentorum Cathol. Eccles, vlciscitur

Croftum
permanet
crefciit
placium.

a lib. 7. de
monum.
c. 5.

Deus

Deus quotidie, & pergunt hæretici contemnere. quædam de singulis accipite. de Batauo per ludibrium Misæ sacrificium imitante an. 1574, & dire multato, legendus Bredenbach. Nouatum constat, eo quod nec chryfma, nec exorcismos in baptismo percipisset, à maligno vexatù. scribit Victor Vicensis d Proculum quendam Arianum, qui de pallis altaris, camifias sibi & femorabilia faciebat, frustatim sibi vorasse linguam (haud dubio obsessum) & sic turpissima morte consumptù. Donatistas Eucharistiam effuendètes, quibus eam obiecerant, canes inuasere, teste Optato. e Multos suo tempore ob indignam Eucharistia perceptionem immundis spiritibus adimpletos, nobis est auctor D. Cyprianus, f & memini me duo illustria legere exempla apud Greg. Turonensem, & in vita S. Godefridi Ambianensis Episc. g suffecerit ascribere illud Greg. Turonensis. Epach. (inquit) presbyter, dum temere, quæ indignus erat, agere presumpisset, diuino iudicio solo proiecitus, occubuit. Hic enim dum Dominici Natalis vigiliis celebrare Ecclesia expectisset, per singula horarum momenta egrediebatur è templo Dei, ac in domo sua pocula lasciuia spumantibus pateris hauriebat, ita ut affirmarent multi eum post galli cantum in ipsa nocte vidisse bibentē. Sed cum esset ex genere Senatorio, & nullus in vico illo Ricomagensi, iuxta saculi dignitatē, haberetur nobilior, celebrare Missarū solemnia expectatur. Nec dubitat miser vino madefactus appetere; quod ieiunus quisq; non sine metu potest terrente conscientia explicare. Verum vbi explicitis verbis sacris, confracto Dominici corporis sacramento, & ipse sumpsit, & alijs distribuit ad edendum mox equum hinnitus ad modum vocem emittēs, ad terram ruit, ac spumas cum ipsa myste-

A rii sacri particula, quam dentibus comminueri non valuit, ab ore proiciens, inter manus suorum ab Ecclesia deportatur. Nec caruit vltra hac epilepsie infirmitate, sed per singulos lunares cursus incrementis decrementisque hæc semper pertulit, quia ab haustu nimio vini minime infelix abstinnit.] hunc epilepticum energumenum fuisse indicat hinnitus equinus: & merito, quia sicut equus & mulus, corpus Domini non dijudicauit. Bredenbach. non dissimilem violati ieiunij, sed in cibi qualitate vindictam recenset his verbis; *Paucis ab hinc annis postquam Torpatenses in Lutherana doctrina concesserant, feria sexta solempne Pascha festum proxime procedenti, finita Lutherani Ecclesiastica concione, ciuibus è templo D. mari virginis sacro reuertentibus, quidam alium conciuem & familiarem inuitat ad prandium rogat vna domum conuenerit, habere se egregie paratum petasone Westphalicum. alter parum abhorrens respondet sibi esse gallum opipare elixum, quem cupiat in symbolum adferre: Dum ad mensam accumbitur, alter os quoddam galli ambedere volens imprudens pene ipsum deglutit, quod cum neque transmittere, neque eximere valeret, eo ipso die suffocatur. alter postridie Pascha malo spiritu corripitur, & non multo post rabie ac furore exagitatus animam vna cum demone exhalat.] Sic ille Belli Liuonici pag. vigesima septima.*

D Huc pertinet contemptus excommunicationis. Cum D. Hugo Episcopus Lincolnensis quosdā contumaces excommunicasset, nec magni facerent, illi subito non comparuerūt. Militem alium ob eandē causam diabolus nocte sequente inuasit, & animam subito extorsit. Alij quoque ab eodem excommunicati à diabolo prefocati fuere.

[de qui-

Crescenti
persecutio
crefcenti
piscium.

b lib. 1. col.
lat. c. 39.

c En/eb. li.
3. h/ist. c. 33.
d lib. 1. de
persec. Vā
dal.

e li. 2. con-
tra Parme-
nian.

f sermon.
de lapsis.

g Greg. Tu-
ron. h. 1. de
glo. marty.
c. 78. Sur.
8. Nouem.
in vita
San. Gode-
fridi lib. 3.
c. 12.

a lib. 3. de
moman.
c. 5.

[De quibus lege vitam ab equali eius scriptam c. 23. apud Surium, tom. 6.]

Vndacimum est templorum, & sacrarum rerum direptio ac expilatio. Petr. Cluniacensis, postquam multa, quæ in hoc genere palam & frequenter à Matisconensi quodam Comite fuerant commissa, recensuit, infelicem eius & horroris plenam de vita migrationem in hunc modum commemorat, h. ad terrorem & correctionem nostrorum hæreticorum: cum solenni die, Matiscone in palatio proprio resedisset, eumque multitudo tam militum, quam diuersi ordinis circumstaret: repente ignotus homo equo insidens per palatij ostiū ingressus, omnibus conspicientibus & admirantibus vsque ad ipsum equitando peruenit. Cumque ei astaret, se ei velle colloqui dicens, vt surgeret, ac se sequeretur, non tam monuit, quam imperauit. At ille inuisibili potentia constrictus, nec iam resistere valens surrexit, atque vsque ad ostium domus processit: vbi equum paratum inueniens, eumque ab eo conscendere iussus, ascendit. Cuius stantis habenas ille arripiens, statim cum velocissimo cursu per aera ferri cunctis conspicientibus cepit. Cumque immenso eius clamore ac miserabili eiulatu tota ciuitas commota ad tam inuisum spectaculum concurrisset, tam diu eum per aera currentem attoniti conspexerunt, quamdiu naturali oculorum acie eum subsequi potuerunt. Qui cum eum diu, succurrere ciues, succurrere, vociferantem audirent, nec iuuare valerent, subtractus tandem visibus hominum, æternus quemadmodum meruerat, est factus socius demoniorum. Sic iste direptiones & sacrilegia sua luit in hac & in sequenti vita. Huius mores postea imitatus Orger, quidam Oeconomus, quia tam grauiter deliquerat, in hac vita fuit leuere admonitus; vt futuræ, si saperet, vitæ supplicium

A effugeret. subdit n. Venerabilis idem Abbas, dum hic portam, qua miser ille Comes abductus fuerat, & qua postea semper obstructa manserat, conatur aperire: Ecce inuisibiliter à Diabolo raptus, ac videntibus, qui aderat multo in aera spacio subleuatus, sed confestim dimissus corruit, eiusque corpore grauiter colliso, brachium quoque illius subita ruina confregit.] Duo alia existant exempla l. 3. vite S. Remachi, quæ apud Suriū mense Sept. legi possunt. Ego addā quintum exemplum pœnæ, quam milites post obitum perpeti, qui manus ab expilatione templorum non abstinerant, in gratia tamen decesserant, visione quadam idem auctor declarat: quam ille, vt certissima fide compertam doceat, multa addidit: quæ censui pratermittenda, potuit illa poni lib. præced. capite de spectris mortuorum, sed non incommodè hic recēsebitur: eo quod variæ quoque pœnæ hic & supplicia eorum narrantur, qui vt Matisconensis ille comes sacrilegi fuere. Itaque Petr. Venerabilis inducit ipsum, qui viderat Petr. Engelbertum Monach. D iam, & à seculari ad spiritalem militiam digressum sic loquentem: à Tempore, quo Rex Aragonensis Alfonsus, regnum maioris Alfonsi Hispaniarum Regis iam mortui obrinebat, contigit vt contra quosdam, qui in regione, qua Castella dicitur, ei repugnabat, exercitum commoueret, & vt de singulis regni sui domib. singuli illuc pedites vel equites dirigerentur, edicto sanciret. Ego edicto coactus vnum ex mercenarijs mercede mihi seruientibus Sanctium nomine, ad exercitum destinaui. Paucis post diebus decursis, omnibusque qui expeditioni illi interfuerant ad propria redeuntibus, ipse quoque domum reuersus est. Non longo deinceps tempore elapso; more humano morbo correptus, nec diu cum morbo luctatus,

h l 2. mir.
cap. 1.

alib. m.
rach. 1.

defun-

defunctus est. Inde post quatuor fere menses, ex quo è vita decessit, dum apud Stellam in domo mea hyemali tempore iuxta ignem in lecto iacerem, subito iam dictus Sancius circa mediam noctem mihi adhuc vigilantem apparuit. Qui igni aspidens, & carbones, quasi ad calefaciendum, vel ad clarificandum, huc illucque reuersans, multo magis se mihi cognoscibilem demonstrabat. Erat autem nudus & absque omni vestitu, excepto paruo vilique tegumento, quo voluit inhonestiora corporis obuclabat. Quem cum vidiissem, quis inquam es tu? at ille humili voce: Ego sum, inquit, Sancius famulus tuus, quid, inquam, hic agis? vado, inquit, Castellam, iterq; meum multis exercitus comitatur, vt vbi deliquimus, ibi & delictis penas debitas exsoluamus? Et, cur, inquam, huc diuertisti? Est, inquit, mihi spes venie, & si misereri volueris celeritorem mihi requiem comparare poteris. Quomodo, inquam? Quando inquit, nuper expeditioni, quam nostri, inter sui, hostili inuitatus licentia, Ecclesiam quandam cum quibusdam socijs inuasi, qua intus sunt inuenta diripi, vestimenta insuper Sacerdotalia mecum rediens asportavi. Pro quo specialiter diris penas subactis affligor, & remedium à te, sicut à domino meo, quantis possum precibus exoptulo. Nam poteris mihi subuenire, si beneficij spiritualibus me studueris adiuuare. Rogo insuper, vt dominam meam, vxorem tuam, ex mea parte, mea functus vice depreceris, ne octo solidos, quos pro seruitio meo mercenario iure, mihi debebat, reddere iam moretur, & quod necessitatibus carnis, si adhuc vixerem, reddidisset, anima mea longe amplius his egentem, erogando eos pauperibus, largiatur. Iam ego tali eius colloquutione magis animatus: quid, inquam, de concine nostro Petro Deuoca nuper defuncto actum est? Rogo, vt, si quid de illo nosti, aperias. Illum, ait, opera misericordie frequenter quidem, sed maxi-

A me praterita famis tempore, impensa pauperibus beatorum requieti adiunxerunt, & vita eterna participem effecerunt. Cumque eum tam prompte & facile mihi respondere audissem, adieci, & de Bernerio alio ciue nostro, ante paruum tempus similiter, vt nosti defuncto, aliquid tibi notum est? illum, inquit, infernus possidet. quia ad terminandas huic villa lites & iudicio dirimendas prelatas, multa saepe muneribus aut gratia illectus iniuste iudicauit: & quia quidam pauperi vidua quodam tempore baconem vnum, qualecumque vita eius subsidium, crudeliter auferre non timuit. Tunc longe amplius ad maiora querenda animi feruore succensus, adiunxi. De rege nostro Alfonso ante paucos annos defuncto tibi aliquid notum esse potuit? ad haec quidam alius in fenestra capiti meo proxime superposita residens. Noli, ait, hoc ab isto querere, quod ignorat, quoniam recens eius ad partes nostras aduentus, hoc ei notum fieri nondum permisit. Mihi vero, cui à die obitus mei quinquennalis cum huiusmodi spiritibus mora, plura quam isti nouiter nota fecit, quod de rege queris ignotum esse non potuit. At ego rursus noua vocis auditu attonitus, ac videre cupiens vocis auctorem, conuerti oculos, ad fenestram, adiutusque luna splendore, quæ lumine suo omne tunc domus spacium clare illustrabat, conspicio hominem in inferiori fenestrae margine residentem, quem in eodem habitu, quo aliud videram cernens: Es tu, inquam, quis es? ego inquit, eius quem aspicias socius sum, & Castellam cum isto & multis alijs proficiscor. Et tu, inquam, de rege Alfonso, vt dicebas, aliquid nosti? Noui, inquit, vbi fuerit, sed vero vbi modo sit nescio. Nam aliquamdiu tormentis acerbis inter reos cruciatus, postmodum à Cluniacensibus monachis inde sublatus est. Exinde vero, quid de eo factum sit prorsus ignoro. His dictis ad socium, qui igni as-

sidebat, verba conuertens. ait, surge & iam iter inceptum peragere incipiamus. Ecce enim iam omnes vias, quae intra vel extra castellum sunt, subsequens nox exercitus sociorum impleuit, & iam multis velocissime pratergressus, vt festinanter eos sequi debeamus vrgemur. Ad hanc vocem Sancius surrexit, & flebili voce, quod prius rogauerat ingeminans, Rogo, inquit, Domine, ne mei obliuiscaris, & vt dominam meam, coniugem tuam, quae uenit, quod corpori debebat, misera anima mea restituat. oro, sollicitus exhorteris. His dictis statim uterque disparuit. At ego mox coniugem iuxta me in lecto dormientem, citata voce exsuscitans, priusquam ei, quod videram vel audieram, narrarem, interrogavi, Vtrum aliquid Sancio communi nostro mercenario pro mercede deberet. Qua respondente, quod ego nondum ab aliquo nisi à mortuo audieram, se videlicet eidem Sancio adhuc octo solidos debere: nequaquam vltra dubitare potui, cui fidem & mortui relatio & mulieris confirmatio conferbant. Facto mane octo illos solidos à coniuge accipiens, & de meo quod congruum visum est addens, pro eius qui apparauerat salute pauperibus distribui, & sacrarum Missarum adiutoria ei à sacerdotibus mea prece & studio impensa, ad pleniorum peccatorum eius remissionem adauxi. In hac tam clara, tam certa, tam commendabili visione docemur, quod mortuos opera sua sequantur, hos quidem milites eo quod confessi decesserant, & culpam sacramento poenitentiae deleuerant, expiatorijs supplicijs pro poena peccato debita ad tempus, illum quia non confessus erat, & culpam criminis abolere neglexerat, æternis cruciatibus fuisse mancipatum. Catholicis vtriusque fortis optio est, hæreticis qui & confessionem respuunt, & purgatorium negant altera tantum compe-

tit, quam agnoscunt, & fatentur. Accedat denique horribilius aliud ab Humberto Archiepiscopo coram Papa narratum: In Teutonicijs partibus Comes quidam diues ac prapotens, sed bona opinionis & innocentis vita, prout humanum erat de eius estimatione iudicium, ante decennium fere defunctus est. Post cuius obitum quidam religiosus vir per spiritum ad inferiora descendens, presatum Comitem in supremo gradu scale cuiusdam positum vidit. Aiebant namque quia scala inter stridentes atque crepitantes vltrices incendij flammis videbatur erecta, atque ad suscipiendos omnes, qui ex eadem Comitum genealogia descenderent, constituta. Erat autem tetrum chaos, immane bathrum, insinne patens, atque in profunda demersum, vnde scala producta surgebat. Hoc igitur ordine succedentium sibi ferries tenebatur, vt cum quis eorum nouus accederet, primum interim gradum scale teneret: is autem qui illic repertus erat, alijque omnes ad proximum sibi gradum ima descenderent. Cum, alij atque alij eodem genere homines post carnis obitum ad presatam scalam, per temporum intervalla confluerent, alij protinus cederent, ineffabilis iudicij necessitate ad inferiora migrabant. Plane dum vir, qui hac contemplabatur, causam huius horrendæ damnationis inquireret, & presertim cur ille Comes sui temporis puniretur, qui tam iuste, tam decenter, tam honeste vixisset? Audiuit, quia propter quandam prædij Merensis Ecclesie possessionem, quam B. Stephano eius proauus abstulerat, cui videlicet iste iam decimus in hereditate successit, omnes istius non diuerso supplicio deputati sunt, & sicut eos ad peccandum non dispar auaritia culpa comunxit, ita nihilominus ad perferendas atrocis incendij poenas, commune supplicium copulauit. Sic Petrus Damiani epistol. ad Nicolaum Papam, vt citat Pa-

cat Baronius tomo XI. Annal. anno Christi 1055. Quae utinam audiant potentes Ecclesiarum bonis suffarciati, qui se bonae fidei possessores putant, male à maioribus occupatorum. Ad hoc caput reducitur *irrisio virorum sanctorum*, quam Deus non solet relinquere impunitam. Scribitur tale quid in antiquissima sancti Carilephi vita: *Mulier quaedam Gunda nomine, quam clandestinus supplantator illexerat, Spiritui Sancto volens illudere, virili praesumpta veste, in beatissimi Carilephi monasterium ingredi conata est, ut probaret verumne esset illius vaticinium, quo predixerat sexui famineo nunquam datum iri copiam in illud intrandi, sed iusto Dei iudicio, priusquam vel aspiceret canobij clausos aditus, arrepta à diabolo retrorsum ruit, adeoque fide ab illo vexata est, ut dicere ne pudeat. Caput enim illi adegit inter femora, sicque factum est, ut quae sacratis liminibus falsa oscula imprimere tentauerat, immundas sui corporis partes osculari cogeretur, sexumque ipsa suum, quem virili habitu tegere voluerat, canctis cernere volentibus palam proderet. Eares effecit, ut deinceps eo se conferre mulieres ausa non sint.*] Surius tomo 3. Mens. Iulij. utinam & nostri temporis muliercularum audacia hoc exemplo eis narrato reprimatur. Aliquando etiam, ob festorum dierum cultum temeratum Deus talia permittit, ut ei accidit qui seruire opus faciebat in festo sancti Philastrij. *Beatus Rampertus Brixienfis in tractat. de translatio. S. Philastrij.*

Duodecimam causam praebet multorum Pusillanimitas, & desperatio, cum maiore oppressi, à Deo vel non petunt auxilium, vel se malis eripiendos diffidunt, quae de causa etiam plerique se demoni ut auxiliatori subijciunt: praebet etiam cu-

Ariositas nimia causam, quando impudenter petimus scire, quod nulla ratione competit inuestigare: prius illud patet, ex Historia Theophili Oeconomi, quam nobis oculatus testis Eutyhianus, patriarcha nouae Romae, dereliquit, quam alibi breuiter attigi, hic latius prosequar verbis auctoris, *Cum Caesar Iustinianus rerum potiretur, Theophilus quidam in oppido Cilicia Adana Oeconomus Ecclesiae fuit, multis quidem ille gratus, & Episcopali munere, quod tamen constanter detreclauit, dignus existimatus. Qui ab emulis inmerito accusatus, & de officio Oeconomia deiectus, in eam animi impotentiam, adeoque impietatem, deuenit, ut hortatori Mago Iudaeo morem gerens, Christum Dei filium ac matrem eius Mariam data syngrapha turpissime abnegaret, seque totum imperio Sarana, qui se videndum obtulerat, traderet, atque manciparet. Quid hic faceret miser, tam nefarij criminis sibi conscius? Totus animo perturbatus, ut nusquam sere posset consistere, cum irato Deo se demonis esse mancipium cogitaret, mutato consilio, tandem ad sanctissimam Dei matrem confugiendum duxit, ac templum eius sacrum petijt, in quo suas preces ac supplicationes, cum multa ieiunatione coniunctas, noctes ac dies indefesse consumpsit, magnumque vere poenitentiae specimen edere cepit.*] subditur deinde, admodum pia & vere poenitentis ac demissi contritique spiritus, oratio ipsius Theophili, *Quid multis addidit Theophilus quadraginta dies in hoc Maria templo perdurans, nullumque orandi, & plorandi lamentandi finem faciens (tantus in illo feruor erat poenitentiae denique, opitulante sacra Virgine, suam scriptam & consignatam diabolo syngrapham, qua Christianisimum abiurauerat (mirabile dictu) recepit, in Dei gratiam, redijt, &c.)*

Hanc historiam (qua salutare cunctis, qui iusto Deo iudicio, in maligni hostis, aut maleficorū eius membrum manus inciderint, ac certum efficacique remedium proponitur) ex Græcis habent Metaphrastes, a ex Latinis Petr. Damianus, & Sigbertus b. Posterius, de curiositate, traditur à B. Augustino, & in Decreto Gratiani inferitur c.

a apud Suri. mense Febr. 10. 1.

F Interdum hæc ob culpas veniabiles à Deo permittuntur, maxime ut sanctitas & gratia eorum, qui sanitatem reddituri, cunctis innotescat. hoc cōtigit Abbati Mofi, apud Cassianum, propter leuiculam iram d, hoc, propter præcipitem gulam & leuem, cui-dam religiose apud D. Gregorium, e hoc cuidam religioso, ob tepiditatem & distractionem in oratione, apud scriptorem vitæ D. Bernardi f, quorum sanatio famam auxit D. Bernardi, D. Equitij, & D. Macarij, per quos Deus illos liberauit.

QVÆSTIO VIII.

Cur cum ista damna plerumque diabolus possit per se inferre, malit uti opera maleficorum?

D Vas inuenio causas. alteram quia hoc pacto maiorem Deo se facere credit iniuriam, quando creaturis ratione præditis, & baptismo ablutis, & chrismate delibutis, potest abuti ad creatoris ipsius vilipendium, & irritationem pluribus etiam sic nocet, quia non adeo homines abhorrent à conuersatione & familiaritate maleficorum, atq; odere consortium diaboli. Si namque semper se dæmon palam obtruderet, multi scædus cum eo percutere, & has artes magicas exer-

tere detrectarent. Denique plures asciscit sceleris socios, quos perdat.

Altera est, quia quædam per homines potest, quæ vel non possit, vel non tam commode possit per semetipsum immediate perficere, Verbi gratia si resistendum sit alicui viro sancto cōcionanti, aut recta suadendi: sicut per Iannem & Mambrem Mofi, per Elimam D. Paulo restitit. item si sint hærefes spargendæ, sicut per Simonem, Menandrum, Marcum, & alios fecit. item si sacris rebus abutendum, quod in maleficijs frequentissimum est g: quibus cum per homines abutitur, copiosius lucrum refert animarum, tum quia sic plures in fraudem inducit: nam contemptoribus rerum sacrarum contemptum adauget, veneratoribus falso persuadet hæc à Deo, non à dæmone fieri h, & sic ad defensionem maleficorum multos inducit, atque ita peccatum eis impingit. tum quia consequitur, ut ad magicam superstitionem homines etiam addant sacrilegium. Vnde Deus magis magisque offensus, plura etiam in dies principibus tenebrarum in miseros mortales permittat. Interdum tamē, quod per illos possit, mauult per se operari, tum ut eorum aliquam gratiam promereatur, tum ut ab ijs suspicionem noxæ remoueat, tum ut sic potentiam suam ostendet. Singula exemplis illustrat Remig. libr. 2. Dæmonolat. cap. 9.

C non à dæmone fieri h, & sic ad defensionem maleficorum multos inducit, atque ita peccatum eis impingit. tum quia consequitur, ut ad magicam superstitionem homines etiam addant sacrilegium. Vnde Deus magis magisque offensus, plura etiam in dies principibus tenebrarum in miseros mortales permittat. Interdum tamē, quod per illos possit, mauult per se operari, tum ut eorum aliquam gratiam promereatur, tum ut ab ijs suspicionem noxæ remoueat, tum ut sic potentiam suam ostendet. Singula exemplis illustrat Remig. libr. 2. Dæmonolat. cap. 9.

Restabat dicere de remedijs maleficorum: sed id differo in vltimum librum. Sequitur videamus de vna obseruatione.

)? (